

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 919

27. STUDENOGA 2020. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Kulturno dobro od značaja za Hrvate

Franjevački samostan Bač

7

Sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća

**Priznanja
i imenovanja**

10

Kronologija podizanja spomenika biskupu Ivanu Antunoviću (II.)

**Značajna financijska
potpora iz Hrvatske**

12

Mons. Stanislav Hočevar, nadbiskup Beogradske nadbiskupije

**Tražimo veće
zajedništvo**

15

Aktualni moment književne periodike u Srbiji

**Istrajnost književnih
časopisa**

32

O filmu *Spomenici hrvatskih kipara na tlu Srbije* i drugim projektima ZHB-a **Tin Ujević**

**Kulturne veze
dvaju naroda**

34

Radovi na obnovi u završnoj fazi

**Sončanska crkva
u novom sjaju**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Zvonko Sarić
(koordinator dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Sajnos DOO Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Ministrica i njeni poslovi

Ministarstvo koje je od formiranja Vlade bilo u javnosti jedno od najmanje vidljivih je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog. Kada se u ulozi ministrice, skoro mjesec dana poslije formiranja Vlade, **Gordana Čomić** prvi puta oglasila u javnosti kazala je kako njen resor nije nadležan za politički dijalog već je on u nadležnosti Narodne skupštine i Europskog parlamenta.

Ako ministrica smatra kako njeno ministarstvo nije mjesto za politički dijalog, sastanak s predstavnicima nacionalnih manjina u Srbiji naznaka je da ona ima namjeru baviti se problemima nacionalnih manjina u Srbiji. »Vruć krumpir«, koji joj je odmah bačen u ruke, jest najavljeno smanjenje proračunskih sredstava koje nacionalnim vijećima dodjeljuje država. Od ministrice se prirodno očekuje da se izbori da ta zakinuta sredstva ipak stignu do nacionalnih vijeća u punom iznosu. I uz to da ne budu umanjena naredne proračunske godine. Ne sumnjam kako ministrica ima dobru volju pokušati se izboriti za to, a efekt te njene borbe bit će pokazatelj je li ovo Ministarstvo formirano samo radi zadovoljenja forme ili radi suštinskog dijaloga i konkretnog bavljenja ljudskim i manjinskim pravima.

Jedno od prava nacionalnih manjina jest predlaganje ustanova kulture i obrazovanja koje su od značaja za određenu nacionalnu zajednicu. Taj prijedlog stiže na stol zastupnika, bilo da su oni na razini gradske ili neke više vlasti. A na njima je, cijeneći prateća obrazloženja, da takve prijedloge prihvate ili odbiju. Na posljednjoj sjednici Hrvatskog nacionalnog vijeća izglasan je poduži popis ustanova kulture i obrazovanja za koje je HNV donio odluke o proglašenju ustanova od značaja za obrazovanje hrvatske nacionalne manjine i ustanova od osobitog značaja za očuvanje, unaprjeđivanje i razvoj posebnosti i nacionalnog identiteta hrvatske nacionalne manjine. Ukoliko se prijedlozi prihvate, popis kulturnih i obrazovnih institucija bit će značajno širi nego što je to bilo do sada, a prvi puta na tom popisu bit će i Sombor, Pančevo i neka druga mjesta.

Ako, pak, negdje zaškripi oko izglasavanja prijedloga, eto konkretnog posla za gore spomenutu ministricu.

Z. V.

Fond za humanitarno pravo predstavio dosje *Logori za Hrvate na teritoriji Srbije*

Kroz logore prošlo 7.000 ljudi

Povodom obilježavanja 29. obljetnice pada Vukovara Fond za humanitarno pravo (FHP) iz Beograda objavio je svoj trinaesti dosje pod nazivom *Logori za Hrvate na teritoriji Srbije*, koji je, osim tiskane verzije, dostupan i u formi digitalnog narativa i videa.

»Nakon tromjesečne opsade grada, JNA je zauzela Vukovar 18. studenoga 1991. godine uz pomoć srpske Teritorijalne obrane (TO) i dobrovoljačkih jedinica. Po zauzimanju grada, JNA je zarobila veliki broj pripadnika hrvatskih snaga i civila, među kojima je

Zarobljeni civili i borci su u logorima provodili od nekoliko dana do devet mjeseci. Kroz logore je prošlo oko 7.000, a u njima je duže zadržano oko 3.500 ljudi, navodi FHP.

»Sve do kolovoza 1992. godine, kada je razmijenjena posljednja grupa zarobljenih, zatočenici su bili izloženi torturi, nečovječnom postupanju, seksualnom nasilju, ponižavanju i izgladnjivanju. Najmanje 14 logoraša je umrlo od posljedica zlostavljanja ili uslijed nepružanja odgovarajuće medicinske pomoći«, objašnjava se u dosjeu.

Logori u Begejcima i Stajićevu zatvoreni su u prosincu 1991. godine, kada je dio zatočenika razmijenjen, a dio prebačen u logore u Srijemskoj Mitrovici, Nišu, Aleksincu i Beogradu. Logor u Nišu zatvoren je u veljači 1992. godine, dok su logoraši u Srijemskoj Mitrovici i Vojno-istražnom zatvoru (VIZ) u Beogradu ostali do sredine kolovoza 1992. godine kada je organizirana razmjena zarobljenika po principu »svi za sve«.

FHP i Udruga *Vukovar 1991.* su u svibnju 2008. podnijeli kaznenu prijavu Tužiteljstvu za ratne zločine u kojoj je imenom, prezimenom ili nadimkom navedeno 54 zapovjednika i stražara u logorima u Srbiji, međutim do danas je u Srbiji samo jedna osoba osuđena za zločine počinjene u logorima na teritoriju Srbije, navode u FHP-u.

Iz FHP-a podsjećaju kako je Haški tribunal teretio **Slobodana Miloševića** i za formiranje logora za Hrvate u Srbiji te zatvaranje civila i ratnih zarobljenika.

»Ova djela su kvalificirana kao zločini protiv čovječnosti, kršenja zakona i običaja ratovanja i teške povrede ženevskih konvencija. Tužiteljstvo je teretilo i **Gorana Hadžića** za protupravno zatvaranje u nehumanim uvjetima Hrvata i drugih nesrba u nekoliko zatočeničkih objekata u Srbiji. Ovi postupci nisu okončani, jer su i Milošević i Hadžić preminuli prije okončanja postupaka«, objašnjava se u Dosjeu.

Digitalna verzija dosjea *Logori za Hrvate na teritoriji Srbije* dostupna je na internetskoj stranici Fonda: www.hlc-rdc.org.

bilo ranjenika, žena, maloljetnika i starijih osoba. JNA je zarobljene prebacila na teritorij Srbije gdje je bilo formirano nekoliko logora za ratne zarobljenike s teritorija Hrvatske. Prema istraživanju Fonda za humanitarno pravo (FHP), najveći logor formiran u Srbiji nalazio se u Kazneno-popravnom domu (KPD) Srijemska Mitrovica. Osim ovog logora, postojali su i logori u banatskim selima Begejci i Stajićevo, zatim u kasarni JNA u Aleksincu i Kazneno-popravnom domu u Nišu. U Srbiji su postojali i manji prolazni logori i centri u kojima su zatočenici boravili nekoliko dana da bi zatim bili prebačeni u neke od većih logora«, navodi se u materijalima.

Cerifikat za tavankutsku udrugu

Gubec – pouzdana organizacija

Bonitetna kuća *CompanyWall* iz Beograda dodijelila je HKPD-u *Matija Gubec* iz Tavankute certifikat *Pouzdana organizacija*. »Ovim certifikatom potvrđuje se da je organizacija, zahvaljujući uspješnom poslovanju, među najpouzdanijim u Srbiji«, navodi se u certifikatu.

CompanyWall doo je renomirana bonitetna kuća osnovana 2013. godine s ciljem da pomogne poslovnim subjektima da unaprijede svoje poslovanje pronalaženjem i povezivanjem s novim klijentima, provjerom njihovih potreba i likvidnosti i poboljšanju efikasnosti rada analizom financijskih podataka i brojnih ekonomskih faktora. Posluje na četiri europska tržišta, među kojima je i Srbija.

U HKPD-u *Matija Gubec* ističu zadovoljstvo dobivanjem ovog certifikata, dodajući kako će im to biti dodatna referenca za poslovanje i sudjelovanje u projektima.

D. B. P.

Selaković pozvao hrvatskog ministra u posjet Srbiji

Ministar vanjskih poslova **Nikola Selaković** razgovarao je pro[log tjedna s veleposlanikom Hrvatske **Hidajetom Bišćevićem**, priopćeno je iz kabineta.

Selaković je u razgovoru istaknuo da od Srbije stoji otvoren poziv ministru vanjskih i europskih poslova Hrvatske **Gordanu Grliću Radmanu** da posjeti Srbiju i izrazio nadu da će ubrzo doći do tog posjeta.

Šef srpske diplomacije je konstatirao da su u proteklom periodu učinjeni važni koraci u pravcu relaksiranja odnosa između Srba i Hrvata, što će se pozitivno odraziti i na odnose dvije države.

Prema riječima Selakovića neophodno je da se odnosi Srbije i Hrvatske dodatno poboljšaju i unaprijede, čemu može pridonijeti intenziviranje političkog dijaloga i konstruktivni pristup rješavanju svih pitanja od zajedničkog interesa. Prema njegovim riječima ekonomija je područje u kom dvije države bilježe primjere dobre suradnje.

Kada je riječ o položaju hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i srpske u Hrvatskoj, Selaković je ponovio da su vrata svih insti-

tucija Srbije otvorena za predstavnike hrvatske manjine i da će biti nastavljene aktivnosti na unapređenju životnih uvjeta u sredinama gdje živi hrvatska zajednica, izrazivši zainteresiranost Srbije za poboljšanje uvjeta života srpske zajednice u Hrvatskoj.

Subotički biskup mons. Večerin za Glas koncila

S hrvatskim udrugama ostvarujemo niz zajedničkih projekata

Novi subotički biskup **Slavko Večerin** je za zagrebački *Glas koncila* govorio o sadašnjoj slici Subotičke biskupije: broju vjernika, župa, svećenika, bogoslova, redovnika i redovnica, pastoralnom radu u višejezičnoj multietničkoj sredini te o odnosima s državnim vlastima i drugim tamošnjim kršćanskim Crkvama i zajednicama, kao i suradnji s Hrvatskom biskupskom konferencijom i hrvatskim udrugama.

»Teško mi je reći što bi bili prioriteti u mom biskupskom služenju, jer ih ima puno i svi su mi podjednako na srcu, ali ono što mi se čini važnim, što sam i kao župnik pokušao raditi, to je

rad i pastoral obitelji. Obitelj je temeljna stanica Crkve i društva i bez dobrih obitelji teško možemo i razmišljati o nekoj boljoj budućnosti. Vjerojatno mnoge zanima i 'priča' o povratu crkvene imovine u Republici Srbiji, pa i u našoj biskupiji. Nju bi trebalo dovršiti. Istina, ona ima svoj tijek i slijed, ali ne bi bilo loše toj 'priči' dati novi zamah i doći do njezina kraja na zadovoljstvo svih aktera. Na kraju, nemojte zaboraviti da vjernika Hrvata ima i u Srbiji«, kazao je biskup Večerin na upit o prioritetima svoje biskupske službe.

Ekumenski odnosi s drugim crkvama i vjerskim zajednicama po njegovu su mišljenju korektni, no uvijek ima prostora i mogućnosti da oni budu još bolji.

»Isto bih rekao i za odnose s državnim i lokalnim vlastima, jer oni mogu biti još bolji kako bismo zajednički djelovali na dobrobit svih ljudi dobre volje. Ne samo da su korektni odnosi s našim hrvatskim udrugama nego s njima ostvarujemo niz zajedničkih projekata na korist Crkve i hrvatskoga naroda«, naveo je biskup.

Biskup Večerin je istaknuo i potporu Hrvatske biskupske konferencije »koja je veoma naklonjena i otvorena svim vjernicima naše biskupije i ona, u okviru svojih mogućnosti, podupire neke pothvate koji se ostvaruju baš zahvaljujući njezinoj potpori«.

H. R.

Prvi sastanak Gordane Čomić s predstavnicima nacionalnomanjinskih vijeća

Ministrica ponudila partnerski odnos

Popis stanovništva 2021. godine, povećanje vidljivosti na javnom servisu RTS-u, unaprijeđenje izbornog procesa i financiranje nacionalnomanjinskih vijeća najvažnije teme

U intervjuu Novinskoj agenciji Beta nakon stupanja na dužnost ministricе za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Gordana Čomić** je izjavila da skoro sve manjinske zajednice u nedostatku financija imaju probleme i da će se Ministarstvo postarati da svi dugovi prema nacionalnim vijećima budu isplaćeni.

Upravo je najavljeno umanjenje od 20%, ionako malih sredstava za financiranje nacionalnomanjinskih vijeća bilo jedna od tema sastanka koji je 24. studenog ministrica održala u Palači federacije u Beogradu s predstavnicima nacionalnomanjinskih vijeća u Srbiji. Kako kaže predsjedavajući Koordinacije nacionalnomanjinskih vijeća **Stefan Stojkov**, nakon sastanka ovaj

prethodno usvojili na Koordinaciji kao zajednički zahtjev svih vijeća. Prvi zahtjev je bio da se umanjenje od 20% proračuna za nacionalna vijeća riješi i ministrica je rekla da je već riješeno dugovanje za listopad i da će biti riješeno i za studeni i prosinac i da neće biti nikakvog smanjivanja ove godine. Drugi zahtjev je bio da se znatno povećaju sredstva za 2021. godinu, tražili smo povećanje od 100 posto, i nadam se da će Ministarstvo iznaći način da se sredstva povećaju. Treći naš zahtjev je bio da ministrica posjeti sva sjedišta nacionalnih vijeća u dogledno vrijeme, kada to bude bilo moguće, na što smo također dobili pozitivan odgovor«, kazao je Stojkov.

Vojnić: Pozitivan stav i poznavanje problematike

Susretu s ministricom je nazočila predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji **Jasna Vojnić**, koja kaže kako je dvoipol-satni sastanak protekao u izuzetno pozitivnom ozračju i razgovoru kako rješavati konkretne probleme s kojima se suočavaju nacionalne manjine i njihova vijeća.

Nakon sastanka Vojnić je rekla za HR:

»Na dva pripremna sastanka Koordinacije nacionalnomanjinskih vijeća za sastanak s ministricom Čomić donijeli smo zajednički stav da ne pristajemo na umanjenje od 20% i da tražimo da se proračun svih nacionalnih vijeća treba uvećati za najmanje dvostruko. Imali smo i argumente da se za 900.000 pripadnika nacionalnih manjina izdvaja 0,02 % proračunskih sredstava i da ne možemo pristati da se svedemo na razinu kulturnih udruga ili nevladinih organizacija, jer jednostavno ne možemo funkcionirati s tako malim proračunom. Druga važna stavka je da Zakon predviđa da samo 50% možeš iskoristiti za stalne troškove, što znači da većina vijeća može imati samo od jednog do tri profesionalno uposlena, ne više. Naš stav je bio da budemo izričiti po pitanju dugovanja i da nemamo klasičan sastanak predstavljanja već da moramo riješiti ovo pitanje. Na sastanku je ministrica imala uvodno izlaganje, nakon kojeg sam ja rekla 'ministricе Čomić, Vi ste uništili koncepciju našeg sastanka sa svojim pozitivnim stavom, dobrim poznavanjem nacionalnomanjinskih vijeća i manjinskom problematikom'. Ona je rekla da će se zalagati da ne dođe do umanjenja i da se sredstva povećaju, jer je rekla 'vi ne možete funkcionirati s tim sredstvima'. Nakon predstavljanja svih vijeća ministrica je rekla da ćemo se vrlo brzo čuti i kontaktirati po nekoliko važnih pitanja. To su popis stanovništva 2021. godine, o čemu svaka nacionalna manjina treba reći svoje prijedloge kako unaprijediti proces popisa, drugo je bilo da damo prijedloge kako da povećamo vidljivost na javnom servisu RTS-u, i treće da damo prijedloge za novi izborni proces i postupak za izbore za nacionalna vijeća koji slijede za dvije godine.«

J. D.

problem već smatra riješenim, a veoma je zadovoljan i prvim nastupom ministricе Čomić u odnosu na budući rad i suradnju manjinskih vijeća s ovim ministarstvom.

Prvi zahtjev ispunjen

Naime, prethodnog je dana održan sastanak Koordinacija nacionalnih vijeća nacionalnih manjina, na kojem su se njihovi predstavnici usuglasili oko tri točke o kojima žele razgovarati s novom ministricom. Predsjedavajući Koordinacije **Stefan Stojkov** iz Savjeta bugarske nacionalne manjine kazao je za HR da je zadovoljan načinom predstavljanja daljeg rada ministricе.

»Ona je ponudila partnerstvo ministarstva i nacionalnih vijeća. Tako sam to shvatio i vidio sam da su i sve kolege bile zadovoljne, skoro oduševljene, tom idejom i načinom na koji je ministrica predstavila sebe i ministarstvo za dalji rad. A to po-drazumijeva i Vladu Srbije da će biti pouzdan partner, kako Koordinaciji tako i svim nacionalnim vijećima pojedinačno. Poanta sastanka je bila upoznavanje, a imali smo i tri zahtjeva koje smo

Priznanja i imenovanja

Imenovana upraviteljica Fondacije i izabran novi član Izvršnog odbora zadužen za kulturu * Razmatrani su prijedlozi i donešene odluke za dodjelu priznanja Hrvatskog nacionalnog vijeća za 2020. godinu * Vijeće je donijelo i Odluku o utvrđivanju Franjevačkog samostana u Baču nepokretnim kulturnim dobrom od osobitog značaja za hrvatsku nacionalnu manjinu

Na 44. sjednici Hrvatskog nacionalnog vijeća **Katica Naglić** je imenovana za Upraviteljicu Fondacije *Antun Gustav Matoš*, **Vojislav Temunović** za člana Izvršnog odbora HNV-a za kulturu (na mjesto nedavno razriješenog člana **Darka Sarića Lukendića**), a **Bernadica Ivanković** je imenovana za članicu Odbora za kulturu.

Vijeće je usvojilo i odluke o priznanjima koja će ove godine dobiti **Aleksandar Skenderović**, Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo*, te Družba Kćeri milosrđa i vrtić *Marija Petković – Sunčica*.

Sjednica Vijeća je održana 24. studenoga u prostorijama HKK-a *Bunjevačko kolo* u Subotici i imala je 23 točke. Prvih 11 točaka dnevnog reda odnosile su se na usvajanje zapisnika s 33. sjednice i 10 sjednica održanih telefonski. Uz donošenje odluka o imenovanjima i priznanjima, usvojene su i odluke o utvrđivanju ustanova kulture i obrazovanja od posebnog značaja za hrvatsku nacionalnu manjinu u Srbiji, utvrđivanju Franjevačkog samostana u Baču nepokretnim kulturnim dobrom od osobitog značaja za hrvatsku nacionalnu manjinu, usvojena je dopuna odluke o utvrđivanju tradicionalnih naziva naseljenih mjesta i odluka vezana uz smještaj studenata u Subotici.

Željko Pakledinac je kao dopunsku točku dnevnog reda predložio »upoznavanje vijećnika o rješenju o razrješenju člana Izvršnog odbora zaduženog za kulturu **Darka Sarića Lukendića**, što je Vijeće usvojilo budući da se o ovome razrješenju odlučilo na telefonskoj sjednici. Prijedlog za dopunu da se raspravlja i donese odluka o održavanju sjednica »u doba korone« Vijeće nije usvojilo. Također nije usvojen ni prijedlog dopune da se da odgovor na pitanje »koje tijelo je dalo prijedloge kandidata za imenovanje i izbor osoba u Izvršnoj vlasti APV«, budući da, kako je obrazložila predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**, to nije u nadležnosti Vijeća.

Katica Naglić upraviteljica Fondacije *AG Matoš*

Za Upraviteljicu Fondacije *Antun Gustav Matoš* imenovana je Katica Naglić iz Surčina, na mandatni period od četiri godine. Naime, HNV je na sjednici održanoj 3. studenog 2020. godine osnovao ovu Fondaciju, kada je imenovan i Upravni odbor Fondacije. Upravni odbor održao je konstitutivnu sjednicu 10. studenog i usvojio Prijedlog odluke o imenovanju upravitelja Fondacije. Prema Statutu HNV-a predviđeno je da Vijeće imenuje i razrješava rukovoditelje ustanova, agencija i fondacija čiji je osnivač te je o tome na ovoj sjednici i odlučivalo.

Nakon kraćeg predstavljanja, Katica Naglić je govorila i o planovima i programima koje će Fondacija realizirati u nedavno dobijenom reprezentativnom prostoru u centru Beograda. Rođena je 1956. god. u Surčinu, gdje je završila osnovnu školu, a gimnaziju u Zemunu. Diplomirala je 1986. na Mašinskom fakultetu Univerziteta u Beogradu, odsjek termotehnika. Tijekom svoje karijere radila je kao inženjerka, zatim kao šefica strojarke grupe u službi prodaje, te pomoćnica generalnog direktora za prodaju i marketing. U periodu 2008. – 2020. radi u kompaniji *Strabag* u Beogradu kao menadžerica. Od 2018. je u mirovini. U hrvatskoj zajednici je angažirana od 2016. godine u udruzi Hrvatska čitaonica *Fischer* jednu godinu kao tajnica udruge, a od 2017. kao predsjednica udruge. Od 2019. angažirana je na ispitivanju običaja Hrvata u dijelu Srijema i Banatu u suradnji sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata i Filozofskim fakultetom u Zagrebu pod vodstvom profesorice **Milane Černelić**.

Kako je rekla, prvi zadaci su unutarnje uređenje ovog multifunkcionalnog prostora u kojem se mogu održavati kulturni i obrazovni programi hrvatskih udruga s ovoga područja kao i funkcionirati ured HNV-a i održavati sjednice.

HNV je usvojio prijedlog Upravnog odbora Fondacije jednoglasno, s 20 glasova prisutnih vijećnika, i imenovao Katicu Naglić za upraviteljicu.

Donešene odluke o dodjeli priznanja HNV-a

U cilju dodjele priznanja istaknutim društvenim djelatnicima u hrvatskoj zajednici u Srbiji za istaknuti društveni rad, kao i na polju doprinosa u područjima kulture i obrazovanja na hrvatskome jeziku, HNV svake godine dodjeljuje tri priznanja.

Za istaknuti društveni rad priznanje HNV-a *Ban Josip Jelačić* za 2020. godinu ove je godine bio jedan prijedlog koji je podnijela Jasna Vojnić – da se priznanje dodijeli Aleksandru Skenderoviću. Povjerenstvo za dodjelu priznanja je podržalo ovaj prijedlog kao i Izvršni odbor HNV-a te je dostavljen Vijeću na razmatranje i odlučivanje.

Aleksandar Skenderović je rođen 1939. godine u Tavankutu, diplomirao je filozofiju i teologiju na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, pravo na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu te međunarodno javno i privatno pravo na Diplomatskoj akademiji Ministarstva vanjskih poslova RH. Jasna Vojnić je obrazložila prijedlog u kojem se navodi da se rad za Hrvate Aleksandra Skenderovića u Srbiji od 1991. do 2000. ogleda u pomoći studentima, pomoći izbjeglim i prognanim Hrvatima iz

Vojvodine, rekonstrukciji izgubljene partiture *Dužijanca* dr. **Josipa Andrića**, okupljanju i organiziranju Hrvata u SRJ, aktivnim radom na uspostavljanju konzularnih dana u Subotici i političkom i kulturnom povezivanju Hrvata iz Bačke s Hrvatima iz Srijema.

Prijedlog je usvojen jednoglasno.

Za priznanje na polju doprinosa u području kulture Dr. **Josip Andrić** pristiglo je dva prijedloga – prijedlog Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata da se priznanje dodijeli HKC-u *Bunjevačko kolo* iz Subotice i prijedlog udruge *Urbani Šokci* iz Sombora da se priznanje dodijeli **Mariji Šeremešić** kao dugogodišnjoj sudionici u održavanju, njegovanju, zapisivanju i promoviranju kulture Hrvata Sombora, okolnih mjesta i bačkog Podunavlja. Povjerenstvo za dodjelu priznanja je podržalo prijedlog da se priznanje dodijeli HKC-u *Bunjevačko kolo*, te je na sjednici Izvršnog odbora HNV-a predloženo da se priznanje Dr. **Josip Andrić** dodijeli HKC-u *Bunjevačko kolo*.

Prijedlog Izvršnog odbora je obrazložio vijećnik **Josip Bako**, uposlenik ZKVH-a. U obrazloženju ZKVH-a se navodi kako je HKC *Bunjevačko kolo*, koje ove godine slavi 50 godina postojanja i rada, najbrojnije hrvatsko društvo u Vojvodini koje je prethodnih pola stoljeća imalo presudnu ulogu u očuvanju i razvoju kulture Hrvata u Subotici, napose one tradicijske, kao i u prezentaciji kulturnog stvaralaštva te odgajanju brojnih naraštaja hrvatskih intelektualaca. Danas su posebno aktivni ansambli narodnih plesova i pjesama pri folklornom odjelu, zatim glazbeni, likovni, dramski – Književno-teatarski kružok i odjel za manifestacije, a najbrojniji je folklorni ansambl, koji se sastoji od reprezentativnoga i dječjega te ukupno ima više od 150 članova. Iako se broj članova mijenja iz godine u godinu, u njemu djeluje između 300 i 400 članova različite dobi i naobrazbe i socijalne strukture.

Predsjednik povjerenstva za dodjelu priznanja **Mirko Ostrogonac** je obrazložio odluku ovoga tijela rekavši: »Bili smo u situaciji da sa žaljenjem konstatiramo da imamo dva jaka prijedloga za doprinos u području kulture, ali smo podržali HKC *Bunjevačko kolo*, s obzirom na godinu jubileja, a s druge strane gospođa **Šeremešić** je istinski doajen i lider u području kulture na području Sombora koja je svestrani društveni radnik i publicist, pa se ne damo da će u nekoj od narednih prilika dobiti nagradu«.

Snežana Periškić je također podržala prijedlog da se doprinos Marije **Šeremešić** na području kulture s područja Sombora uvaži i da se nada da će i sljedeće godine konkurirati za ovo priznanje.

Prijedlog Povjerenstva i Izvršnog odbora je usvojen jednoglasno.

Za priznanje na polju doprinosa u području obrazovanja **Pajo Kujundžić** za 2020. godinu pristigao je jedan prijedlog – da se priznanje dodijeli sestrama Družbe Kćeri milosrđa i prvom vrtiću na hrvatskom jeziku u Srbiji **Marija Petković – Sunčica** koji je podnijela **Margareta Uršal**. U obrazloženju se navodi kako su sestre

Kćeri milosrđa vođene porukom »Ulaganje u dijete je najbolje ulaganje« odlučile ponovo u samostanu otvoriti vrtić, koji je prije 60 godina morao biti zatvoren, i uspjele su to 18. rujna 2001. godine. Sestra **Silvana Milan**, predstojnica samostana, bila je glavni pokretač, a vrtić je otvoren uz pomoć tadašnjeg gradonačelnika **Józsefa Kasze**, predsjednika IO SO Subotica **Imrea Kerna**, Katoličke službe za pomoć i drugih dobročinitelja. Stručni koordinator ovog projekta bio je **Dujo Runje**, a prve odgojiteljice u vrtiću koji radi po programu **Marije Montessori** su bile s. **Iva Bagarić**, **Dijana Hičik**, **Dajana Šimić**, **Marina Piuković**, **Željka Cvijanov**, a danas njihov rad nastavljaju druge. Nakon tri godine rada vrtić je ušao u sastav PU *Naša radost*, ali se principi rada s djecom nisu promijenili, samo su se inovirali i prilagođavali. Time su postavljeni temelji obrazovanja na hrvatskom jeziku, jer je već sljedeće godine započeta cjelovita nastava na hrvatskom jeziku koju već 19. generacija pohađa, obrazložila je Uršal. Prijedlog su vijećnici usvojili jednoglasno.

Vijeće je usvojilo i Odluku o davanju mišljenja o smještaju studenata drugog i trećeg stupnja (master i doktorandi) u Stu-

dentskom centru Subotica, a na njihov zahtjev. Vijeće je dalo pozitivno mišljenje na rang listu upućenu od Studentskog centra Subotica na kojoj, prema njihovom saznanju, nema pripadnika hrvatske nacionalne manjine.

Ustanove kulture od osobitog značaja za hrvatsku manjinu

Zakonom o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina predviđeno je da su ustanove kulture čije se programske djelatnosti pretežito odnose na proučavanje, očuvanje i predstavljanje kulture nacionalnih manjina, a sukladno s brojem pripadnika nacionalnih manjina na teritoriju na kojem obavljaju djelatnost, kao i ako su te programske djelatnosti od naročitog značaja za zadovoljavanje kulturnih potreba specifičnih za nacionalne manjine, mogu utvrditi ustanovama od osobitog značaja za nacionalnu manjinu. Od 2010. godine HNV je utvrdio niz ustanova kulture od posebnog značaja, a ovom odlukom je određeno da su, uz već proglašene, ustanove od posebnog značaja i Art kino **Aleksandar Lifka** Subotica, Narodni muzej Pančevo, Historijski arhiv u Pančevu, Gradska knjižnica Pančevo, Kulturni centar Pančeva,

Dom omladine Pančevo, Zavod za zaštitu spomenika kulture u Pančevu, Historijski arhiv Zrenjanin, Narodni muzej Zrenjanin, Gradska narodna knjižnica Zrenjanin, Zavod za zaštitu spomenika kulture Zrenjanin, Kulturni centar Zrenjanina, Narodno kazalište *Toša Jovanović* u Zrenjaninu, Historijski arhiv u Somboru, Gradska knjižnica Karlo Bjelicki u Somboru, Gradski muzej u Somboru, Kulturni centar *Laza Kostić* u Somboru, Narodno kazalište u Somboru, Narodna knjižnica *Miodrag Borisavljević* u Apatinu i Kulturni centar Vojvodine *Miloš Crnjanski* u Novom Sadu. Nakon kraće rasprave Vijeće je usvojilo ovu odluku jednoglasno.

Vijeće je usvojilo i Odluku o utvrđivanju Franjevačkog samostana u Baču nepokretnim kulturnim dobrom od osobitog značaja za hrvatsku nacionalnu manjinu.

Darko Sarić Lukendić je u raspravi rekao da je ovaj slučaj Franjevačkog samostana u Baču »lakmus papir«, pokazatelj prilika u kojima živimo, a tiče se zaštite kulturnih dobara.

»Druge zajednice su već odavno proglasile svojevrstni popis kulturnih dobara koje smatraju značajnim za očuvanje identiteta ili očuvanje i razvijanje kulture sjećanja o prisustvu njihovih zajednica i djelovanju. Mislim da je važno da se aktivnosti na ovom planu ne završe, a jedna od važnih aktivnosti je izrada popisa materijalnih dobara od značaja za Hrvate u Srbiji kako bi se ovi objekti stavili na kulturnu i turističku mapu«, rekao je.

Ustanove obrazovanja od osobitog značaja za hrvatsku manjinu

Vijeće je jednoglasno usvojilo i Odluku o utvrđivanju ustanova obrazovanja od osobitog značaja za obrazovanje hrvatske nacionalne manjine i to su: Filozofski fakultet, Sveučilišta u Novom Sadu, Novi Sad, OŠ 22. oktobar u Monoštoru, OŠ *Pionir* u Žedniku, OŠ *Ivan Goran Kovačić* u Sonti, OŠ *Moše Pijade* u Beregu, OŠ *Srijemski front* u Sotu, OŠ *Sveti Sava* u Srijemskoj Mitrovici, OŠ *Boško Palkovljević Pinki* u Srijemskoj Mitrovici, OŠ *Jovan Popović* u Srijemskoj Mitrovici, OŠ *Jovan Jovanović Zmaj* u Srijemskoj Mitrovici, OŠ *Bratstvo i jedinstvo* u Bezdanu, OŠ *Aleksa Šantić* u Vajskoj, OŠ *Ivo Lola Ribar* u Plavni, OŠ *Ivo Lola Ribar* u Somboru, Predškolska ustanova *Vera Gucunja* u Somboru i OŠ *Stevan Hristić* u Apatinu.

Ove odluke se donose radi predlaganja osnivaču ustanove da se proglase ustanovama od osobitog značaja za hrvatsku nacionalnu manjinu, čime se stječe i pravo na sudjelovanje u upravljanju ovim ustanovama.

Odgovarajući na zahtjev Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine - nacionalne zajednice Vijeće je usvojilo i odluku o dopuni postojeće odluke o tradicionalnim nazivima naseljenih mjesta na hrvatskome jeziku u kojem se nalaze tradicionalni nazivi 29 mjesta na čijem je području hrvatski jezik u službenoj uporabi.

Novi član Izvršnog odbora zadužen za kulturu

Budući da je na telefonskoj sjednici HNV-a, održanoj 2. listopada, član Izvršnog odbora zadužen za kulturu Darko Sarić Lukendić razriješen dužnosti Vijeće je na ovoj sjednici razmatralo i donijelo odluku o imenovanju novoga člana IO HNV. Za novog člana Izvršnog odbora HNV-a zaduženog za kulturu Jasna Vojnić je predložila Vojislava Temunovića, dosadašnjeg člana Odbora

za kulturu i vijećnika HNV-a. Vojislav Temunović se kratko predstavio vijećnicima. Rođen je 1967. u Subotici, profesor je tambure u Muzičkoj školi u Subotici i osnivač Ansambla *Hajo* čiji je član do 2007. godine. Autor je brojnih pjesama i aranžmana za tamburaške orkestre, producent CD-a tamburaške muzike kao i 20 CD-a sa svakog *Festivala bunjevački pisama*. Bio je voditelj tamburaškog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo*, a od 2001. je jedan od pokretača *Festivala bunjevački pisama* koji će od 2009. godine prerasti u Hrvatsku glazbenu udrugu čiji je osnivač, a danas dopredsjednik udruge. Aktivni je član u zajednici Hrvata u Vojvodini na području kulturnih događanja – glazbe, član Upravnog odbora ZKVH-a – drugi mandat, član aktiva Zajednice muzičkih škola Srbija – predmet tambura, član Hrvatskog društva skladatelja – Zagreb, član Hrvatskog društva tamburaških pedagoga, član stručnog žirija na međunarodnom natjecanju tamburaša (Tambura Instrumental Festival). Vijećnik je HNV-a. U svome predstavljanju je izrazio zabrinutost za opstanak udruge zbog situacije s covidom budući da, kako kaže, nedostaju aktivnosti, koncerti, putovanja, što djeluje motivirajući na članove.

»Mislim da je u narednom razdoblju prioritet sačuvati ove udruge, jer je teško održavati pažnju i animirati mlade u ovakvoj situaciji. Dobra strana je što se snima baština u video produkciji i to bih u daljem radu poticao da udruge naprave svoje proizvode po kojima će biti prepoznatljivije.«

Svetislav Milanković je skrenuo pažnju i na značaj drugih ustanova kulture, osim udruge, osobito onih koje su proglašene ustanovama od značaja za hrvatsku manjinu čijim aktivnostima i programima također treba posvetiti pažnju.

Temunović je jednoglasno imenovan za člana IO HNV zaduženog za kulturu.

Na upražnjeno mjesto u Odboru za kulturu imenovana je Bernadica Ivanković, master učiteljica i viša diplomirana bibliotekarica, dugogodišnja aktivna članica i osnivačica hrvatskih kulturnih udruge i inicijatorica i organizatorica brojnih projekata i manifestacija na polju kulture.

Dopunska točka

Budući da je Darko Sarić Lukendić razriješen na telefonskoj sjednici, na prijedlog **Željka Pakledinca**, ali i, kako je rekla, svoju želju da se »na živoj sjednici« vijećnici upoznaju s razlozima njegovog razrješenja predsjednica Jasna Vojnić se zahvalila vijećnicima koji su glasovali za tu odluku te je rekla kako joj je »to bilo teže nego išta do sada. Formalni razlog je bio pismo Sarića Lukendića koje je poslao na memorandumu HNV-a u odsustvu predsjednice, a sa sadržajem koji izlazi iz okvira njegovih nadležnosti kao i nadležnosti Vijeća«. Suštinski razlog, rekla je Vojnić, je bio da se zaustave aktivnosti koje su započeli diplomatsko-konzularni predstavnici narušavati odnose i aktivnosti koje je HNV započeo s Demokratskim savezom Hrvata u Vojvodini. Nakon konzultacija s najvišim dužnosnicima Hrvatske dogovorili smo da se to zaustavi i da se krene ispočetka i da vidimo možemo li zajednički raditi u interesu zajedničkog cilja«. Vojnić je, istaknuvši izuzetno zalaganje u njegovom prethodnom radu, izrazila nadu da će se Darko Sarić Lukendić uključiti sa svojim znanjem i iskustvom u različita radna tijela i aktivnosti HNV-a.

J. D.

Kronologija podizanja spomenika biskupu Ivanu Antunoviću (II.)

Značajna financijska potpora iz Hrvatske

Prvostolni kaptol zagrebački, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Osječko-baranjska županija, Hrvatska biskupska konferencija, Udruga bunjevačkih Hrvata Dužijanca i HKC Bunjevačko kolo institucije nositelji projekta, te pojedinci financirali su podizanje spomenika biskupu Ivanu Antunoviću

Kao što smo pisali u prvom nastavku ovog kronološkog pregleda, 26. listopada 2015. godine jednoglasno je donijeta Odluka o osnivanju Odbora za podizanje spomenika biskupu **Ivanu Antunoviću**. U taj odbor izabrani su predstavnici KD-a *Ivan Antunović*, HNV-a i ZKVH-a. Te tri institucije potpisale su i izjavu o partnerskim odnosima 16. svibnja 2016. godine, čime su prihvatile da zajednički sudjeluju u realizaciji projekta pod nazivom »Podizanje spomenika biskupu Ivanu Antunoviću«.

Same aktivnosti vezane za podizanje spomenika odvijale su se u tri faze. Prva je podrazumijevala potpisivanje ugovora s autorom kog je Odbor odabrao na prijedlog stručne Komisije. Ugovor s kiparom **Bernardom Pešordom** KD *Ivan Antunović* potpisao je 11. rujna 2017. godine, a u razdoblju od 11. rujna do 4. studenog Pešorda je izradio gipsani model spomenika. Veliki doprinos u ovoj fazi dali su Hrvatska biskupska konferencija, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, a zna-

čajne su bile i donacije pojedinaca, te vlastita sredstva triju institucija, nositelja ove inicijative. Tijekom jeseni i zime 2018./19. godine izrađen je brončani odljev spomenika, a taj posao uradila je *Livnica Antal* iz Subotice. Ovu fazu radova financirao je u cijelosti Prvostolni kaptol zagrebački. Uslijedila je potom završna faza koja je podrazumijevala izradu projektne dokumentacije, te izvođenje građevinskih radova na postavljanju postamenta. I u ovoj fazi radova veći dio sredstava osigurali su Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Osječko-baranjska županija, pojedinci i institucije nositelji ovog projekta, te HKC *Bunjevačko kolo* i Udruga bunjevačkih Hrvata *Dužijanca*.

Biskup »na čekanju«

Sljedeća faza bilo je samo postavljanje spomenika, a to je za početak podrazumijevalo izradu projektne dokumentacije, a na koncu i samo postavljanje spomenika. Uvjeti za postavljanje

spomenika definirani su u Rješenju o mjerama tehničke zaštite. Prvo Rješenje izdano je 24. rujna 2018., a produljeno 16. rujna 2019. godine. Produljenje važenja Rješenja tražilo je KD *Ivan Antunović*, jer, kako stoji u obrazloženju, nisu počeli s izvođenjem radova u roku od godinu dana od dana izdavanja Rješenja. U međuvremenu je NORTH Engineering izradio idejni projekt postavljanja spomenika, a Međuopćinski zavod za zaštitu spomenika kulture suglasnost na idejni projekt dao je 20. prosinca 2018. godine. Ono što je u toj fazi radova trebalo osigurati bila je Odluka o postavljanju spomenika biskupu Ivanu Antunoviću, a tu Odluku trebala je donijeti Skupština grada Subotice.

Kabinetu gradonačelnika **Bogdana Labana** dopis sa zahtjevom da Gradsko vijeće donese Prijedlog odluke o postavljanju spomenika biskupu Ivanu Antunoviću poslan je 21. prosinca 2018. godine. Kako odgovora nije bilo više od osam mjeseci, KD *Ivan Antunović* suglasnost za podizanje spomenika zatražio je od Ministarstva kulture RS dopisom koji je poslan 14. kolovoza 2019. godine. U odgovoru koji je stigao poslije nešto više od mjesec dana KD *Ivan Antunović* upućuje se na jedinicu lokalne samouprave. Zbog toga je 23. listopada 2019. godine uslijedio dopis gradonačelniku i predsjedniku Skupštine grada Subotice kojim se traži informacija o stanju predmeta, a glede zahtjeva da Gradsko vijeće Grada Subotice donese Prijedlog odluke o podizanju spomenika biskupu Ivanu Antunoviću. Potpisnik dopisa, predsjednik KD-a *Ivan Antunović* vlč. dr. sc. **Ivica Ivanković Radak** pozvao se na Zakon o pristupu informacijama od javnog značaja. Odgovor je stigao poslije dva dana, a od KD-a *Ivan Antunović* zatražena je dopuna dokumentacije, odnosno životopis biskupa Ivana Antunovića »sa kratkim obrazloženjem o značaju ličnosti biskupa«.

Konačna odluka u svibnju

Traženo obrazloženje je i poslano 19. studenog 2019. godine. Među ostalim, navedeno je da je podizanje spomenika zajednička inicijativa KD-a *Ivan Antunović*, HNV-a i ZKVH-a. Međutim, da bi Antunović konačno stigao pred Gradsko vijeće trebala su još četiri mjeseca i još dva mjeseca do sjednice Skupštine grada Subotice, na kojoj je konačno 28. svibnja 2020. donijeta Odluka o podizanju spomenika, čime su se stekli svi uvjeti da biskup Antunović sedam godina od podnošenja inicijative dobije svoj spomenik. Sastavni dio Odluke (u članku 1.), koju je prvo usvojilo Gradsko vijeće, a potom i Skupština grada Subotice bilo je navedeno: »Spomenik biskupu Ivanu Antunoviću, velikom narodnom prosvjetitelju, kalačkom kanoniku i naslovnom biskupu bosanskom, publicisti i proznom piscu, postaviti će se u Subotici, na adresi Trg sv. Terezije broj 3 (pored katedrale-bazilike sv. Terezije Avilske) na površini javne namjene«. U članku 3. navedeno

je da će se spomenik biskupu Ivanu Antunoviću postaviti u vidu figure od bronce, koja sjedi, na prostoru od armiranog betona obloženog granitnim pločama. Dalje se u članku 3. navodi da je sredstva za podizanje spomenika osigurao podnositelj zahtjeva za postavljanje spomenika, a o održavanju spomenika starat će se gradsko javno poduzeće. Sastavni dio Odluke je i obrazloženje, ali zanimljivo u dijelu naslovljenom »razlozi za donošenje« nigdje se ne spominje niti jedna riječ koja na bilo koji način Antunovića vezuje uz bilo što hrvatsko, iako u obrazloženju, koje je dostavilo KD *Ivan Antunović*, stoji da je podizanje spomenika

zajednička inicijativa KD-a *Ivan Antunović*, HNV-a i ZKVH-a, da je publicističku djelatnost započeo 1870. godine pokretanjem *Bunjevačkih i šokačkih novina* s kulturnim prilogom *Bunjevačka i šokačka vila*, koje su tiskane na hrvatskom književnom jeziku onog vremena. U obrazloženju je navedeno i da je snažni pečat na oblikovanje identiteta i tradicije Bunjevaca i Šokaca ostavila njegova *Rasprava o podunavskih i potisanskih Bunjevcih i Šokcih* (Beč, 1882.). Ostvarene veze djelovale su na kulturno povezivanje ugarskih Bunjevaca i Šokaca unutar hrvatskog kulturnog identiteta, potom s drugim Slavenima, osobito s Hrvatima izvan Ugarske, te s ugarskim Srbima.

Nakon odluke Skupštine grada Subotice stvorili su se svi uvjeti za podizanje spomenika biskupu Ivanu Antunoviću. Međuopćinskom zavodu za zaštitu spomenika kulture početak radova na podizanju spomenika prijavljen je 31. kolovoza, a izvođač radova *Pr Kristal 63* Republičkoj inspekciji rada prijavio 7. rujna 2020. godine izvođenje radova na gradilištu. Dana 19. listopada 2020. godine potpisan je Zapisnik o primopredaji radova na izradi spomenika biskupu Ivanu Antunoviću. Prije toga, 15. listopada, na dan sv. Terezije Avilske, zaštitnice Grada Subotice, spomenik je svečano otkriven.

Tako je inicijativa podnijeta od HNV-a 2013. godine konačno privedena kraju.

Priredila: Z. V.

Mons. Stanislav Hočevar, nadbiskup Beogradske nadbiskupije

Tražimo veće zajedništvo

Intervju vodila: Suzana Darabašić

Beogradski nadbiskup i mitropolit mons. **Stanislav Hočevar** 11. studenoga svečanim euharistijskim slavljem u katedrali Uznesenja Blažene Djevice Marije u Beogradu proslavio je 75 godina života i 20 godina biskupskog djelovanja u Beogradu. Monsinjur Hočevar je rođen 12. studenog 1945. godine u selu Jelendol u župi i Općini Škocjan kod Novog Mesta u Sloveniji. Po završetku osnovne škole u Škocjanu 1960. godine pridružio se Don Boscovim salezijancima. Školovao se u gimnaziji u Križevcima i Rijeci, a potom je stupio u novicijat salezijanaca. Na pastoralnoj praksi bio je u novicijatu u Želimlju kod

Ljubljane, a filozofsko-teološke studije završio je na Teološkom fakultetu u Ljubljani. Svećenik je postao 29. lipnja 1973. godine. Magistrirao je na Teološkom fakultetu u Ljubljani 1979. godine s tezom iz teologije: »Osobni grijeh u današnjoj harmatologiji«. Od 1973. godine bio je nastavnik i odgojitelj u malom sjemeništu u Želimlju, a od 1979. godine direktor te salezijanske ustanove. Dvije godine (1982.-1984.) bio je zamjenik salezijanskog provincijala u Sloveniji, zatim četiri godine direktor internata za srednjoškolce – Modestovog doma u Celovcu (Klagenfurt) u Austriji. Godine 1988. prvi put je izabran za provincijala sale-

»Ne možemo biti spašeni ako smo individualizmom i lakomislenošću ostali sami u sebi i međusobno podijeljeni. Tu moram još jednom naglasiti: ne možemo se smatrati katolicima (sveotvorenima za Boga i sve ljude) ako neprestano ne živimo i ne tražimo zajedništvo. Uvjeran sam da nas Bog i ovim iskušenjem pandemije poziva na traženje većeg zajedništva. Samo tako ćemo napredovati, ili – papinim riječima – doći do ‘nove normalnosti’«

zijanica u Sloveniji, a od 1994. do 2000. obavlja i drugi mandat u tom zvanju. Dva mandata je bio predsjednik Konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarki Slovenije, zatim dvije godine generalni tajnik iste konferencije. Na svetkovinu Naveštenja Gospodinovog 25. ožujka 2000. godine papa **Ivan Pavao II.** imenovao ga je nadbiskupom koadjutorom u Beogradu. Za biskupa je posvećen 24. svibnja 2000. u crkvi Marije Pomoćnice na Rakovniku u Ljubljani. U Beograd dolazi na Duhove 2000. godine. Dana 31. ožujka 2001. papa Ivan Pavao II. prihvaća molbu za razrješenje dotadašnjeg beogradskog nadbiskupa mons. **Franca Perka**, a time mons. Stanislav Hočevar preuzima mjesto beogradskog nadbiskupa i metropolita. Od 2002. godine nadbiskup Hočevar je član Papskog vijeća za unaprjeđivanje jedinstva kršćana. Proslava dvije značajne obljetnice bila je povod za razgovor s njim.

HR Svečanim euharistijskim slavljem u katedrali Uznesenja Blažene Djevice Marije u Beogradu 11. studenog proslavili ste 75 godina života i 20 godina biskupskog djelovanja u Beogradu. Kako biste ocijenili biskupsko djelovanje na ovim prostorima i jeste li zadovoljni onim što je ostvareno?

Vaše se pitanje svakako nadovezuje na ono što ste i sami osobno mogli vidjeti i doživjeti toga dana 11. 11. 2020. U svakom slučaju treba napomenuti da je čitava ova godina zbog pandemije bila vrlo osebudna. Ono što smo u Nadbiskupiji htjeli slaviti već 24. svibnja 2020., a nije bilo moguće, samo se jednim dijelom obistinilo sada u studenom. Ja osobno sam, naime, stalno ustrajavao u stavu da se moje jubileje može obilježavati samo ako ih povežemo s ostalim važnim obljetnicama. Naime, ove je godine 25. obljetnica prevažne papine (sv. Ivana Pavla II.) enciklike »Da svi budu jedno« i »Svjetlo Istoka«; 60. obljetnica Papinskog vijeća za promicanje kršćanskog jedinstva i 120. obljetnica okružnice »Veliko svjetlo« pape **Lava XIII.** o značenju braće sv. Ćirila i Metoda. O svim tim sadržajima u našoj se široj regiji uopće ne govori i to me veoma boli. Zato sam žarko želio da razmotrimo upravo ta prevažna pitanja. No, ni sad nije bilo moguće organizirati studijske dane o tim pitanjima, pa je tako preostalo samo liturgijsko slavlje povodom mojih jubileja. Ponajprije Bogu od srca zahvaljujem na tolikoj dobroti prema meni, a govornici na slavlju kao i pisci u Blagovijesti s izvanrednom su dobrotom i istinskom lucidnošću analizirali moj život. Moram pošteno priznati: u 20 godina prisutnosti u Beogradu dogodilo se mnogo više nego što bih ja sa svojim ograničenim sposobnostima mogao postići.

HR U svome pastoralnom i profesionalnom radu od završetka studija do danas obnašali ste više funkcija. Bili ste odgojitelj, nastavnik, direktor salezijanske ustanove,

direktor internata za srednjoškolce, predsjednik Konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarki Slovenije te predsjednik biskupijske komisije za Caritas. Koliko su Vam navedena iskustva u radu pomogla u profesionalnom usavršavanju tijekom života?

Ponovno moram svu pozornost usmjeriti na Stvoritelja. Uvijek sam se čudio kako to da mi Crkva povjerava toliko različitih i odgovornih službi. Ja se nikad nisam unaprijed smatrao sposobnim, dostojnim ovakvih odgovornosti. Uvijek me je spašavala činjenica da me je Gospodin obdario jakom intuicijom. Taj Božji dar mi je pomogao da sam uvijek mogao »plivati« unatoč premnogim izazovima.

HR Koncem ožujka 2001. godine preuzimate mjesto beogradskog nadbiskupa i metropolita. Prilikom obraćanja vjernicima na proslavi obljetnice istaknuli ste da je tada za Vas započeo novi život. Kako biste danas nakon 20 godina mogli ocijeniti svoj pastoralni rad s vjernicima u Beogradu?

Svakako sam u Beograd došao u prvom redu zbog naših vjernika. Oko tog pitanja nema sumnje. Ali oni ipak ne žive zatvoreni u nekakvom »stakleniku«, izolirani od kompleksnog okruženja. I predobro znate da ne bih mogao služiti njima ako ne bih shvaćao okolinu i stupao u odnos te zauzimao stav prema svemu što nas okružuje. Upravo ta činjenica da sam se obreo u »malenoj Crkvi«, ali u velikoj »dijaspori«, zahtijevala je od mene doslovce novo »rođenje«, to jest novi pogled na život, rađanje novih odnosa i postavljanje novih životnih ciljeva. Ako sam htio biti pastir ovim vjernicima, morao sam se jednostavno »utjeloviti« tu, ukorijeniti u ovaj prostor i prozboriti ovim jezikom. Doživljam kao pravo čudo to što smo se tako povezali, što smo postali iskreni prijatelji i što je dijalog među nama najprirodnije disanje naših duša.

HR U dva mandata bili ste izabrani i za predsjednika Biskupske konferencije SR Jugoslavije. Od kolikog Vam je značaja bilo obnašanje te funkcije?

Ja bih stavio malo drugačije naglaske: za mene osobno nijedna posebna služba ne znači sama po sebi baš ništa. Ja mogu mirno živjeti svoj jasan identitet i bez posebnih službi; dakle, i ako ne bih bio predsjednik Biskupske konferencije. Zato ćete mi dozvoliti da budem kritičan i prema sebi i prema ostalima. Iako smo u dva moja mandata mnogo radili i imali mnoštvo sastanaka, nismo postizali dovoljno postavljenih ciljeva. Ja osobno uvijek sam više gledao na crkvenu dimenziju našega poslanja, neki pak drugi više na društvenu: različiti jezici, različite države, različiti civilni zakoni, različite kulture... Za mnoge članove Biskupske konferencije to su razlozi što nemamo više susreta i zajedničkih programa. Isto tako, osobno sam uvijek želio da bude više suradnje sa susjedima našeg BK-a: bilo Hrvatske, bilo BiH,

Mađarske itd. Povijest će svakako pokazati kojim putem trebamo hodati. Ali već sadašnja situacija govori da moramo gledati mnogo šire. Svakako sam za vrijeme predsjedanja Međunarodnoj biskupskoj konferenciji bolje upoznao kako »dišu« i kakve osjećaje gaje pojedinačni narodi. Obogaćen sam, dakle, mnogim životnim iskustvima...

HR Također, od 2002. godine član ste Papinskog vijeća za unaprijeđivanje jedinstva kršćana. Kako ocjenjujete svoje djelovanje na tom putu tako važnom za kršćanstvo?

Ovo je pitanje za mene posebno važno i sveto. Vama je poznato da sam redovnik – salezijanac – odgojitelj. Iz iskustva znamo da bez milosti jedinstva ne možemo biti ni svjedoci ni odgojitelji. Ako Katolička crkva hoće biti odgojiteljicom ljudi i naroda, mora sama u sebi živjeti milost jedinstva i neprestano se zalagati za jedinstvo sa svim ljudima. Zato osjećam veliku sreću što me je sada već sveti – papa Ivan Pavao II. imenovao u to vijeće, papa **Benedikt XVI.** potvrdio, a papa **Franjo** ponovno imenovao na pet godina. Ne bih smio reći da sam mogao učiniti nešto posebno ili izvanredno, ali može se sa sigurnošću konstatirati da sam taj ekumenski pravac uvijek sačuvao budnim: da smo pripremali odgovarajuću potrebnu literaturu, susrete i studijske dane. Svi možemo nadalje konstatirati da je u ovo vrijeme opće indiferentnosti upravo to najvažnije. Dalje, naša neprestana molitva za jedinstvo svih kršćanskih Crkava bez svake sumnje ima svoje posebno mjesto.

HR Zašto ste se odlučili da proslavu toga značajnog jubileja održite na dan proslave primirja u Prvome svjetskom ratu?

Kako već rekoh, tijekom čitave ove godine tražili smo najbolju mogućnost. Budući da su u Beograd htjeli i da su bili spremni doći i prijašnji predsjednik Papinskoga vijeća za jedinstvo i pisac knjige *Putevi jedinstva* kardinal **Walter Kasper** kao i sadašnji predsjednik kardinal **Kurt Koch**, bilo je moguće sve usuglasiti upravo za 11. i 12. studenoga. Zbog pandemije koronavirusa morali smo obustaviti pripremu svih studijskih susreta, tako da je ostalo samo prigodno bogoslužje. Zbog neradnog dana (Dan primirja 11. 11.) mogli smo sv. misu organizirati prije podne upravo u 11 sati. Priznajem da sam Božjoj Providnosti posebno zahvalio na tom daru: sav je moj život posvećen upravo službi miru, pomirenju i kršćanskom jedinstvu.

HR Nedavno je svečano završena Prva sinoda Beogradske nadbiskupije. U kojoj mjeri sinoda može doprinijeti sazrijevanju lokalne Crkve?

Za našu Nadbiskupiju sinodalni proces je poseban dar Neba. Prije svega, svima je poznato da je naša Nadbiskupija po broju svećenika, redovnika i vjernika veoma malena; dalje, da su naši vjernici vrlo raspršeni na golemom teritoriju i prilično siromašni. Nedostaje nam veći broj stručnjaka. Zato smo se oslonili na svoju žarku molitvu, na intenzivnu suradnju baš svih svećenika i redovnika; na sustavno proučavanje naše, inače malo poznate povijesti, ali i na pomoć stručnjaka iz ostalih biskupija. Šestogodišnji proces pokazao je veliko zanimanje svih vjernika za život

Crkve, vrlo ustrajni rad generalnog tajništva sinode kao i veliku solidarnost drugih biskupija. Sinoda je očitovala upravo ono što me najviše raduje: srdačno zajedništvo, veliki duh spremnosti na žrtvu i molitvu te predanost da u najelementarnijim pastoralnim pitanjima dođemo do jedinstva. Priznajem da sam u čitavom sinodalnom procesu doslovce mogao »opipati« kako Sveti Duh vodi svoju Zaručnicu Crkvu!

HR Kako ocjenjujete suradnju s crkvama drugih konfesija?

Iz dosadašnjih odgovora mogli ste i sami otkriti da je naša Nadbiskupija tijekom posljednjih godina bila veoma zauzeta svojim internim pitanjima. Tim više jer smo morali baš žurno rješavati i toliko materijalnih pitanja kao i na području djelovanja Caritasa. Iz tih razloga nismo uspjeli mnogo pažnje posvećivati

međureligijskim i ekumenskim pitanjima. Već više puta izjavih da mi je posebno žao što u našoj zemlji i dalje ne postoji Međureligijsko vijeće. Ipak, treba priznati da je bilo učinjeno poprilično koraka u tom pravcu. Zato se nadam da smo na dobrom putu.

HR Koliko zajedništvo može doprinijeti rastu i zajedništvu s Bogom?

Već u petom odgovoru uspostavim temeljnu dijagnozu, a to je da bez zajedništva i nutarnjeg jedinstva s Bogom nema napretka, nema integralnog rasta te da Crkva ne može vršiti svoje temeljno poslanje, a to je spašavanje ljudi. Ne možemo biti spašeni ako smo individualizmom i lakomislenošću ostali sami u sebi i međusobno podijeljeni. Tu moram još jednom naglasiti: ne možemo se smatrati katolicima (sveotvorenima za Boga i sve ljude) ako neprestano ne živimo i ne tražimo zajedništvo. Uvjeren sam da nas Bog i ovim iskušenjem pandemije poziva na traženje većeg zajedništva. Samo tako ćemo napredovati, ili – papinim riječima – doći do »nove normalnosti«.

HR Koja bi bila Vaša poruka vjernicima?

Vrijeme u kojem živimo zahtijeva osobno vrlo svjesne i odgovorne vjernike. Premalo je samo držati se »prave« ili »većinske« stvari. Danas spašava samo »specifična težina« osobne odluke, dosljednosti, ustrajnosti i svjesne pripadnosti Kristu i Crkvi. Vjetar pandemije odnosi svu pljevu...

Aktualni moment književne periodike u Srbiji

Istrajnost književnih časopisa

Tiraže knjiga u Srbiji padaju, mnoge knjige se prodaju veoma sporo, ali postoji sve veće interesiranje za elektroničke e-knjige, a mnogi čitatelji se prijavljuju i na brojne sajtove književnih časopisa. Književni časopisi na ovim prostorima imaju dugu tradiciju. Mnoga značajna književna ostvarenja u cjelini ili dijelom najprije su se pojavila u književnim časopisima.

Kriza tiskanih medija koja postoji zahvaća i književnu periodiku koja je krvotok i ovdašnje književnosti. Mnogi književni časopisi prestali su mjesečno izlaziti, pa da bi preživjeli izlaze bar jedanput godišnje i uz tu činjenicu ipak ostaju permanentna antologija onoga što je aktualno u književnom životu. To je izraz potrebe ozbiljne kulture da zabilježi svoj hod u vremenu. Književnost se ogledala i oslanjala na časopise njoj posvećene. Dakle, oni su tu, postoje, ali do kada, teško je reći. Mnogi od njih će nestati ili se preseliti u virtualni svijet. Književni časopisi su kategorija kojoj u ovoj državi neprestalno prijete izumiranje. Izdavanje ovih časopisa ovisi o državnim subvencijama.

Književni i kulturni dokumentarij

Prvi broj časopisa za književnost i umjetnost *Nova riječ*, u nakladi Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, uz logističku potporu NIU *Hrvatska riječ*, pojavio se krajem lipnja 2013. godine.

Ovaj književni časopis otkriva relevantnu sliku trajne vrijednosti kulture i književnosti vojvođanskih Hrvata. Također, s jedne strane, ukazuje na unutarnje vrijednosti književnog stvaralaštva vojvođanskih Hrvata i, s druge strane, na one vrijednosti kroz koje je ova književnost u ravnoteži s univerzalnim vrijednostima.

S urednikom časopisa *Nova riječ* **Tomislavom Žigmanovim** razgovarali smo o tome s kojom idejom je pokrenut časopis i je li kao urednik uspio sačuvati nivo i kvalitetu časopisa?

»Najprije, otvoriti prostor za mlađe i književnike koji do pojave *Nove riječi* nisu bili dovoljno vidljivi. Zatim, osnažiti naš književni prostor s autoreceptivnim sadržajima – od onih koji smjeraju na svestranije elaboracije književno-povijesnog naslijeđa, preko temeljitijeg književno-estetskog tematiziranja suvremene književnosti do redovite i brojčano opsežne kritičko-prikaznog seciranja recentne književne produkcije. Sve to činimo radi uvo-

đenja stanovitoga reda u našu književnost koja je gotovo zagušena produkcijom, dok istodobno skoro tragično izostaju čak i elementarne evaluacijske prakse! Naravno, tu su sadržajni linkovi i na druge umjetnosti, prije svega glazbu i likovnost, stalna otvorenost ka književnoj sceni u Hrvatskoj te ka onim narodima s kojima živimo ovdje u Vojvodini. Ne treba zaboraviti i dragocjeni kulturni dokumentarij, u kojemu je na jednom mjestu zabilježeno sve što se vezuje uz područje kulture tijekom godine. Razina kvalitete, pak, osigurava se planskim pristupima, dobrim suradnicima i neobjavlivanjem svega što postoji na književnoj trpezi već samo onoga što je najizvrsnije.«

Sa Žigmanovim smo razgovarali i o uređivačkoj koncepciji časopisa.

»*Nova riječ* se obraća onome koga književnost i umjetnost zanima i tko razumije sadržaje koji su objavljeni na hrvatskome. Što se tiče uređivačke koncepcije, već sam nešto rekao o strukturi, a kada je riječ o konceptualnom pristupu, onda se držimo sljedećih načela. Prvo, recentnoj književnoj produkciji uvijek pristupamo kroz predstavljanje ne pojedinaca već širih, ne samo književnih, fenomena – recimo, žensko pismo u pjesništvu, pjesništvo na šokačkoj ikavici ili ono koje postoji u Srijemu ili Beogradu, scena kratke priče, ili ono što postoji u našem egzilnom književnom prostoru... Na taj način dostupnost za autore je daleko veća, a s druge strane, čitatelj može dobiti cjelovitiju i

jasniju sliku o aktualnim procesima i konstelacijama u književnom životu. Kada je riječ o odnosu spram književne baštine, nastojimo objavljivati ne 'prežvakane' tekstove nego uistinu novume, bilo da je riječ o samim činjenicama bilo da je riječ o interpretacijama. Isti pristup gradimo i kada je riječ o tekstovima iz drugih umjetnosti. Odnos prema recentnoj književnoj produkciji gradimo na sustavnim prikazima i kritičkim osvrtima, pri čemu nastojimo okupiti što veći broj ljudi na ovim poslovima, napose mladih. S ponosom ističem da su to prepoznali i drugi te da je središnji dio ovogodišnjeg zbornika *Đakovačkih susreta hrvatskih književnih kritičara* posvećen novom i mlađem naraštaju ovdašnjih kritičarskih imena, a najveći broj njihovih priloga u Zborniku objavljen je upravo u *Novoj riječi*.«

»Vremena se mijenjaju«

Nekada je bio prestiž za književnike objaviti prozu ili poeziju u nekom književnom časopisu. Pitao sam Žigmanova izgleda li većina književnih časopisa u Srbiji kao mjesta uz koja više ne prolaze magistralni putovi?

»Vremena se mijenjaju, a time i određene dominantne kulturne, pa i književne prakse. Ranije sve je bilo složenije oko izdavanja – od objave knjige pa do vidljivosti književnih djela. Recimo, nije bilo društvenih mreža, koje su otvorile prostor za objavu svakome tko to hoće, a liberalizacija u nakladi knjiga također je dovela do toga da danas svatko tko 'mrči po bilom papiru' može ju objaviti. Uprkos tomu, književni časopisi opstaju, nalaze svoje drugačije mjesto u književnom životu i daju odgovore na one književne izazove za koje uredništvo misli da su važni za mjesni književni trenutak. Je li to sada magistralni put ili neki tavan kut književnosti i umjetnosti, ovisi o percepciji. No, i ovdje je važno ne klonuti već ustrajati.«

U razgovoru o književnoj periodici pitao sam Žigmanova je li danas časopisna kultura klonula i kako gleda na činjenicu da većina književnih časopisa u Srbiji jedva opstaje?

»Kultura je uvelike postala previše javna, masovna, nekritička spram društvene zbilje, komforna i preferira spektakl! To je *main stream* i to se, ne samo politikama financiranja, promovira kao poželjna. Tako što je suprotno naravi književnosti, i tu onda treba tražiti razloge zašto većina književnih časopisa u Srbiji jedva opstaje!«

Jedno od pitanja u ovome razgovoru je bilo nestaje li književna kritika u nekadašnjem smislu te riječi i jesu li znanja kritičara i književnika danas na cijeni? Žigmanov kaže da je književna kritika danas na marginama ne samo književnog života već uopće kulturne javnosti.

»Ovo je do pojave *Nove riječi* izrazito vrijedilo za mjesnu hrvatsku književnost. Imali ste situacije da niste na jednom mjestu mogli naći elementarni popis onoga što se izdalo, a kamoli da se na tu knjišku produkciju kritički referiralo. Znanje kritičara je uvijek bilo na cijeni – u smislu da se uvažavalo ono što on kaže, i uvijek su bili u manjini. Stoga ih s osobitom pozornošću treba, kako odgovajati tako i držati u životima.«

U razgovoru smo se osvrnuli i na elektroničke časopise.

»Važno je da postoje. Pluralnosti prostora očitovanja književnosti nikada nije dosta! To kazujem iz vizura dobrih preferencija – mlađim osobama virtualni svijet je gotovo jedini koji postoji«, kaže Žigmanov.

I forhend i bekhend

Enes Halilović uređuje književni časopis *Sent*, koji se objavljuje u Novom Pazaru od 2001. godine. Jedan je od osnivača ovog časopisa koji je izdanje NVO *Građanski forum*. Halilović uređuje i elektronički časopis *Eckermann*, koji je osnovan početkom 2006. godine i koji ima za cilj uskladiti suvremeni književni trenutak i mogućnosti koje pruža web.

»*Sent* izlazi kao tiskano glasilo već dvadeset godina. Objavili smo preko 600 autora i mnoge tematske brojeve posvećene određenim fenomenima ili autorima. Za mene i moju generaciju bilo je važno formiranje tog časopisa onda kada su se obnavljale književne i kulturne veze diljem Balkana. *Sent* je trenutačno samo na papiru, jer nam je stalo do toga da nije lako doći do *Senta*. Tako se više cijeni. Strategija kod *Eckermann*a je drugačija. On se može čitatiti na www.eckermann.org.rs i tu smo u prvih trideset brojeva objavili skoro 500 autora iz cijelog svijeta. Autor je vidljiviji kad ga objavimo na *Eckermannu*. Dakle, može se čitati putem interneta, ali ostala je neka misao da se tiskani časopisi više cijene – ne razmišljam o tome što je bolje. Drago mi je da sam sudjelovao u radu na ove dvije tradicije. Časopisi su otvoreni ne samo za sve narode nego i za sve poetike i generacije«, kaže Halilović i naglašava kako misli da književni časopisi nisu klonuli.

»Ima ih nekoliko dobrih u Srbiji i to je dovoljno. Različiti su časopisi, jer neki su vezani za period i praćenje svega kvalitetnog kao *Polja*, *Povelja*, *Beogradski književni časopis*, a neki traže dominantne teme ovog vremena kao *Gradac*. *Sent* je na pola puta između te dvije opcije. Igramo i forhendom i bekhendom.«

S Halilovićem smo razgovarali i o trendu elektroničkih časopisa.

»Sve privredne aktivnosti prate život i realnost. I književnost prati realnost i traži da se iskaže na glinenoj ploči, na papirusu, na papiru i sada na ekranu. Elektronički časopisi su tek zagazili u svoju eru. Bog samo zna što će ih i hoće li ih i kada nešto zameniti«, kaže Halilović.

Zvonko Sarić

Pričam ti priču

Već kao klinac jako sam volio priče, bajke i mitove, naročito grčke. S deset godina uspio sam pročitati, naravno za omladinu pripremljenu, skraćenu *Ilijadu* i *Odiseju*. Najomiljeniji junak bio mi je Odisej zbog mudrosti i lukavosti. Nedavno sam čuo jednu vrlo interesantnu, po meni mudru, priču, koju sada želim podijeliti s vama. »Istina je hodala među ljudima od jedne skupine do druge, govorila je njima, ali nitko ju nije htio slušati. Dogodi se tako da je, držeći govor grupi ljudi, opazila jednog čovjeka odjevenog u šareno odijelo. Kada su svi ljudi otišli, samo je on ostao. Istina mu priđe i upita: 'Tko si ti?'. On

Dio plakata »Proleter, ujedinite se«

odgovori: 'Ja sam Priča!'. Istina ga upita: 'Zašto me ljudi ne žele slušati?'. Priča kaže: 'Pogledaj se, gola si i ružna, ljudi te ne žele vidjeti. No, dat ću ti par mojih odjevnih stvari, da budeš privlačnija!'. I od tog doba Istina hoda među ljudima, odjevena u šarenu odeždu dobijenu od Priče«. Upravo su me nedavni aktualni događaji inspirirali da vam pričam Istinu, koja je odjevena u šarene krpe Priče. Zato postoje različite verzije. Ovu priču sam naslovio:

Od primirja do mira?

Kada mi je rečeno da moram ranije završiti feljton zbog toga jer je u srijedu, 11. studenoga, državni praznik, osjećao sam se »neobaviješteno« kao nekadašnji naš predsjednik. Ni blagu predstavu nisam imao zašto taj dan praznujemo. Naravno, krenuo sam u potragu, i saznao sam da toga dana slavimo »primirje u prvom Svjetskom ratu«. Ovaj datum je 2012. godine proglašen državnim praznikom. Pitao sam se zašto je to bitno za Srbiju?! Sjetio sam se da se na peronu subotičkog željezničkog kolodvora nalazi jedna mramorna ploča skromne dimenzije (60x50cm) na kojoj ćirilčnim pismom piše: »Dolazak srpske vojske 13 novembar 1918 Oslobođenje« (bez ikakve interpunkcije). U literaturi »Javni spomenici opštine Subotica« piše o ovoj ploči da je »postavljena 1938., uništena 1941., obnovljena 13. 11. 1992.«. Spomen-ploča je izvedena od arandelovačkog mramora s uklesanim, već citiranim, tekstom. Naknadno je dodana mesingana ploča s tekstom (ćirilčno pismo, sva su slova velika):

»originalnu ploču su uništili mađarski okupatori 1941. Subotica 13. 11. 1992. JŽTP Beograd«. Ono što odmah upada u oči, srpska vojska je za vrijeme primirja u pokretu. Ovu priču još komplicira činjenica da je 13. studenoga 1918. u Beogradu usvojena Vojna konvencija, koja je odredila demarkacijsku crtu između zaraćenih strana. Po toj konvenciji u gradovima na liniji Subotica – Baja – Pečuh ne mogu biti stacionirani mađarski vojnici. Znači, istog dana Vojne konvencije srpske trupe su već stigle u Suboticu. Ja u to sumnjam. Naime, originalna ploča je postavljena tek 1938., vjerovatno iz političkih razloga, kada je izbijanje II. svjetskog rata bilo skoro izvjesno, a tadašnja Mađarska se priključila silama osovine, Njemačkoj i Italiji, i vodila je revizionističku politiku, tražeći povratak teritorija koji su joj oduzeti Trijanonskim mirom. Istovremeno, tadašnja vlada Kraljevine Jugoslavije je najvrjednije pogone, npr. novu tvornicu za proizvodnju plavog kamena tvornice Zorka, preselila u Šabac. Tako, u trenutku postavljanja ploče, »oslobođenje« je već zvučalo pomalo cinično, jer se država pripremala za eventualno povlačenje. Drugo je pitanje zašto je ta ploča obnovljena kada je u već rasplamsalom ratu počelo raspadanje SFRJ!? Kako narodna poslovice veli: »dok nekome ne svane, drugome ne smrkne«. Da pogledamo kako se raspala nekad moćna monarhija.

Raspad Austro-Ugarske

Koncem listopada 1917. godine, a u Rusiji 7. studenoga (po julijanskom kalendaru 25. listopada) izbila je socijalistička revolucija, nakon koje nova sovjetska vlast traži primirje i inicira mirovne pregovore. Pobjeda socijalističke revolucije inicirala je radničke štrajkove i oružane pobune u raznim zemljama Europe, ali najviše u Njemačkoj. Sljedeće još ratne godine, u *Kund K* monarhiji, napose u studenome, događaji su se odigrali filmskom brzinom. Iz državnog zajedništva prvo se izdvojila Češka 28. studenoga (Slovaci su se kasnije pridružili), Češku su sljedećeg dana slijedili Hrvatska, a potom i Bosna-Hercegovina. Oni su se udružili u (prvu) Kraljevinu SHS, koju nije nitko priznao, naravno ni Srbija. U Budimpešti je 30. i 31. listopada izbila građanska demokratska revolucija, nakon koje je 16. studenoga proglašena prva Mađarska Narodna Republika, na čelu s **Mihályem Károlyijem** (zvali su ga Crveni grof). Također te godine, 1. prosinca, proglašena je nova Kraljevina SHS, u koju se priključila i Srbija, naravno s vodećom ulogom. Kao pobjednička zemlja, koja je poslije ubojstva u Skupštini i uvođenja šestosiječanjske diktature kralja **Aleksandra I.** 1929. godine, proglašena Kraljevinom Jugoslavijom. Mnogi povjesničari misle da se izbijanje II. svjetskog rata devetnaest godina nakon potpisivanja Trijanonskog mira dogodilo upravo zbog nezadovoljstva najprije Njemačke ovim mirom. Znači, primirje vodi ka miru, mir vodi u ponovljene sukobe. Mi živimo poslije Daytonskog mira i Kumanovske konvencije. Opet se čuju glasovi nezadovoljstva stanjem u našoj regiji. Opet Istina hoda oko odjevena u šarenu odjeću Priče. Pitanje je samo tko je pripovjedač.

Humanost u reklamne svrhe

Drugo lice SUBOTICE

Solidarnost i empatija pojmovi su koji imaju težinu karaktera, ali i riječi čija se lakoća može usporediti s listom na vjetru. U svojoj osnovi udaraju na najtananije osjećaje, bilo da u praksi potvrđuju svoje značenje ili ga pak niječu.

Kao društvo, u tom smislu, baš se i ne možemo pohvaliti viškom ovih osobina. Dapače, prije bi se moglo reći da smo u tome u dubokom deficitu. Za potvrdu ove tvrdnje poslužiti ću se ranije iznošenim primjerima odsustva solidarnosti i empatije: kada su, recimo, poljoprivrednici prije 10-20 godina redovito provodili modernu verziju »Seljačke bune« u cilju ostvarenja svojih prava, nitko ih u tome nije podržao – ni prosvjetni, ni zdravstveni, ni obični radnici, ni sindikat(i). Kada su – na radost svojih učenika i uz njihovu punu podršku – prosvjetni radnici u više navrata štrajkali, poljoprivrednika ni od korova da pokažu svoju solidarnost i empatiju i podrže ih. Kada su, pak... Razumijete: načelo »gledaj svoja posla« i »ne brini tuđu brigu« univerzalni su model ponašanja najvećeg dijela ovog društva, desetljećima uronjenog u apatiju i sebičnost.

Korona, koja je preko noći globalno postala najfrekventniji termin, je pojmovima solidarnosti i empatije podigla cijenu poput zlata na svjetskoj burzi. Nema dana da se njihova suština, najčešće kada je o liječnicima riječ, ne ističe do granica neukusa i da ih se na taj način, baš poput onog lista na vjetru, zapravo obezvrijedi. Posljednji u nizu takvih primjera, kojih je svakodnevno na šlepere u medijima, je slučaj donacije mađarske Vlade subotičkoj lokalnoj samoupravi. Riječ je, naime, o tome da je – kako su lokalni mediji prenijeli – zahvaljujući »intervenciji« predsjednika Skupštine grada **Bálinta Pásztora** Vlada Mađarske zaposlenima u lokalnoj samoupravi u ponedjeljak dostavila 8.000 zaštitnih maski. Na prvi pogled, odnosno čitanje, odnosno slušanje... sve O. K., hvala vrijedno, ma... nema(m) riječi.

Ono što, međutim, daje gorak okus ovoj slatkoj vijesti jest sama činjenica da se od tog događaja pravi informacija od lokalnog značaja. Da je ostala među debelim zidinama Gradske kuće kao »top secret« za preko 300 uposlenih djelatnika u toj firmi, uključujući tu i članove njihovih obitelji, rodbinu, susjede, prijatelje i poznanike postala bi tek javnom tajnom kojoj bi svatko od

njenih čuvara, u ovisnosti mnoštva različitih faktora, dodavao ili oduzimao od izvornog sadržaja, s velikom vjerojatnošću da bi se u mnogim verzijama ime Bálinta Pásztora i veličina mađarske Vlade negdje izgubili ili pak krivo interpretirali. Ovako, poseglo se za starim dobrim receptom, koji s koljena na koljeno koristi svaka ovdašnja lokalna samouprava: pozovi novinare neka snime i zabilježe našu sposobnost i humanost.

U moru zbunjujućih preporuka, uredaba i naredaba ovo je, recimo, baš zanimljiv detalj. U tom moru se – ako i postoji – negdje na dnu preporuka, uredaba i naredaba zagubila ona koja propisuje tko je dužan osigurati maske: poslodavac o svom ili uposleni o svom trošku? Ako je točan prvi odgovor, zašto se iz proračunskih rezervi nije poseglo za oko 1.500 eura i nabavilo 8.000 zaštitnih maski za uposlene u lokalnoj samoupravi i mirna Bačka? Ako je točan drugi odgovor, zašto se za isti iznos imena Bálinta Pásztora i mađarske Vlade uzdižu na razinu mecena? Zamislite samo na što bi (još) ličili lokalni mediji kada bi svaki pekar, mesar, trgovac ili livac pozvao novinare da im priopći kako je, zahvaljujući vlastitoj inicijativi, preko svog kuma iz Danske svojim uposlenima nabavio 200 maski i 60 pari zaštitnih rukavica? Pa bili bi to događaji koji bi doveli do inflacije humanosti, a to bi pak dovelo do iscrpljenosti novinara koji ništa drugo ne bi radili nego samo javnosti prenosili hvalospjeve poslodavaca i mecena o vlastitoj sposobnosti i dobroti, što bi na koncu moglo i dovelo do štrajka »poslenika sedme sile« zbog proizvodnje bezvrijednih sadržaja.

Što je, onda, Bálint Pásztor mogao (u)raditi u ovom slučaju? Odgovor je jednostavan i može ga, izravno ili između redova, naći u mnoštvu literature, počevši od *Biblije*: u tišini, poput dolazećih Mikulaša ili Djeda Božićnjaka, primiti poklon mađarske Vlade i dati ga svojim podređenima da ga razdijele svojim podređenima. Moguće je da bi onda riskirao da njegova gesta ne bi bila na zasluženi način društveno vrjednovana ili bi pak (ne daj, Bože) čak bila i krivo interpretirana, ali bi njegovo ime i prezime i u jednoj i u drugoj situaciji djelovali nekako više ljudski, a manje politički. Mogao je, dakle, biti samozatajan poput Ilije Čvorovića, tješeći se »ako me se sete, sete...«. Ali, nije.

A kad već nije i nema namjeru ovakve stvari prepuštati prevrtljivoj sudbini slučaja i kada javnost, po ugledu na Božanskog (u novopazarskoj bolnici, recimo), časti otkrivanjem vlastite sposobnosti i humanosti, evo i jednog prijedloga: neka založi svoj politički ugled i neka od **Viktora Orbána** osobno zatraži pomoć za malo više ugrožene kategorije ljudi od zaposlenih u lokalnoj samoupravi. Za migrante, recimo, u Prihvatni centar. Za beskućnike, u Crveni križ. Za siromašne obitelji, u Centar za socijalni rad... Ide vrijeme darivanja, vrijeme solidarnosti i empatije, vrijeme samozatajnosti, ali i vlastitog preispitivanja. Idealno je to vrijeme da se u pohodu milosrđa zbacе balasti kamera i mikrofona, odrekne od krupnih riječi u svrhu samoreklamiranja i pristupi bogougodnom poslu šutke. Jer, samo je to ispravan put da te se »sete«. Ali, i put na kom te prva greška otpuše poput lista na vjetru. Zbog toga, je li, čak niti kada si političar ne bi smio zaboraviti da se ispod njega krije čovjek. Ili Čovjek.

Z. R.

Gipsani model spomenika biskupu Ivanu Antunoviću u HNV-u

Jednog dana u Hrvatskoj kući

Akademski kipar iz Zagreba **Bernard Pešorda**, autor spomenika biskupu Ivanu Antunoviću, koji je postavljen pokraj katedrale svete Terezije Avilske u Subotici, te 15. listopada otkriven, radio je ovih dana na modelu temeljem kojeg je izrađen spomenik, a za koji je, makar za sada, osigurano mjesto u prostorijama Hrvatskog nacionalnog vijeća.

Nakon što je 14 dijelova ovog modela sastavio u subotičkoj ljevaonici *Antal*, Pešorda je završne radove obavio u prostorijama HNV-a. Kaže kako je na samom početku, kada je nastajala ideja oko izrade spomenika, rekao da će model ostaviti tu, tj. da ga neće nositi u Zagreb.

»Želio sam gipsani model ostaviti vašoj zajednici. On je vama važan i ja sam iz poštovanja, u prvom redu prema velečasnom dr. **Ivici Ivankoviću Radaku** s kojim sam sve dogovarao, i iz zahvalnosti prema njemu jer je sve to pregurao preko svojih leđa i uspio sve izbalansirati i izglati, rekao da ću ga ostaviti tu u Subotici i darovao sam ga Katoličkom društvu *Ivan Antunović*«, kaže zagrebački kipar.

On dodaje da je razlika između modela i postavljenog spomenika jedino u visini.

»Spomenik, tj. odljevak, je par centimetara niži jer bronca kad se lijeva, ona je u tekućem stanju, a kad se ohladi malo se smanji. Tako da je zapravo gipsani model original, od njega je sve krenulo«, pojašnjava Pešorda.

Također ističe kako je važno da model ostane u Subotici, jer ako se spomenik ošteti, s modela se ponovno može uzeti otisak i odliti ga, »tako da je on *de facto* neuništiv«.

Kao sličan primjer ovom, Bernard Pešorda je naveo prigodu kada je radio na izradi spomenika Aljmaške Gospe, u svetištu Gospe od utočišta u Aljmašu, s tim da model nije ostavio tamo već ga je darovao milosrdnim sestrama sv. Križa u Đakovu, koje su ga postavile u svoj park.

Da model po kojem je izrađen spomenik biskupu Ivanu Antunoviću također nađe svoje mjesto, i to u Hrvatskom nacionalnom vijeću, bila je ideja predsjednika Katoličkog društva *Ivan Antunović*, vlč. dr. Ivica Ivankovića Radaka, kaže predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**, dodajući kako postoji važniji razlog zašto je HNV svesrdno prihvatio ovu ideju.

»To je činjenica na simboličkom planu da je mjesto biskupu Ivanu Antunoviću upravo u središnjoj i krovnoj instituciji Hrvata u Republici Srbiji. Nakon izgradnje Hrvatske kuće, model spomenika će dobiti novo postolje i prikladno mjesto, upravo onako kakvo i služi«, ističe Vojnić.

Podsjetimo, Bernard Pešorda je na gipsanom modelu za spomenik biskupu Ivanu Antunoviću radio u improviziranom ateljeu – garaži doma **Marije i Ivana Kujundžića** iz Subotice. Njima, kao i svom stanodavcu **Svetislavu Milankoviću**, inače vijećniku HNV-a i članu Katoličkog društva *Ivan Antunović*, zagrebački kipar se i ovim putem zahvaljuje na ustupljenim prostorima i gostoprimstvu.

I. P. S.

Sonja Skenderović, prosvjetna radnica i slikarica

Prošla sam sve faze obrazovnog sustava

Kako sama priznaje, još od najranijeg djetinjstva, rođena Tavankučanka **Sonja Skenderović**, kći **Petra** također prosvjetnog djelatnika i matere **Gabrijele**, je naprosto znala da će biti učiteljica. Isprva se škole igrala sa svojim lutkama, potom s djecom iz susjedstva i školskih klupa, da bi naposljetku završila Pedagošku akademiju u Subotici i prvi puta kao učiteljica ušla u svoj razred.

»Bilo je to danas već pomalo davne 1984. godine, kada sam se zaposlila u Osnovnoj školi *Sonja Marinković* i započela svoju prvu godinu rada u prosvjeti. Imala sam veliki odjel s trideset i dvoje prvašića, ali nisam imala nikakvog straha i treme jer je to bilo nešto što sam cijeloga života čekala i godinama se marljivo pripremala«, nasmijala se profesorica Sonja, prisjetivši se svojih prosvjetnih početaka.

Prosvjetna karijera

Sljedećih deset godina je naša sugovornica provela za katedrom učiteljice nižih razreda, ali je 1994. godine odlučila krenuti dalje u svojoj naobrazbi i profesiji koju toliko voli.

»Upisala sam se na Tehnički fakultet u Novom Sadu, smjer profesor tehničkog obrazovanja i završila ga u roku. Nisam imala nikakvih problema u svladavanju fakultetskog gradiva jer sam naprosto rođena s brojnim manualnim vještinama i tehnika mi je, još od malih nogu, naprosto išla. Nitko iz moje sredine se uopće nije začudio ovoj mojoj odluci, jer poznajući me kao svojevrstu 'čeličnu lady' odavno su znali za moju sklonost prema tehnici.«

Nakon novog stepenika u akademskoj naobrazbi Sonja Skenderović je promijenila i profilnu strukturu svojih učenika, pa je umjesto rada s malom djecom postala profesorica srednjoškolske omladine.

»Zaposlila sam se u srednjoj školi *Lazar Nešić* i počela predavati predmet tehničko crtanje svim smjerovima koji u nastavnom programu imaju i rad sa strojevima poput primjerice budućih krojača ili pekara. Jako sam voljela taj posao i iskreno govoreći žao mi je što i danas ne radim u srednjoj školi. Ali spletom okol-

nosti, postala sam ravnateljica Osnovne škole *Miloš Crnjanski* i odradila cijeli mandat na ovom rukovodećem mjestu. Međutim, sve to se u potpunosti kosilo s mojim životnim shvaćanjima, a politika me nikada nije interesirala i po svršetku četverogodišnjeg 'direktorovanja', odlučila sam se vratiti u razrednu nastavu. Dobila sam mjesto profesorice tehničkog obrazovanja u OŠ *10. oktobar*, gdje sam i danas zaposlena, te kako stvari stoje vjerojatno ću i iz ovoga kolektiva otići u mirovinu«, u kraćim crtama nam je Sonja predložila svoj zbilja zanimljiv i nadasve dinamičan prosvjetni CV.

Htjeli ili ne htjeli, moramo se dotaknuti i aktualne koronavirus situacije. Kakva je trenutačna situacija po pitanju osnovnoškolske naobrazbe?

»Čekamo svakog dana da nam nadležni jave hoćemo li ponovno prijeći na online način nastave, ali to smo već s proljeća radili i to nije više nikakav problem, izuzev mnogo opsežnije pripreme za jedan školski sat. Naime, sve se mora prvo zapisati i potom putem internet veze prezentirati, a ja osobno ne volim predavati kada nemam mogućnost imati izravni i neposredan kontakt s učenicima. No, svi se nadamo kako će i ovo ubrzo pro-

Tenis

Već dugi niz godina Sonja rekreativno igra tenis i s reketom u ruci je postigla brojne natjecateljske uspjehe.

»Osobno mislim kako dobro igram tenis, jer ga igram glavom i nastojim se uvijek maksimalno koncentrirati na igru. I tu sam uspjela iskoristiti pedagošku komponentu, jer sam svog supruga dvije godine podučavala i danas on vrlo lijepo igra.«

ći, pa ćemo se svi moći nesmetano vratiti normalnim i slobodnim aktivnostima u svim sferama društvenog djelovanja.

Slikarstvo

Kreativni duh profesorice Sonje nije imao mira i 2010. godine odlučila je uzeti predah od rada u nastavi i umjesto predavača postati ponovno učenica. Upisala je u Zagrebu dvogodišnji slikarski studij i našla se u jednoj posve novoj životnoj ulozi.

»Oduvijek sam se, uz normalno, govor, najbolje izražavala svojim rukama. Još od djetinjstva sam voljela precizno crtati, ali sada su me učili kako da slikam u raznim tehnikama u slobodi svoje inspiracije. I sjećam se primjedbe moga profesora kako su mi, primjerice, salaši koje sam uvijek najviše voljela slikati bili sređeni, čisti i što se kaže 'pod konac'. Bila je to izravna veza s nacrtom geometrijom i prosvjetnom profesijom koja je, s druge strane, neraskidivi dio moje osobnosti. S druge strane, nisam imala nikakav problem ponovno se transformirati u ulogu učenice i s velikim entuzijazmom sam prišla novom izazovu u svom životu. Također, nisam imala nelagodu, kada je to bilo nužno, postaviti brojna pitanja u cilju boljeg i temeljitijeg spoznavanja određene tehnike ili načina likovnog izražavanja«, otkriva nam Sonja Skenderović svoje početke na slikarskim studijama.

Koja Vam je tehnika najviše išla od ruke, a s kojom ste imali određenih problema?

»Svladala sam sve tehnike i koristim ih u svom slikarskom izričaju, ali mi ipak nekako najviše leži pastel. Kreda je osnovno sredstvo u mojoj osnovnoj profesiji, a radom u ovoj tehnici mogu mnogo više koristiti prste i ruke. Opet, stanovitih proble-

Anti stres

»Kad god sam nervozna najradije se na nekoliko sati povučem u svoj *atelier*, skupa s mojim vjernim psom Ogijem i nanoseći boje na platnu na najbolji mogući način nastojim neutralizirati svaku stresnu situaciju.«

ma sam najviše imala s uljem, jer sam, primjerice, željela raditi debele slojeve, a ruke su me vukle da to u konačnici slikanja s četkicom bude 'spremljeno' i tanko.«

Sudjelujete često na brojnim slikarskim kolonijama koje se održavaju na ovim našim prostorima. Što Vam one znače u slikarskom napredovanju?

»Svaka kolonija je prilika za učenje od iskusnijih kolega i kolegica po kistu, i nije me sram pitati ih za savjet ili 'kibiti' kada oni rade. Sudionici slikarskih kolonija su vrlo susretljivi i uvijek vlada jedna ugodna prijateljsko-stvaralačka atmosfera kroz koju se svi bolje upoznajemo i nadasve jedni drugima, sukladno svojim vještinama, nastojimo pomoći kako bi naše slike bile što bolje. Odlične su bile kolonije u Karanjcu pored Kneževih Vinograda i Slavonskom Brodu, kao i sve kolonije na Bunariću, koju niti jednu nisam propustila od 2007. godine. Imala sam i dvije samostalnice izložbe svojih radova u Subotici, a trebala je biti i izložba u Zagrebu, ali je zbog novonastale situacije ona prolongirana do daljnjeg. Ima još vremena za sve, jer još uvijek imam mnogo elana i za svakodnevni posao i za slikarstvo«, zaključila je na kraju profesorica-slikarica Sonja Skenderović.

D. P.

Josip Bukovac, poljoprivrednik i uzgajivač konja iz Sonte

Opet konji šorovima jure

Do prije pedesetak godina konji se u Sonti nisu mogli pobrojati. Rad na paoršagu bio je nezamisliv bez njih, o čemu svjedoči podatak da je šezdesetih godina prošloga stoljeća u selu radilo sedam kovačko-potkivačkih radiona i za sve je bilo dovoljno posla. Konje je potisnulo masovno uvođenje traktora i pripadajućih priključnih strojeva u poljoprivrednu proizvodnju. Za kratko vrijeme u Sonti ih je ostao simboličan broj, pa nije bilo moguće okupiti dovoljan broj zaprega ni za defile ulicama sela u sklopu tradicionalne manifestacije *Grožđebal*. Nekoliko pari preostalih konja krasilo je štale već pomalo vremenskih zaljubljenika u ove plemenite životinje. Kako njihovi baštinci nisu bili zagrijani za konjogojstvo, bilo je posve izvjesno da će Sonta u bliskoj budućnosti ostati bez konja.

Uskrsnula ljubav

Jedan broj mladih nije se mirio s navedenim. U većini izdanci obitelji velikih štovatelja bogate tradicijske baštine sončanskih Šokaca, tu ljubav su samo produljili na svoju generaciju. Prije desetak godina u njima se probudila i pradjedovska ljubav prema

konjima. Među prvima u svijet konjarstva iskoračio je nesporni lider ove mlade generacije konjogojaca **Josip Bukovac**. Ovaj osebujni dvadesettrogodišnjak po shvaćanju života bliži je navikama europskih zemalja nego učmalosti naše svakodnevice. Ne čeka, poput velikog dijela momaka iz svojih generacija, džeparac od roditelja, kako bi stari rekli, već nekoliko godina svoj je čovjek. Skupa s ocem **Zoranom** i majkom **Terezijom** dohodak stvara na poljoprivrednom gospodarstvu. Mehanizacijom su dobro opremljeni, a na najbolji način pokazuju kako funkcionira spoj mladosti i iskustva.

»Poljoprivreda mi je struka i ljubav. O drugim zanimanjima nisam razmišljao. Volim miris zemlje, volim raditi sve što su radili naši preci, razumljivo na način kojega nalaže današnje vrijeme. Otac i ja funkcioniramo savršeno, on prima dosta toga što sam naučio u školi, a s druge strane, ja puno učim od njega i njegovog bogatog iskustva«, kaže Bukovac junior.

U obitelji je zadojen i starom šokačkom tradicijom. Od malih nogu je, kao član KPZH-a *Šokadija*, nastupao u šokačkoj narodnoj nošnji, kasnije je svirao prim, sve do odlaska u Osijek. I danas perfektno govori staru šokačku ikavicu.

»Otkad znam za sebe, živio sam tradiciju naših predaka. U našoj kući se oduvijek komuniciralo isključivo na ikavici, tako i danas. Oduvijek sam se divio Dalmatincima što vlastiti tradicionalni govor nisu mijenjali, nikada i nikom ga nisu prilagođavali. Isto tako, u vrijeme dok sam bio stanar učeničkog doma u Osijeku cimeri su mi bili iz Baranje. I tamo smo stalno komunicirali na šokačkoj ikavici, koju govore i oni. Zbog čega to ne možemo i mi, zar imamo pravo dopustiti da govor naših predaka izumre? U nošnju sam se oduvijek volio odijevati, volim i danas. Tako sam prije nekoliko godina u jednom svatovima bio *buklijaš*. Odjenuo sam kompletnu nošnju, a tako što već dugo u sončanskim svatovima nije viđeno«, priča Josip.

Zoran i Josip Bukovac

Na svojoj životnoj stazi

Josip se od roditelja odvojio još po svršetku osnovne škole. Upisao je srednju poljoprivrednu u Osijeku, živio je u učeničkom domu. Trenirao je nogomet, jedno vrijeme u mladim kategorijama *Osijeka*, kasnije je upućen u Višnjevac. Uslijedila je epizoda u Tenju, pa odlazak u Njemačku. Tamo je nastupao za jedan klub u Oberstdorfu, sve do teže ozljede koljena. Po povratku u Sontu priključio se svojoj staroj ljubavi, *Dinamu*.

»I nogomet je jedna od mojih velikih ljubavi, no, zbog ozljede koljena imam velikih problema. Srce hoće, ali noga otkazuje. Ukoliko bih želio nastaviti, bio bi potreban jedan komplicirani kirurški zahvat, za kojega se još nisam odlučio. Tko zna i hoću li, godine prolaze, a ja sam sve dublje u poljoprivredi i uzgoju konja. Ukoliko bih operirao koljeno, zbog rehabilitacije bih se morao na dulje vrijeme odvojiti i od tih poslova, što trenutačno baš i ne bih želio. Od malih nogu volim i pecanje, a Dunav je moje more. Mogu se pohvaliti i s nekoliko solidnih trofeja. Obožavam i glazbu, slavonska tamburaška mi je u srcu i duši. Među pripadnicima moje obitelji u prošlosti je bilo dosta glazbenika, a

i danas moja braća i ja, kad se nađemo na okupu, itekako znamo uzeti tambure u šake«, s osmijehom priča Josip.

Na poljoprivredi se oduvijek radilo od jutra do sutra. I pored moderne mehanizacije, radi se i danas.

»Iz priča mojih djedova, pa i oca, dojam je da se od poljoprivrede ranije lagodnije živjelo. Ukoliko je netko radio maksimum zemlje, odnosno 10 hektara, taj je bio imućan čovjek. Danas je potpuno neisplativo obrađivati manje od stotinjak hektara. Stočarstvo je isto tako bilo solidan izvor prihoda, jer je tržište bilo koliko-toliko sređeno. Danas je na tržištu potpuni kaos. Kako da se orijentiraš, ukoliko ne znaš, kad da započneš tov, bilo svinja, bilo junadi, kolika će biti otkupna cijena, kada i koliko će poskupjeti koncentrirana hrana, a nitko ti, zbog nekontroliranoga

uvoza, ne jamči ni da će u vrijeme kad ti tovljenici dostignu komercijalnu težinu, uopće i biti otkupa. Vidim i kakvo je stanje u Sonti glede uzgoja krava muzara. Veći proizvođači mlijeka, kojih je u našem selu bilo desetak, više ne drže krave muzare. Još i sada otkupna cijena mlijeka je sramno niska. Nikako ne mogu shvatiti da jedna boca vode u prodavaonici vrijedi dvije litre mlijeka koje ti otkupljivač plati. Sve u svemu, ukoliko se u najkraćem roku stanje u poljoprivredi ne bude sredilo, mali i srednji paori bit će potpuno uništeni«, ogorčeno priča Josip.

Konji

Bukovac junior je volio konje i žudio da ima bar jednoga, još u najranijem djetinjstvu. Želja mu se ostvarila u dobi od dvanaest godina.

»Sav svoj džeparac prikupljao sam u djetinjtoj namjeri da sebi kupim ždrijebe. Za mene druge želje nisu postojale. Naravno, osim nogometa. Mojoj sreći nije bilo kraja kad me je otac obavijestio da je kaparisao jedno ždrijebe, koje smo uskoro i doveli. To je bilo ostvarenje mog dječakog sna, a kasnije sam se konjarstvu ozbiljnije posvetio. Danas u štali imam šest grla lipicanske pasmine. Njima sam se posvetio, a posljednja akvizicija mi je licencirani pastuh, kojega sam uvezao iz privatnog uzgoja u okolici Đakova, a imam i dva rasna grla iz đakovačke ergele. Istina, s konjima ima puno posla, od jutra do večeri, 365 dana u godini, ali kad im osjetim dušu, kad osjetim njihovu ljubav, ništa mi nije teško. Prošle godine sam na dar dobio i lijepo uređen fijaker *Mala Viktorija*, ostavštinu pokojnoga **Antuna Išpanova Puze**. Fijaker mi je darovala njegova kći **Ana**, uvjerena da ću ga koristiti i održavati onako kako je to godinama radio njezin otac. Obećao sam joj da hoću, pa tako namjeravam i nastaviti njegovu tradiciju vožnje kneginje i kneza u groždebalskom defileu ulicama Sonte. Naravno, u svojoj staroj šokačkoj nošnji, kakav je i red«, završava priču Josip Bukovac.

Ivan Andrašić

U Hrtkovcima proslavljen blagdan svetog Klementa

U susret značajnoj obljetnici

»Što tiče života u Hrtkovcima danas, sve se normaliziralo i živimo, uvjetno rečeno, normalno. Žao nam je onih koji su otišli, ali smo se sada već upoznali i sprijateljili s ljudima koji su došli. Mogu reći da je danas sve normalnije nego u ona luda vremena 90-ih godina«, kaže Karlo Paći iz Hrtkovaca

U nešto manjem broju nego proteklih godina zbog aktualne situacije zbog pandemije koronavirusa okupili su se župljani Hrtkovaca 23. studenog u svojoj crkvi svetog Klementa kako bi zajedno sa svojim gostima iz susjednih župa proslavili svetkovinu svog nebeskog zaštitnika. A tako se u ovom srijemskom selu proslavljalo desetljećima. Do ratnih devedesetih godina, kada su se iz ovoga mjesta iselile brojne hrvatske obitelji, okupljali su se župljani u daleko većem broju nego danas. Župljani kažu da je crkva tada bila premala da primi sve vjernike. Iako ih je danas daleko manje nego prije, ističu da su, iako malobrojni, istrajni da očuvaju svoju tradiciju i običaje kao i da u zajedništvu očuvaju svoj nacionalni identitet.

Blagdan koji ujedinjuje

Prije ratnih devedesetih godina u Hrtkovcima Hrvati su činili oko 40 posto stanovništva. Danas nakon masovnog iseljavanja 90-ih godina ima ih tek oko 500, što je oko sedam posto od ukupnog stanovništva. O višestoljetnom boravku Hrvata u ovom dijelu Srijema danas svjedoči župna crkva svetog Klementa, koja je sagrađena 1824. godine. Izgradnja prve drvene crkve u Hrtkovcima započeta je 1750. godine. Budući da je postojeća crkva bila u lošem stanju, 1811. godine počela je izgradnja nove sadašnje crkve. Katolici na ovim prostorima žive više od 300 godina.

»Pripremamo se da 2024. godine svečano obilježimo našu značajnu obljetnicu, 200 godina od izgradnje naše crkve. No, osim bogate povijesti, župa Hrtkovci je specifična i po tome

Crkva sv. Klementa

što ima dva crkvena goda. Njeni župljani proslavljaju blagdan svetog Petra i Pavla i svetog Klementa pape i mučenika. Budući da se tijekom zime teže može organizirati proslava seoske slave, vjernici su molili biskupa za proslavu još jedne seoske slave. Sveti Klement je oduvijek okupljao vjernike iz Hrtkovaca, Nikinaca, Platičeva, te vjernike iz cijele Srijemske biskupije«, ističe župnik **Ivica Živković**.

Na naše pitanje kako danas žive župljani Hrtkovaca i koliko je značajna uloga svećenika u njihovom ohrabriranju župnik Živković nam odgovara:

»Svećenik mora voljeti svoj poziv, svoje vjernike i svoju župu. Tako je mnogo lakše raditi sa svojim narodom. Sve teške situacije ujedinjuju ljude. Devedesetih godina i svećenici i vjernici su bili jedinstveni. Ljudi su uglavnom preboljeli te teške dane i nerado se sjećaju tih vremena. Bave se svojim poslom i grade suživot s većinskim stanovništvom. Ova teška situacija s koronavirusom ujedinjuje ljude, a Crkva je uvijek bila ta koja je stvarala jedinstvo i zajedništvo i pozivala na solidarnost«, istaknuo je župnik.

Riječi ohrabrenja

Svečanost je započela euharistijskim slavljem koje je predvodio beogradski nadbiskup mons. **Stanislav Hočev** u konceleciji sa srijemskim biskupom mons. **Đurom Gašparovićem**, domaćim župnikom Ivicom Živkovićem, te nekoliko svećenika iz Srijemske biskupije.

»Moram reći da sam s posebnom radošću prvi puta došao u Hrtkovce zbog sveca koji je zaštitnik ove župe, svetog mučenika pape Klementa, koji u povijesti Crkve ima poseban značaj. On je treći Petrov nasljednik, ali je važan za nas, osobito za sve slavenske narode zbog toga što su sveta braća Ćiril i Metod donijeli njegove relikvije u Rim. Papa Klement je za mene osobno posebno drag jer je puno govorio o zajedništvu, o razumijevanju među vjernicima, o slozi među njima i mislim da je to veliki izazov i za sve nas danas«, istaknuo je mons. Hočev šaljući poruku vjernicima u Srijemu:

»Želio bih pozdraviti sve vjernike kojima na ovim prostorima 90-ih godina nije bilo lako. Poručio bih im da moraju osjetiti da ih Bog poziva da budu baš ovdje i da je svatko od njih izvanredno važan. Bog ih je postavio u ovo povijesno vrijeme. Svakome od njih je dao posebne darove kako bi izgrađivali zajedništvo. Mi smo od istočnoga grijeha dalje ranjeni svojom sebičnošću, egocentrizmom, a Krist Gospodin nam je pokazao da možemo osobno biti sretni upravo ako susrećemo braću i sestre, ako živimo za druge, ako pretječemo druge. Zato moramo znati da svako teško iskušenje i u zajednici može biti posebna milost kako bismo mogli dalje napredovati i biti veći dar za druge.«

»Svaka velika svečanost, a posebno svečane mise u povodu većih blagdana koje slavimo u našim župama, su veliki događaji i veliko obogaćenje za naše vjernike. Tako je i ovo veliki dan za župljane Hrtkovaca koji slave svoga zaštitnika svetog Klementa. On je, šaljući svoje poslanice Korinćanima, ohrabrivao ih, baš onako kako mi danas ohrabrujemo svoje vjernike. Posebno mi je drago što je s nama bio i beogradski nadbiskup mons. Hočev, jer je župljanima iz Hrtkovaca potrebno dodatno ohrabrenje. Uputili smo im snažnu poruku da se ne boje i da u zajedništvu ostanu privrženi Crkvi. Takva poruka je upućena kako onima koji su ostali ovdje tako i onima koji su protjerani s ovih prostora ratnih devedesetih godina«, poručio je mons. Đuro Gašparović.

Crkva kao utočište

Prilikom posjeta Hrtkovcima željeli smo saznati od župljana kako danas žive, te kakva su im sjećanja na vrijeme prije ratnih devedesetih godina.

»Rođen sam u Hrtkovcima. Kao dijete sam svake godine dolazio u crkvu na ovaj blagdan. U to vrijeme je bila puna crkva, a ljudi su i stajali jer nije bilo dovoljno mjesta za sjedenje. Sada nas je manje, a ove godine zbog koronavirusa još manje. Što se tiče života u Hrtkovcima danas, sve se normaliziralo i živimo, uvjetno rečeno, normalno. Žao nam je onih koji su otišli, ali smo se sada već upoznali i sprijateljili s ljudima koji su došli. Mogu reći da je danas sve normalnije nego u ona luda vremena 90-ih godina. Crkva nam je jedino mjesto gdje se okupljamo. Nisam naučen da idem po kavanama, a crkva mi puno znači. Otkako sam se vratio u svoje rodno selo, župnik i vjernici su me lijepo prihvatili i oni su mi druga obitelj«, kaže **Karlo Pačić**.

Hrtkovčanin **Tomo Petrović** sa sjetom se prisjeća ljepših i sretnijih vremena:

»Nekada nas je bilo mnogo više i u selu i u crkvi. Na proslavi većih blagdana crkva je bila mala da primi sve vjernike. Danas se puno toga promijenilo. Nastojimo održati zajedništvo barem na proslavi većih blagdana, mada su se ljudi nekako otuđili i nema više onih druženja kao prije. Navikli smo se i na nove susjede. Problema više nema i sada živimo normalno«, kaže Petrović.

Nažalost, i djece je sve manje u crkvi. **Andrija Dort** je ministrant i jedan je od rijetkih mladih ljudi koji je redovan na svetim misama.

»Svake nedjelje dolazim u crkvu i poštivam sve svece. Redovno ministriram, mada nas mladih nema mnogo u crkvi. Na misi nas je bilo samo troje. Blagdan svetog Klementa se u mojoj kući svečano obilježava svake godine, a uvijek pozovemo i rodbinu i prijatelje na ručak. Sretan sam što je i ove godine tako, mada nešto skromnije nego proteklih godina«, kaže Andrija.

Zbog pandemije koronavirusa ove godine na proslavi blagdana svetog Klementa izostali su gosti iz Hrvatske koji rado dolaze u svoje selo da u zajedništvu sa svojim sunarodnjacima rodbinom, prijateljima i nekadašnjim susjedima proslave svog nebeskog zaštitnika. Hrtkovčani se nadaju da će iduća godina biti bolja, da će se situacija smiriti, te da će već iduće godine započeti pripreme za proslavu svoje značajne obljetnice: 200 godine od izgradnje crkve koju će, kako se nadaju, proslaviti u zajedništvu i u znatno većem broju nego što je to bilo ove godine.

S. D.

Veterinar – to živimo, to jesmo

Veterinarska stanica *Veterinar* postoji već gotovo tri desetljeća, što samo po sebi potvrđuje kvalitetu rada i odnosa, kako prema pacijentima tako i prema njihovim vlasnicima. Prvi uposlenik, prvi i aktualni direktor, a ujedno i vlasnik ove obiteljske tvrtke je dr. vet. **Grgo Tikvicki**.

Danas je uz njega cijela obitelj, no početak priče vraća nas u 1992. godinu, kada je sve i počelo. Skromno i jednostavno, onako kako to obično i biva na počecima – u garaži.

Bez zdrave konkurencije nema napretka

Još u drugom razredu Gimnazije, 1975. godine, Grgo je odlučio biti veterinar. Gledajući svoga oca kako radi sa životinjama odlučio je to raditi profesionalno, bolje, ili kako je rekao: bar drugačije. Očito da je radio dobro, jer su njegovim stopama krenula i djeca. Najstariji sin **Mario** također je spec. dr. veterine i šef klinike, **Marko** je agronom stočarstva, **Marina** je farmaceutkinja (živi u inozemstvu), a najmlađi sin **Marin** je student druge godine također veterine.

»Od 1975. godine sam u veterini, fakultet sam upisao 1978., koji sam 1983. godine i završio. Tada sam radio u Čantaviru na *Agrokombinatu* u stočarskom veterinarskom centru. U to vrijeme veterinarska stanica u Čantaviru je bila najjača, najbolje opremljena stanica u Vojvodini. Nakon toga sam imao drugih ponuda za posao, ali sam želio nešto više. Tako smo supruga **Gabrijela**, koja i danas vodi administraciju i knjigovodstvo, i ja 1992. otvorili privatnu veterinarsku ambulantu *Veterinar*. Moram priznati da je žena odigrala veliku ulogu u tome i potakla me da razmislim o otvaranju svoje privatne ambulante. Borba s javnim veterinarskim stanicama nije bila lagana, ali s obzirom na to da smo uvijek htjeli raditi i da smo imali posla, nismo odustajali, te je tako počeo i razvoj naše stanice«, prisjeća se Grgo Tikvicki i pojašnjava kako bez zdrave konkurencije koje je uvijek bilo, nema napretka.

»To nas drži budnim, jer se stalno moramo usavršavati i otkrivati što je ono što se na tržištu traži. Širili smo se kako je potreba službe zahtijevala. Imao sam puno kolega, ali i onih koji su dolazili na praksu ili radili kao volonteri, te je tako naša stanica postala na neki način i rasadnik mladih«, kaže Grgo.

Iako je sve počelo s jednim uposlenikom – Grgom, *Veterinar* danas upošljava 32 osobe.

»Bavimo se isključivo veterinarskom uslugom i sve ove godine smo razvijali uslugu kroz liječenje i preventivu. Radimo ambulantno u stanici i na terenu. Zahvaljujući suradnicima, koji su ta-

kođer dali svoj doprinos, otvarali smo ispostave na Bikovu, koja se nalazi na imanju mojih roditelja, na Paliću, u Čantaviru, Mišićevu, Bajmaku, Kelebiji i na Hipodromu. Ambulante su otvarane tamo gdje smo imali interesa i ljudi«, pojašnjava Grgo Tikvicki.

Rad na terenu

Po riječima našega sugovornika rad na terenu nekad i sada se gotovo ne može porediti. Nekada su ljudi držali krupnu stoku i imali puno veću dobit nego li danas. Vlasnik je bio direktno zainteresiran i motiviran držati životinje, a u tom smislu mu je i stalo da ta životinja živi i napreduje pa su i veterinari bili draži gosti. Sada stočarstvo funkcionira na rubu isplativosti.

»Ljudi su najčešće na nuli ili minusu, a rijetko u plusu. Oni nas i dalje zovu, ali razmišljaju kad će zvati veterinara, a sve što mogu rade sami kako bi uštedjeli, što je i normalno. Danas se veterinar najčešće zove kada je krajnje neophodno. Zadovoljni smo i ovim načinom rada, ali rad na terenu nekad i sad je nemoguće usporediti. Mogu samo reći da sam sretan što sam mogao raditi i u ono vrijeme kada je bilo sve komotnije. Bilo je puno više stoke nego danas, a broj izvršitelja je bio manji, a sad je situacija obrnuta. Iskristalizirao se broj velikih stočara, a ostao je mali broj onih koji preživljavaju, sitni odustaju«, kaže Tikvicki koji je i danas svakodnevno na terenu te dodaje: »Postoje gospodarstva ili dvorišta kod koga jedna veterinarska stanica vodi brigu o konjima, druga vodi selekciju, treća preventivu... To je dobro. To nas

tjera da budemo budni, a ljudski i kolegijalno kazano usmjerava nas i da poštujemo jedni druge, pa i proizvođača».

Klinika za male životinje

Očevim stopama krenuo je i najstariji sin Mario, koji je odrastao uz veterinu. Još kao mali išao je s ocem na teren, kao i mlađi brat i sestra, i rado je pomagao i izvršavao svoje jednostavne

terapije i rješavanja problema. Kad sam 2009. godine završio fakultet, tržište je bilo to koje me je poticalo za dalje usavršavanje. Odlazak u Zagreb smatram jednom od najvažnijih životnih odluka. Puno sam tamo naučio, stekao i usavršio neka već postojeća znanja. Suvremeni rad dijagnostike olakšava i ubrzava sam proces liječenja pacijenata. Tu prije svega mislim na ultrazvučnu dijagnostiku koja je jako napredovala. Radimo ultrazvučne preglede abdomena, ultrazvučne preglede srca – ehokardiografiju, a što se tiče rendgenske dijagnostike od prije dvije godine u našoj klinici imamo i digitalni rendgen, koji nam puno olakšava dijagnostiku», kaže Mario i pojašnjava kako u sklopu klinike postoji i laboratorij u kom se radi vađenje, uzorkovanje i analiza krvi.

Uz kirurgiju usko je vezana i anestezija:

»Upravo zbog toga sam obučio svoje kolege, te smo napravili tim koji funkcionira da kada jedan operira, drugi je maksimalno posvećen anesteziji. Mogu se pohvaliti da u Vojvodini imamo najbolji aparat za anesteziju što se tiče veterinarskih stanica i klinika. Tako smo još sigurniji u poslu koji radimo.«

U službi zdravlja

U klinici su, po riječima sugovornika, najviše zastupljeni psi i mačke, ali ima i drugih životinja, a s obzirom na to da je tu i rendgen ima i slučajeva da do klinike »dođe« i neka od krupnijih životinja, poput konja.

Imaju li veterinari radno vrijeme, bilo je pitanje na koje su se naši sugovornici samo pogledali i nasmijali, a potom i odgovorili:

»Nekada ga nisam imao«, kaže Grgo i pojašnjava: »Bili smo na početku i u razvoju, pa je tako moralo biti. Sada smo sve to malo ipak doveli u red, ali tko hoće i sada može raditi cijeli dan i cijelu noć«. Na što je kroz smijeh Mario odgovorio: »Osobito ako je dežuran ili ako je šef klinike«.

Veterinar je obiteljska tvrtka i u njoj je svatko zadužen za nešto, a kada se kockice poslože dobije se kompletna slika. Po riječima Grga Tikvickog, u privatnoj inicijativi važno je da sve ide s generacije na generaciju. Kod njih je sada u pitanju druga, a treća generacija je na pomolu. Tako se može dobro iskomponirati iskustvo starijih i elan i znanje mladih. Da je to točno potvrđuje i njihov primjer.

»Kroz svakodnevni rad s pacijentima vidimo koje su potrebe i što je ono što je vlasnicima bitno, tako možemo pratiti trendove i biti aktualni, počevši od cijepljenja, vitaminizacije, sistematskih pregleda, pa sve do zahtjevnih operativnih zahvata. Uvodimo nove palete pristupa, sve više se radi i preventiva, te je i savjetodavni dio jedan od novijih pristupa«, kaže Mario, a Grgo Tikvicki dodaje: »Iako mnogi misle da je obrnuto, mi smo zapravo u službi zdravlja prvo ljudi, pa onda životinja. Jesmo veterinari i naš predmet rada jesu životinje, ali životinje se drže zbog ljudi. Mnoge bolesti sa životinja prelaze i na ljude, a neke s ljudi prelaze na životinje. Kod svakog pacijenta kojeg imamo mi ujedno razmišljamo i o zdravlju vlasnika, a u novije vrijeme i o emotivnom zadovoljstvu vlasnika«.

Ž. V.

zadatke. »Ne samo da smo išli s tatom na teren nego smo rasli s time. Ambulanta je bila u našoj kući, pa smo se svakodnevno susretali s pacijentima i strankama. Bilo je nemoguće izbjeći ljude i životinje. Tako sam i ja u srednjoj školi, u Gimnaziji, donio odluku da ću upisati veterinu. Moj cilj je bio da naš posao dignemo na neki viši nivo. Neću reći, kao tata, da sam imao želju raditi drugačije nego jednostavno se u to vrijeme radilo drugačije nego li danas«, pojašnjava Mario Tikvicki koji je početkom ove godine u Zagrebu završio specijalizaciju u području kirurgije i anestezije.

Najviše vremena provodi u klinici s malim životinjama, za koje kaže da su u najvećem postotku »ravnopravni članovi« obitelji koji žive skupa s vlasnicima, a od veterinara se traži maksimalna posvećenost.

»Nekada je i ovaj posao bio drugačiji. Bez kvalitetne dijagnostike ne možemo doći do dobre dijagnoze, a samim time i do prave

Sve je manje konja...

U ovoj obitelji jedna od omiljenih životinja je konj. Kako bi opisali stanje na terenu, bar kada je u pitanju ova životinja, evo zanimljivog primjera: »Kao mladi veterinar imao sam godišnje od 150 do 250 kobila u pripremi za reprodukciju, sada je to misaona imenica. Ne znam ni je li ima toliko kobila u cijeloj zemlji«, kaže Grgo Tikvicki.

Pripreme za manifestaciju *Srijemci Srijemu*

SURČIN – Snimanje video materijala za potrebe ovogodišnje manifestacije *Srijemci Srijemu* nastavljeno je 20. studenoga posjetom Hrvatskoj čitaonici Fischer u Surčinu. Članovi ove udruge tom su prigodom predstavili svoje aktivnosti.

Podsjetimo, manifestacija *Srijemci Srijemu, kao i Šokci i baština*, ove će godine, zbog epidemiološke situacije, biti održani u novom, virtualnom formatu, kao video prezentacija rada sudjelujućih udruga.

Nositelji projekta su Hrvatsko nacionalno vijeće i *Cro-fond*, a potporu njegovoj realizaciji daju Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU Hrvatska riječ.

Raste topoteka Hrvata u Srbiji

SUBOTICA – Topoteka *Baština Hrvata u Srbiji* (hrvatisrbija.topoteka.net) raste dopunjavajući se novim sadržajima, uglavnom starim fotografijama. Podsjetimo, ovu virtualnu arhivsku zbirku na međunarodnoj suradničkoj digitalnoj platformi *Topoteka* pokrenuo je Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, u suradnji s

ICARUS-om (Međunarodnim centrom za arhivska istraživanja). U skorije vrijeme topoteka je dopunjena materijalima udruga HKC *Bunjevačko kolo* i KD *Ivan Antunović* iz Subotice. U pitanju su plakati, pozivnice, ulaznice i drugi materijali vezani za njihove manifestacije i programe (*Dužijanica*, izložbe, književne večeri,

tribine...). Navedeni materijal je iz kolekcije **Ljudevita Vujkovića Lamića** iz Subotice.

Također, u topografiju su unijete i fotografije iz arhiva HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta. Riječ je o fotografijama koje su već ranije bile dostupne na internetskoj stranici ove udruge, a svjedoče o povijesti i radu sekcija toga Društva (slamarske, folklorne, likovne, dramske...). Prava zanimljivost su fotografije poznatih slamarki sa sjevera Bačke. Uz fotografije, topoteka pruža i druge informacije, ukoliko su poznate, o vremenu nastanka fotografije, mjestu, vlasniku i autoru, kao i detaljniji opis dokumenta te tagiranje tzv. ključnih riječi.

Trenutačno se u topoteci nalazi preko 800 fotografija i druge arhivske građe koje prikazuju kulturnu baštinu ovdašnjih Hrvata. Kako u ZKVH-u navode, plan je da do kraja godine topoteka dosegne tisuću priloga.

Inače, za potrebe prikupljanja fotografija i druge arhivske građe ZKVH je do sada organizirao susrete s članovima lokalnih hrvatskih zajednica u Monoštoru, Sonti, Beregu i Tavankutu.

Zimska škola folkloru u virtualnom obliku

ZAGREB – Hrvatska matica iseljenika obavještava da zbog loše epidemiološke situacije i proceduralnih rokova nisu u mogućnosti nastaviti s pripremama za tradicionalni oblik održavanja Zimske škole hrvatskog folkloru u Koprivnici.

»Razmišljamo i tražimo mogućnost da se Škola organizira u virtualnom obliku početkom sljedeće godine (siječanj ili veljača). Za sve upite stojimo vam na raspolaganju, a sve aktualne informacije pravodobno ćemo objavljivati na www.matis.hr i FB stranici Hrvatske matice iseljenika«, navode organizatori.

NIU Hrvatska riječ: Poziv za slanje rukopisa!

SUBOTICA – Nakladničko vijeće NIU *Hrvatska riječ* iz Subotice objavilo je javni poziv za neobjavljene rukopise književnih autora iz Srbije koji stvaraju na standardnom hrvatskom jeziku ili na dijalektalnim govorima Hrvata. O uvrštenju rukopisa u nakladnički plan *Hrvatske riječi* za 2021. godinu odlučivat će peteročlano Nakladničko vijeće. Rok za slanje rukopisa je 31. prosinca 2020. godine. Rukopise je potrebno poslati u elektroničkom formatu (MS Word) na e-mail: naklada@hrvatskarijec.rs.

Priređuje: Vladimir Nimčević

Is starog tiska

Smjena bunjevačkih činovnika, koncert pjevačkog društva *Tomislav*

22. studenoga 1913. – *Neven* javlja da se **Aleksandar Šandor**, ravnatelj subotičke podružnice Hrvatske zemaljske banke i bivši urednik *Nevena* 15. studenoga vjenčao u Baji s **Katicom Jerković**, čerkom posjednika i zakupnika **Šandora Rajčića**.

22. studenoga 1924. – Subotičke *Hrvatske novine* javljaju da je vlada **Pašić-Pribićević** na prijedlog subotičkog nadžupana **Dragoslava Đorđevića** i gradonačelnika **Albe Malagurskog Čurčića** smijenila 20 gradskih činovnika, većinom Bunjevaca, osim dvojice Mađara, od kojih su neki imali već preko 20 godina službe. Ujedno izražavaju svoje čuđenje i negodovanje protiv postupka »bunjevačkog zeta« (Đorđevića) i njegovog punca Malagurskog, kojem poručuju: »žalosna mu majka«.

23. studenoga 1935.

– Vinkovački *Hrvatski branik* javlja da je Hrvatsko pjevačko društvo *Tomislav* iz Zemuna održalo koncert 17. studenoga navečer u *Kolarčevom narodnom sveučilištu* u Beogradu. Na programu su bili sljedeći kompozitori: **Žganec** (bunjevačke pisme); **Dugan ml.** (srijemske), **Brkanović** (Lička suita), **Matz** (Sunčeva ženidba), **Špoljar** (podravske), **Pozajić** (kajkavske), **Grgošević** (koledarska). Publika, koju su većinom činili Hrvati, »s užitkom je

pratila skladno i puno glazbenog umijeća izvođenje pjesama sa puno ljubavi i osjećaja za svoj hrvatski seljački narod«.

24. studenoga 1906. – Petrovaradinski *Fruškogorac* javlja da je u subotu, 17. studenoga, Hrvatska čitaonica u Petrovaradinu priredila u svojim prostorijama plesnu zabavu. Za vrijeme stanke predsjednik **F. Grginčević** održao je govor, gdje je istaknuo: »Nije zadaća čitaonice da priređuje samo plesne zabave, već da svojim članovima pruži i duševni užitak, da ih upozna s lijepom knjigom hrvatskom«. U istom duhu govorili su i članovi **G. Divild** i **D. Vuković**.

Zabava hrvatske čitaonice. Prošle subote priredila je hrvatska čitaonica svojim članovima plesnu zabavu, koja bijaše u istinu vrlo zabavna. U plesnoj dvorani bijaše vrlo živo: uz veselu mladež vrte se i poskakuju i stariji, vrte se mladenačkim žarom; sve je razigrano, zadovoljno.

Za odmora izrekao je g. predsjednik **F. Grginčević** lijep, stvarni govor, u kojem je razložio zadaću čitaonice. Nije zadaća, čitaonice, reče, da priređuje samo plesne zabave, već da svojim članovima pruži i duševni užitak; da ih upozna s lijepom knjigom hrvatskom; treba da se članovima drže poučna predavanja o prilikama u Hrvatskoj, o književnosti i slično, te pozivlje g. g. članove i mjesnu inteligenciju, da ga u tom podupru. Taj stvarni govor, pratili su prisutni s velikim interesovanjem živo osjećajući, da bi tako znatno koraknuli k napretku. U istom duhu govorahu i g. g. **G. Divild** i **D. Vuković**.

25. studenoga 1922. – *Neven* u jednom tekstu napominje: »Bunjevci smatraju hrvatsku zastavu svojom svetinjom i svojim narodnim obilježjem i ponosni su na to, da su prilikom prevrata u Subotici na gradski toranj izvjesili baš hrvatsku zastavu«.

25. studenoga 1938. – *Subotičke novine* pišu da su se dvojica zagrebačkih studenata iz Berega **Marin Radičević** i **Ivo Kovačev** priključili nedavno osnovanom pododboru Hrvatske kulturne zajednice u Zagrebu.

25. studenoga 1938. – *Subotičke novine* javljaju da će se na listi Hrvatske seljačke stranke u topolskom kotaru kandidirati jedan Rusin iz Šida, a u somborskom kotaru **Adam Schlachter**, dok je za njegovog zamjenika izabran **Antun Matarić**, predsjednik Hrvatskog kulturnog društva *Miroљjub*.

26. studenoga 1940. – Zagrebački *Hrvatski dnevnik* javlja da je iz zemunskih tvornica zrakoplova *Ikarus* i *Zmaj* otpušteno mnogo hrvatskih radnika »bez ikakvog razloga i bez obrazloženja uprave tih tvornica, iako u tvornicama ima toliko posla, da se uzimlju novi radnici«.

27. studenoga 1920. – *Subotičke novine* javljaju da se glavni odbor Bunjevačko-šokačke stranke nalazi u uredu odvjetnika **Stipana Vojnića Tunića**.

27. studenoga 1930. – *Neven* javlja da će u ponedjeljak, 8. prosinca, na blagdan Bezgrješnog začeća, svečano biti otvoren Hrvatski prosvjetni dom u Subotici u Harambašićevoj 4 (danas OKUD *Mladost*).

O knjizi *Hrvati iz Srijema, Banata i Bačke – Progon i etničko čišćenje* (1991. – 1995.) autora Zlatka Pintera

Tragična sudbina jedne zajednice

U nakladi Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata i uz potporu Zagrebačke županije ovih je dana iz tiska izašla knjiga *Hrvati iz Srijema, Banata i Bačke – Progon i etničko čišćenje* (1991. – 1995.) autora **Zlatka Pintera**. Ona se bavi do sada u publicistici nedovoljno i nepotpuno obrađenom temom: sudbinom Hrvata iz Vojvodine, s posebnim osvrtom na devedesete godine XX. stoljeća koje su po ovu zajednicu bile po mnogo čemu sudbonosne.

Na 411 stranica autor daje kratki sažetak povijesti ovog područja i progovara o tmurnim 90-im godinama XX. stoljeća s naglaskom na položaj nacionalnih manjina i poglavito Hrvata tijekom krize u bivšoj SFRJ, te njezinom raspadu i ratovima koji su uslijedili.

Napuštanje stoljetnih domova

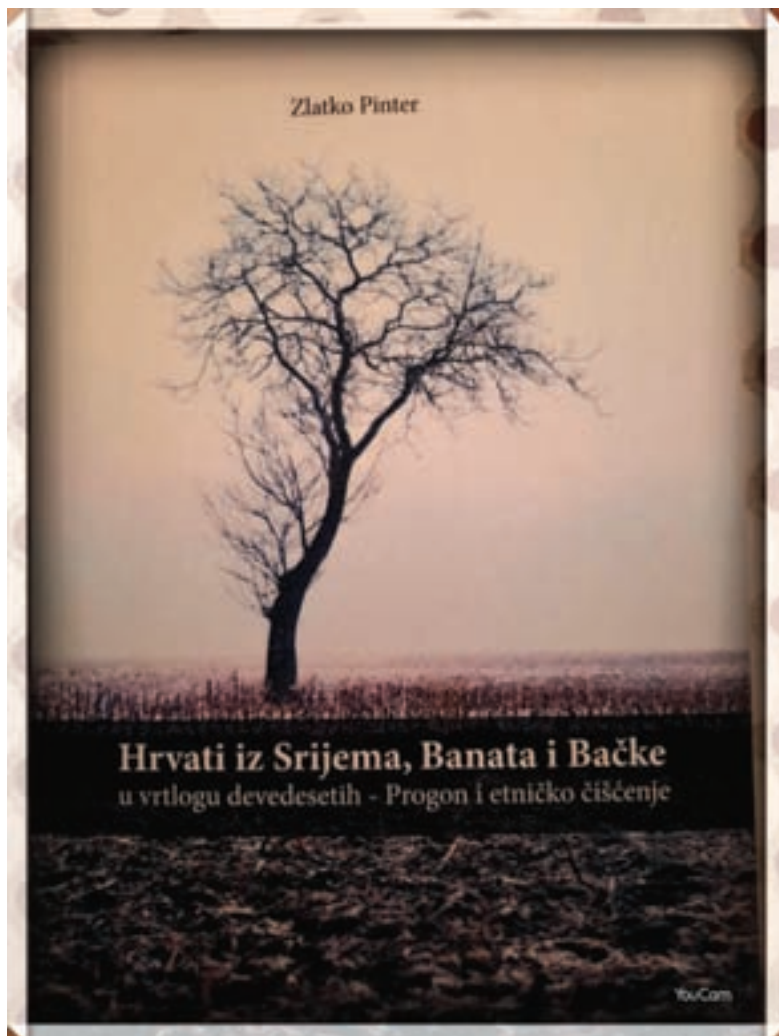
»U sjeni krvave ratne drame, koja se u posljednjem desetljeću XX. stoljeća odigravala najprije na području Slovenije, pa potom Hrvatske, Bosne i Hercegovine i na kraju u pokrajini Kosovo, daleko od očiju svjetske javnosti i pozornosti medija, odvijala se još jedna – ne tako dramatična i surova, ali svakako s teškim i tragičnim posljedicama: ona što su je proživljavali Hrvati i drugi manjinski narodi u Srijemu, Bačkoj i Banatu, odnosno u granicama bivše SAP Vojvodine, pokrajine čija je autonomija zgažena u jesen 1988. godine«, navodi autor Zlatko Pinter u predgovoru knjige.

»Zločin etničkog čišćenja koji je tamo počinjen utoliko je teži što su žrtve lojalni građani koji nisu učinili ništa protiv države u kojoj su živjeli, čak ni onda kad je bilo sasvim jasno da se teror provodi uz njezin blagoslov ili čak kroz same institucije sustava. Hrvati i druge manjine nisu se odupirali niti u slučajevima nužne samoobrane. Na nasilje nisu uzvraćali istom mjerom jer to nije dio njihovog mentaliteta, a u ozračju nacionalističkog ludila koje je u to vrijeme zahvatilo Srbiju molbe i vapaje progonjenih nije čuo nitko. Oči svjetske javnosti bile su uperene u ratom i razaranjima zahvaćena područja bivše SFRJ, pa je režim u Srbiji i Vojvodini mogao s manjinama i političkim neistomišljenicima činiti što ga je volja. Jedini otpor koji su pružili vojvođanski starinci, bio je odlazak sa stoljetnih ognjišta, ili pak ostanak i svjesno prepuštanje sudbini koja je najčešće bila neizvjesna«, bilježi Pinter dodajući kako je u ovoj knjizi sadržan »samo djelić istine o svemu što se u godinama krize, raspada SFRJ i tijekom ratova 90-ih godina događalo s ljudima koji su nekad činili bogatstvo Vojvodine, ove jedin-

stvene multietničke oaze s više od 25 nacija.«

Širi pogled na noviju povijest

Urednik i recenzent knjige je doc. dr. sc. **Ivan Poljaković** koji među ostalim, piše: »Svaka tvrdnja u ovoj knjizi je dokumentirana, nema tu nikakvih nagađanja, pretpostavki, uljepšavanja ili pretjerivanja. Sve je potkrijepljeno lako provjerljivim činjenicama u čiju se istinitost uz malo truda može uvjeriti svatko – jer o opisanim događajima i procesima govore i brojni srpski izvori (od knjiga, preko zapisa i snimki na internetu do brojnih doku-

menata, dokumentarnih filmova, pa i živih svjedoka). Ono u što autor nije bio siguran (ili je možda i bio siguran ali nije mogao pribaviti dokaze), jednostavno je izostavljeno. Mislim da nije pretenciozno ako kažem kako autor ove knjige, Zlatko Pinter, iako po struci nije povjesničar već ekonomist, može biti uzor i ozbiljnim znanstvenicima koji drže do svog integriteta.

Iako je napisana kako bi pridonijela povijesnom utvrđivanju činjenica vezanih za stradanje Hrvata na prostorima Vojvodine potkraj dvadesetog stoljeća, ova knjiga daje širi pogled na noviju povijest ovih krajeva i zacijelo će biti zanimljiva ne samo povjesničarima već i običnim ljudima koje zanima ta tema, a o njoj možda i ne znaju previše, kao i samim svjedocima i suvremenici opisanog događanja – Srijemcima, Bačvanima i Banačanima (koje god vjere i nacije bili).

Prof. Poljaković dodaje i kako je knjiga pisana vrlo dinamičnim jezikom, gotovo trilerskim stilom.

O autoru

Autor knjige Zlatko Pinter rođen je u Srijemu (Zemun) 1954. godine, a odrastao je u jugozapadnoj Bačkoj (selo Plavna, Općina Bač). Po struci je ekonomist, dragovoljac je Domovinskog

rata (1991.), umirovljeni časnik HV-a i jedan od utemeljitelja Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata. U posljednjih 30 godina pisao je članke, feljtone i analitičke tekstove u više tiskovina (*Glas ravnice*, *Večernji list*, *Zov Srijema* i dr.), a posljednjih 5-6 godina redovito objavljuje kolumne i komentare na više portala. Osim ovdje spomenute, napisao je još dvije knjige koje su upravo u pripremi za tisak – jedna je znanstvena monografija koja izlazi u nakladi Fakulteta hrvatskih studija u Zagrebu (*Krvavi tragovi velikosrpske ideologije na kraju XX. stoljeća*), a druga dokumentaristička studija čiji je nakladnik Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata u Zagrebu, a nosi naslov: *Progon i stradanje Hrvata u Vojvodini tijekom Domovinskog rata (prilog kronologiji srbijanskog terora nad Hrvatima u istočnom Srijemu, Banatu i Bačkoj, od 1986. do 1995.)*

Najveći dio materijala što ga je prikupio i napisao sastavnim je dijelom arhivskog gradiva HMDCCR-a, a dio toga poslužio je kao dokazni materijal za podizanje optužnice pred međunarodnim sudom u Den Haagu protiv ratnog zločinca **Vojislava Šešelja**.

Knjiga se može naručiti na internet stranici web knjižare *Redak*: <http://www.webknjizara.hr/hr> po cijeni od 150 kuna.

Zlatko Žužić

Nagrada Hrvatskog društva pisaca

Kamov za Nevena Ušumovića

Ovogodišnja Nagrada *Janko Polić Kamov* dodijeljena je **Nevenu Ušumoviću** za knjigu kratkih priča *Zlatna opeklina* (Sandorf, Zagreb, 2019.). Odluku je donio žiri u sastavu **Nikola Petković, Andrea Zlatar Vilić i Velid Đekić, a u njihovom** obrazloženju navodi se sljedeće: »Lutajući motivi cjeline teksta su tranzicijski kaos, postsocijalistička farsa, turizam (u Istri) kao grana svijeta grana onoga što je ostalo od privrede te nedosanjani snovi mladosti koja je prekinuta ratom, raspadom i rasulom vrijednosti koje su preko noći nestale, a niti jedne fiksne ih nisu uspjele zamijeniti. Osim što je epitaf anomiji, ova je knjiga intertekstualni i metatekstualni dokument u kojemu se, tehnikom palimpsesta autor odužuje bardovima poluotoka kao što su to **Fulvio Tomizza, Vladimir Nazor**... dok se mitopoetika narativa gradi na načelima prevrednovanja vrijednosti. Grade se kule u zraku poput tematskih parkova kojima harači Veli Jože, Nijemci u suglasju s lokalnim tajkunima koloniziraju mještane tako dokazujući da je Materada u nama, a 'klinci' zalijepljeni za rock kulturu i glazbu prkose povijesti u nastajanju svojim odnosom prema stvarnosti pokazujući da žele život koji je samo ljudski, ali i odviše ljudski. Pisana izbrušenim, cizeliranim stilom, Ušumovićeva knjiga štivo je samozatajnog erudita koje spada u sam vrh suvremene književnosti te zaslužuje punu pažnju čitateljske publike«.

Ušumović je priznati hrvatski pisac srednje generacije. Autor je nekoliko knjiga kratkih priča (*7 mladih*, *Makovo zrno* i *Rajske ptice* te izbor priča *U stočnom vagonu*) kao i romana *Ekskurzija*.

Inače, Ušumović potječe iz zajednice vojvođanskih Hrvata. Odrastao je u Subotici, gdje je završio osnovnu i srednju školu, dok studij završava u Zagrebu. Danas živi na relaciji Koper – Umag, a u kulturnom prostoru vojvođanskih Hrvata prisutan je kao su-

radnik *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* te član Savjeta i suradnik književnoga časopisa *Nova riječ*.

Zanimljivo je i kako je urednik nagrađene knjige *Zlatka opeklina* **Ivan Vidak** (Sombor, 1981.), podrijetlom iz ovdašnje hrvatske zajednice.

Godišnju nagradu *Kamov* dodjeljuje Hrvatsko društvo pisaca za najbolje književno djelo (proza, poezija, drama) napisano na hrvatskom jeziku.

D. B. P.

O filmu *Spomenici hrvatskih kipara na tlu Srbije* i drugim projektima ZHB-a Tin Ujević

Kulturne veze dvaju naroda

Iz filma *Spomenici hrvatskih kipara na tlu Srbije*

»Suradnja među narodima na planu umjetnosti, konkretno kiparstva, možda nigdje nije tako bogato ostvorena kao između Hrvata i Srba«, kaže Stipe Ercegović, filmski redatelj i predsjednik ZHB-a Tin Ujević

Zajednica Hrvata Beograda **Tin Ujević**, osnovana prije 13 godina, dijelom svojih projekata nastoji ukazati na kulturne veze između hrvatskog i srpskog naroda. Na nedavno održanoj, drugoj po redu, Smotri hrvatskog filma u Beogradu, koju ta udruga organizira, prikazan je i dokumentarni film *Spomenici hrvatskih kipara na tlu Srbije*. Nakon dokumentarno-igranog ostvarenja *Ilija Okruglić – domovino slatko milovanje* iz 2014. ovo je novi film u produkciji ZHB-a **Tin Ujević**.

Režiju i ovoga puta potpisuje **Stipe Ercegović**, dok su scenarij radili Ercegović i povjesničar **Milutin Dedić**, inače rođeni brat poznatog kantautora **Arsena Dedića**.

Meštrović, Augustinčić, Rosandić...

»Suradnja među narodima i njihovim institucijama na planu umjetnosti, konkretno kiparstva, možda nigdje nije tako boga-

to ostvarena kao između Hrvata i Srba. Povodi i motivi za to su različiti i ma koliko da su značajni, ostaju u sjeni stvorenih djela koja trajno svjedoče o ljepoti ljudskog duha i pridonose istinskom zbližavanju naroda bez obzira na međusobne razlike.

Željeli smo bez hipotetičkih konstrukcija i mistifikacija, u dokumentarnoj formi, u slici i riječi, prikazati povode nastanka i gradnje spomenika u Srbiji čiji su autori bili hrvatski kipari. Tu je naravno neizostavno djelo **Ivana Meštrovića**, i to: Spomenik Nezanom junaku na Avali, *Zahvalnost Francuskoj*, *Beogradski pobednik* koji je simbol Beograda, *Majka Hrvata* i *Vidovdanski hram*. **Anton Augustinčić** je autor velebnih spomenika u Nišu i Kragujevcu, **Rudolf Valdec** izradio je spomenik kralju Petru u Zrenjaninu i spomenik Dositeja Obradovića u Beogradu. Zatim **Toma Rosandić** koji je autor Spomenika palim borcima u Subotici i *Konja vranih* ispred Narodne skupštine u Beogradu, **Petar Pallavicini** koji je izradio spomenik caru Jovanu Nenadu u Subotici. Tu su i djela **Frane Kršinića**, **Ivana Sabolića** i drugih«, pojašnjava redatelj filma *Spomenici hrvatskih kipara na tlu Srbije* i predsjednik ZHB-a **Tin Ujević** Stipe Ercegović.

Narator u filmu je poznati glumac **Franjo Lasić**, glazbu su uradili članovi grupe *Vlada i Bajka*, a montažer je **Sanjin Perišić**.

»Film je inače zamišljen sa znatnim brojem animiranih sekvenci. To još nismo realizirali iz financijskih razloga, naime, jedna sekunda animacije košta oko 100 eura. Ako nađemo sredstva

to ćemo ubaciti, ali film ovako kako je sad umontiran daje jednu kompaktnu cjelinu i ugodu za gledanje. Voljni smo ga prikazati svugdje gdje za to ima interesa i gdje nas pozovu. Voljeli bismo da ovaj film bude prikazan u okviru obrazovnih programa HRT-a, RTS-a, RT Vojvodine i nekih lokalnih televizijskih stanica. Planiramo ga prijaviti i na festivale. U dosadašnjoj realizaciji filma financijski su nam pomogli Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave Srbije, Hrvatski audio-vizualni centar, Središnji državni ured za Hrvate izvan Hrvatske i Splitsko-dalmatinska županija», kaže Ercegović.

Arhitektonske veze

Udruga *Tin Ujević* radi i na monografiji o građevinama koje su u Beogradu realizirali arhitekti iz Hrvatske, a od ranije i na leksikonu znamenitih Hrvata koji su živjeli i stvarali u glavnom gradu Srbije.

Predsjednik udruge Stipe Ercegović ističe kako su tijekom 20. stoljeća projektanti iz Hrvatske obogatili arhitekturu Beograda s oko pet stotina zgrada. Istaknuli su se ponajprije u arhitekturi poslovno-stambenih zgrada, kao i u projektiranju administrativnih, ugostiteljskih, stambenih i rezidencijalnih zgrada. Izgradili su i tri katoličke crkve i četiri memorijalne cjeline.

»Među poslijeratnim ostvarenjima arhitekata iz Hrvatske izdvajaju se: Dom sindikata **Branka Petričića**, Bolnica za dječju paralizu **Stanka Kliske** i **Milana Zlokovića**, palača Predsjedništva vlade FNRJ (poslije SIV-a) **A. Ulricha**, **V. Potočnjaka**, **Z. Neumanna** i **D. Peraka**, hotel *Jugoslavija* i Savezna privredna komora **Lavoslava Horvata**, paviljoni Studentskoga grada **Vida Vrbanića**, palača *Albanija* u Beogradu, Groblje oslobođenaca Beograda i Spomen park žrtvama fašizma u Jajincima **Branka Bona**, Savezna građevinska komora **Slavka Löwyja**, Zajednica osiguranja *Dunav*, Aerodrom *Surčin* i Narodna biblioteka Srbije **Ive Kurtovića**, predsjednička rezidencija *Mir* **Mirka Kipčića**, stambeno-poslovne zgrade i naselja na gradskoj periferiji *Cerak-vinogradi* **Darka Marušića** (sa suprugom **Milenijom**). U jeku postmodernizma, sredinom osamdesetih godina, veze su se uglavnom svele na izložbe, promocije publikacija i slično.

Prvi beogradski oblakoder, poznatu palaču *Albanija*, projektirao je hrvatski arhitekt Branko Bon

Monumentalna palača Narodne banke Srbije izgrađena na Trgu Slavija po projektu riječkog arhitekta **Gruje Golijanina** posljednji je značajniji plod jednostoljetnog utjecaja hrvatskih graditelja», kaže Ercegović.

Kako dodaje, u radu na ovom projektu značajan doprinos dali su biro *Andreev* iz Beograda i profesor na Filozofskom fakultetu u Beogradu **Aleksandar Kadijević**.

Leksikon znamenitih Hrvata

Kada je u pitanju projekt *Biografski leksikon Hrvata Beograda*, kako navodi Ercegović, počinje rad na prvom svesku s nadom da će ta publikacija umanjiti dosadašnje praznine dostupnih sadržaja o Hrvatima u Beogradu, proširiti interes hrvatske i srpske javnosti prema hrvatskoj manjini i osnažiti autorecepciju vlastitoga naslijeđa.

»Plan je da se obradi oko 250 imena. Leksikon ne sadrži samo biografije poznatih osoba, poput **A. G. Matoša**, Ivana Meštrovića i **Stjepana Bobeka**, o kojima je već dosta pisano, nego i biografije, uvjetno rečeno, običnih ljudi koji su svojim radom i trudom pridonijeli hrvatskoj zajednici u sredini u kojoj su živjeli. Osim povijesnih osoba, u *Leksikonu* se podjednako obrađuju i biografije suvremenika, od kojih se, po pravilu, traži suglasnost da njihovi životopisi budu uvršteni u *Leksikon*. U radu na *Leksikonu* sudjeluju članovi Zajednice Hrvata Beograda», kaže na kraju razgovora Stipe Ercegović.

D. B. P.

Smotra hrvatskog filma

I druga po redu Smotra hrvatskog filma u Beogradu bazirala se na predstavljanju aktualne produkcije ukupne hrvatske kinematografije. Smotru je otvorio sportski dokumentarac *Ivanova igra* **Tomislava Žaje** o obiteljskoj drami poznatog nogometaša **Ivana Gudelja**, koji je i nazočio beogradskoj projekciji filma. Igrana produkcija bila je zastupljena mediteranskom komedijom, a prikazana su ostvarenja *Dopunska nastava* **Ivana Gorana Viteza** (ovogodišnji hrvatski kandidat za *Oscara*) i *Koja je ovo država* **Vinka Brešana**. Mladu generaciju hrvatskih filmaša predstavili su kratki igrani filmovi *Moljci* **Tomislava Đurineca** i *Svaki dan poslije osam* **Filipa Zadra**, animirani *Odrasti u malo drvo* **Noemi Ribić** i *Jež Bodljikavko* **Tihonija Brčića** te eksperimentalni dokumentarni film *Strujanja* **Katerine Dude**. Selektorica Smotre je filmologinja dr. sc. **Ivana Kronja**.

Radovi na obnovi u završnoj fazi

Sonćanska crkva u novom sjaju

Sonćani, ponosni na svoju crkvu sv. Lovre mučenika, u posljednjih sedam godina srca punih radosti pozdravljaju radove u i na objektu crkve. Početak zahvata na renoviranju uslijedio je ubrzo po dolasku novog, sada već njihovog starog svećenika, vlč. **Josipa Kujundžića**. Vlč. Josip je u Sontu premješten iz župe Vajska – Bođani, gdje je bio suočen s istim problemima koji su bili pred njim i u ovome mjestu. Rješavajući ih, stekao je bogato iskustvo u renoviranju sakralnih objekata, prije svega, Božje kuće.

»U mojoj bivšoj župi sv. Jurja u Vajskoj bilo je puno posla, uloženo je puno novaca. I prije definitivnog dolaska u Sontu znao sam da me slični poslovi čekaju i ovdje, ali rekao bih u većem opsegu. Svakako, to je iziskivalo i veća sredstva. U Sontu sam naišao na dobar prijam od strane vjernika i zahvalan sam im što su, svak spram svojih mogućnosti, putem donacija sudjelovali u obnovi župne crkve. Moj prethodnik je generalno renovirao župni dom, a meni je prioritet uvijek bila kuća Božja. Posavjetovao sam se s mnogim stručnjacima i slika mi je postala jasna. Prije svih ostalih radova morala se riješiti vlaga koja se uvukla u zidove čak i do dva metra visine. Čekala nas je i obnova krova, a potom unutarnje uređenje. Boja je bila uništena zubom vremena i djelovanjem vlage, freske su izgubile svoj sjaj, cijela unutrašnjost kao da je bila presvučena nekim slojem patine. I na kraju, čekalo nas je i prije mjesec dana započeto vanjsko uređenje crkve«, kaže vlč. Kujundžić. Započelo se s procesom ubacivanja izolacije i sušenja zidova. Angažirano je specijalizirano poduzeće, koje je za takve poslove tehnički i stručno adekvatno opremljeno i radi ih po najsuvremenijim metodama, a na sličnim objektima je radilo u zemlji i inozemstvu, pa

ima i bogato praktično iskustvo. Posao je urađen precizno i brzo. Zidovi crkve prosijecani su na potrebnoj visini i ubacivana je najsuvremenija izolacija talijanske tehnologije. To nije bio i kraj posla, po napucima odgovorne osobe slijedilo je razdoblje sušenja od nekoliko godina. Odgovorna osoba izvođača radova kontrolirala je fazu sušenja sve dok nije bila zadovoljna stanjem, pa je tek tada odobrila radove na unutarnjem uređenju zidova.

»Dok je trajala faza sušenja zidova, nismo sjedili prekrštenih ruku, to vrijeme smo iskoristili za unutarnje uređenje u dijelu koji nije bio vezan uz zidove. Uočeno je da su kore (povezane klupe) nagrižene zubom vremena, crvotočne i da je potrebna hitna zamjena. Opet u konzultacijama sa stručnim osobama, spoznao sam da bi bilo kakvo renoviranje bilo neadekvatno, pa smo riješili uraditi nove. Angažirali smo stolara iz Sonte **Ivana Topala**,

koji je izradio i montirao nove kore fantastično, baš po našim zamislima. I podne ploče u crkvi bile su u vrlo lošem stanju, izazvanom dugogodišnjim djelovanjem vlage. Odstanili smo ih, iskopali i izvezli tridesetak centimetara vrlo vlažne podloge, nasuli novu i tek tada postavili nove podne ploče. Obnovili smo freske, uradili sve ličilačke radove i crkva je iznutra bljesnula u punom sjaju», priča vlč. Josip.

Prije unutarnjeg ličenja i osvjetljenja fresaka urađeni su i potrebni zahvati na uređenju krova. Stanje je bilo vrlo zabrinjavajuće, jer su zbog dugogodišnjeg prokišnjavanja dijelovi konstrukcije bili jako oštećeni i zahtijevali zamjenu, a dio ploča kojima je crkva bila pokrivena trebalo je zamijeniti, dio se dao čišćenjem i zaštićivanjem iskoristiti. Tijekom ovog mjeseca angažirano je odgovarajuće poduzeće, postavljene su skele i započeti su radovi na vanjskom uređenju crkve. Sukladno vremenskim prilikama bar dio radova bit će realiziran ovih dana, a završni se očekuju na proljeće. I najnovije, angažirana je stručna osoba iz Pančeva radi revitalizacije sata na tornju, koji nije radio niz godina. Izdaci za navedene radove svakako nisu bili mali. Stoga su mnogi Sončani u početku bili skeptični, teško su mogli vjerovati da će biti moguće prikupiti potrebna sredstva.

»Sveukupni troškovi premašit će iznos od 100.000 eura. Otkud sredstva, što da vam kažem? Nisam ih iskopao iz zemlje, dali su ih ljudi, naši vjernici. Značajnom donacijom prigodom unutarnjeg uređenja sudjelovala je i lokalna uprava, a ovih dana u obilasku radova bila je i predsjednica Općine **Dubravka Korać** i njezin pomoćnik **Tomislav Silađi**. Izrazili su zadovoljstvo urađenim, a nadaju se da će uspjeti iznaći još jedan dio sredstava kojima će podržati ove radove. S vjerom u Boga i uz zahvalnost svim mojim vjernicima i lokalnoj upravi, radujem se završetku projekta», završava priču vlč. Josip Kujundžić.

Ivan Andrašić

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Započinje vrijeme došašća, vrijeme radnog iščekivanja proslave Isusovog rođenja. Ono je i vrijeme koje nas želi upozoriti da dok smo na zemlji trebamo iščekivati drugi Isusov dolazak i za njega se pripremati. Na to nas više puta upozorava liturgija adventa kroz misna čitanja. Zato se smisao ovoga vremena, kao i cijelog kršćanskog života, može svesti na kratak Isusov poziv: »Bdijte!« (usp. Mk 13,33-37).

Cijeli život bdijeti

Već je i nekoliko nedjelja prije početka došašća Isus u evanđeljima kroz različite prispodobе upozoravao na budnost i pripravnost, a sada nastupa liturgijsko vrijeme koje nas želi na to potaknuti. Bog nudi spasenje koje čovjek mora prihvatiti, ali dovršetak toga spasenja je u budućnosti, a prihvaćanje se događa sada. Prihvatiti spasenje znači marljivo raditi, truditi se, umnožiti primljene darove, čuvati povjereno blago, gospodariti, ali uvijek sa sviješću da će jednom za svoja djela polagati račun. Isusov učenik ne smije biti ni neodgovoran ni sebičan, nego uvijek svjestan da je sve što posjeduje Božji dar, koji ne smije upropastiti, ali ni sebično iskoristiti nego ga staviti u službu drugima. Upravo to znači bdijeti.

Bdijenje i pripravnost nisu samo obilježje jednog liturgijskog vremena, oni trebaju obilježiti cijeli kršćaninov život. I cijela se biblijska poruka čovjeku može sažeti u tu jednu kratku riječ: »Bdij!«. Čovjekov život je po svojoj prirodi usmjeren na različite vrste očekivanja, no to su uglavnom očekivanja vezana za ovozemaljsko, vezana za ljudska obećanja. Ona ne moraju završiti razočarenjem, iako se to često dogodi, no ona nemaju nikakvu duhovnu korist. Naprotiv, previše ovozemaljskih očekivanja i usmjeravanje života na njih, učini da zaboravimo na ono jedino važno očekivanje, a to je susret s Bogom. Isus nas prve nedjelje došašća upozorava da ne znamo kada će se taj susret dogoditi, stoga moramo stalno biti pripravnici: »Bdijte, dakle, jer ne znate kad će se domaćin vratiti – da li uvečer ili o ponoći, da li za prvih pijetlova ili ujutro – da vas ne bi našao pozaspale ako iznenada dođe« (Mk 13,35-36). Ljudski je problem što odgađa svoju budnost i pripravnost, jer susret s Gospodinom smješta u daleko u budućnost, te mu se čini

Bdijte!

da ima vremena posvetiti se ovozemaljskim očekivanjima.

Poruka evanđelja prve nedjelje adventa je da je cijeli čovjekov život advent, jer je usmjeren na budućnost, na susret s Gospodinom. Bog stalno ide čovjeku u susret, a čovjek, koji bdije u vjerskom smislu, također kreće u susret Bogu i prihvaća ponuđeno mu spasenje.

Stvoreni smo za vječnost

Započinje vrijeme došašća, možda najneizvjesnije koje smo doživjeli. Ne znamo što će biti s pandemijom koja i dalje hara svijetom, kakve nas nove mjere očekuju, niti hoćemo li se možda i sami zaraziti ovim virusom. Čovječanstvo je život usmjerilo prema tom problemu koji ne zna riješiti. I vjernici, kao i svi ostali, žive u iščekivanju zaustavljanja pandemije i vraćanja normalnom životu. No, nemojmo biti kao svi ostali, nemojmo svoja iščekivanja vezivati za ljudske probleme i ljudska rješenja, nego za Boga koji je na Nebesima. Što god da se događa u svijetu ili oko nas, živimo za susret s Kristom, budni budimo u vjerskom smislu, a sve ostalo stavimo u Božje ruke. Naša vjerska budnost izraz je naše suradnje s Bogom, a ako smo zaspali, Bog ne može na nas računati kao na svoje suradnike.

Na ovome svijetu sve je prolazno, zato ne dopustimo da nas prolaznosti ometu u našem bdijenju za vječnost. Nemojmo strahovati samo za ovaj život nego svoje misli usmjerimo na to što ćemo pred Boga donijeti kada se s njim susretnemo. Vrijeme susreta određuje on, zato ne znamo hoće li biti uskoro ili ne, samo znamo da susret ne možemo izbjeći. Pred njega nećemo moći donijeti ništa osim svojih djela, koja će svjedočiti o našoj budnosti.

Stoga, neka nam u ovo došašće, snažnije nego ikad, odzvanja u ušima Isusov »Bdijte!«. Neka po našim djelima svijet može u nama prepoznati Isusove učenike. Nemojmo biti previše zabrinuti za zemaljsko, okrenimo svoj pogled prema vječnosti, jer smo za vječnost stvoreni. Zato neka početak ovogodišnjeg došašća bude početak našeg novog načina života, onog koji je okrenut vječnosti, a sve ostalo stavlja u Božje ruke i u njega se čvrsto pouzdaje.

Advent ili došašće

Smisao adventskog vijenca

Advent ili došašće vrijeme je pripreve za Božić, koje započinje u nedjelju, 29. studenoga. Na mnogim stolovima diljem svijeta naći će se i jedan od simbola adventa – adventski vijenac, no samo dio njih upalit će prvu svijeću i okupiti se na molitvu.

Smisao adventskog vijenca nije imati lijepi dekorativni ukras do Božića, nego potaknuti na iščekivanje Isusova rođenja. Čin paljenja svijeća postupno nas približava rođenju Spasitelja.

Povijest i značenje

Znamo da je prvi adventski vijenac nastao u domu za siromašnu djecu »Trošna kuća« i da ga je za svoje štíćenike osmislio mladi evangelički pastor i odgojitelj **Johann Hinrich Wichern** još davne 1838. godine.

Želja i cilj su mu bili učiniti vrijeme do Božića ljepšim, te je tako na drveni vijenac poredao četiri velike svijeće koje su simbolizirale nedjelju i 19 malih svijeća, koje bi se palile svaki dan. Svaki dan bi palili po jednu svijeću i okupili se na molitvu. Vijenac bi na Božić zasjao kao svjetlosni krug. Štíćenici ovoga doma su oko 1851. godine drveni vijenac počeli ukrašavati zelenim grančicama. Taj običaj se proširio na evangeličke obitelji, te kasnije po cijelome svijetu. Broj svijeća se zbog praktičnosti smanjio, te

je od kraja XIX. stoljeća poznat kao vijenac s četiri svijeće, koje predstavljaju četiri nedjelje adventa ili došašća.

Prvi adventski vijenac u Katoličkoj crkvi pojavio se 1925. u Kölnu, a danas je prisutan diljem svijeta.

Iako danas adventski vijenac možemo vidjeti u raznim oblicima, njega čine dva temeljna simbola, a to su krug i svijeće (svjetlo). Krug ili prsten se tumače kao simbol vječnosti – bez početka i kraja, a poznato je da je prsten i simbol vjernosti. Svijeće, odnosno svjetlo svijeća predstavlja nadolazećeg Isusa koji će svojim dolaskom razgoniti tamu.

Kada je riječ o bojama na vijencu, poznato je da su na prvim adventskim vijencima bile svijeće crvene i bijele boje, koje su predstavljale Isusovu žrtvu i pobjedu. Prema drugom tumačenju i tradiciji stavljale su se tri ljubičaste svijeće u znak pokore i obraćenja i jedna ružičasta koja se palila treće nedjelje došašća kao izraz radosti zbog Isusova rođenja. Kasnije su svijeće dobile i svoje ime, te su nazvane: prva – prorokova, druga – betlehem-ska, treća – pastirska, a četvrta – svijeća anđela, dok ih neki tumače; prva – nada, druga – mir, treća – radost i četvrta – ljubav.

Kako izraditi adventski vijenac?

Kao što je već spomenuto, bit adventskog vijenca jeste krug. Ako ste bar malo vješti svoj vijenac možete isplesti i od borovih grančica ili nekog drugog zimzelenog bilja. Osim četiri svijeće po osobnom izboru, možete koristiti i prirodne plodove. Primjerice, za ukras mogu poslužiti jesenski plodovi: kestenje, češeri (šišarke), lješnjaci, orasi, osušena kora naranče ili limuna (koja će dodatno dati svjež miris), štapići cimeta, rokač, na ploške izrezane i osušene jabuke... ideja je puno, a umjesto u trgovinu zavirite u prirodu.

Ako nemate vijenac ili ga nemate od čega isplesti, onda može poslužiti i nekakav okrugli tanjur ili neka posuda u koju ćete staviti svijeće i nekoliko grančica bora i po koji ukras.

Adventski vijenac može biti sasvim jednostavan i skroman, simbolika i smisao se neće mijenjati.

Tako kada u nedjelju upalite prvu svijeću na adventskom vijencu, okupite i svoju obitelj. Neka nas u ova čudna vremena svjetlo svijeće okupi na zajedništvo, razgovor i molitvu.

Ž.V.

Mreža čitanja za srednjoškolce

Mreža čitanja novi je naziv projekta za poticanje čitanja i kreativnosti kod srednjoškolaca koji je do sada realiziran pod nazivom »Čitanjem do zvijezda«.

Promjena imena ne mijenja ništa u pravilniku natjecanja. Glavni organizator je i dalje Hrvatska mreža školskih knjižničara, a kao i prethodnih godina kviz u Subotici provodi Gradska knjižnica

Subotica u suorganizaciji s NIU *Hrvatska riječ*. Skupa s učenicima srednjih škola u Hrvatskoj u natjecanju sudjeluju učenici koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku u Subotici, u Gimnaziji *Svetozar Marković*, Politehničkoj školi i Medicinskoj srednjoj školi.

Tema kviza znanja i kreativnosti *Mreža čitanja* za srednje škole za školsku 2020./2021. godinu je »Knjiga, knjižara, knjižnica«. Kao

Čuvamo sjećanje na naše prethodnike

U crkvi Presvetog Srca Isusova u Tavankutu na blagdan Krista Kralja, kao i svake godine, članovi HKPD-a **Matija Gubec** prisjećaju se svojih predaka koji su utemeljili Društvo. Svetu misu predvodio je župnik **Franjo Ivanković** uz koncelebraciju preč. **Mirka Štefkovića** dok su mladi članovi Društva **Borna Dulić, Olivera Sedlak, Marijana Gadžur, Anđela Vujić i Dario Nimčević** obučeni u narodnu nošnju sudjelovali u službi riječi. Sve ih je i ovoga puta pripremio voditelj folkloru **Darko Prčić**. Nakon svete mise predstavnici Društva,

ta, te članovi u nošnji obišli su počivališta pokojnih članova na tavankutskom groblju, te postavili vijenac i na poprsje **Matije Gupca** ispred istoimene škole u Tavankutu.

»Vodimo brigu o živom puku, a čuvamo sjećanje na naše prethodnike puni zahvale i poniznosti, imajući u vidu dugu i bogatu tradiciju naše udruge, koja je nastala zahvaljujući plejadi kvalitetnih i posvećenih osoba koje su tijekom prethodnog razdoblja djelovale u *Gupcu*,« kazao je predsjednik HKPD-a **Matija Gubec Ladislav Suknović** i dodao: »Svake godine uoči blagdana Krista Kralja, prisjećamo se svih pokojnih članova i posjećujemo njihova počivališta. Ova gesta kod mladih razvija značaj čuvanja sjećanja na naše prethodnike koji su svojim aktivnostima, kozmičkim entuzijazmom pa i svojim životima svjedočili o značaju očuvanja identiteta. Želimo mladima ukazati na sve važne ličnosti bez kojih bi teško naša zajednica imala kvalitetu obrisa kakvi oni danas jesu. Misom zahvalnicom se ne spominjemo samo prošlosti već upravo želimo ojačati naše zajedništvo i ukazati na bitne kvalitete u izgradnji vlastite budućnosti, ne samo kroz lokalnu zajednicu već daleko sadržajnije i prostorno šire nego li prije. To temeljno oslikavaju naši projekti i manifestacije koje tijekom godine realiziramo.«

I. D.

i prethodne godine natjecanje se sastoji iz dva dijela: kviza znanja i prezentacije multimedijskog uratka, a potrebno je pročitati sljedeće knjige:

1. **Nina George:** *Mala pariška knjižara*
2. **Veronica Henry:** *Kako pronaći ljubav u knjižari*
3. **Amy Meyerson:** *Nebo puno knjiga*

Prva, školska razina online kviza znanja i kreativnosti *Mreža čitanja* za srednjoškolce trebala bi biti održana 4. prosinca diljem Hrvatske i u Subotici.

RECEPT NA TACNI

Biskupski kruh

Ovih dana više su me zaokupljali »recepti« kako napraviti adventski vijenac, a sad kad sam to uspješno shvatila, vrijeme je da započnem s izradom plana za božićni stol, da izmišljam predjela, glavna jela, juhe i slastice. Što se tiče samog Božića, volim se držati tradicionalnog i volim ugoditi drugima. Što se tiče cijelog adventskog razdoblja, volim da mi kuća miriše na kruh, cimet i naravno kuhano vino i volim eksperimentirati. Prvi eksperiment koji sam stavila na tacnu je biskupski kruh po receptu koji se razlikuje od onog koji sam kopirala od svoje mame.

Potrebno: 2 sjeckane banane / $\frac{2}{3}$ šalice biljnog mlijeka / $\frac{1}{4}$ šalice hladno prešanog suncokretovog ulja / sok od 1 naranče / 1 šalice kokosovog brašna / 1 šalice integralnog pšeničnog brašna / $\frac{1}{4}$ žličice himalajske soli / 1 žličica sode bikarbone / 1 žličica ekstrakta vanilije / 1 žličica cejlonskog cimeta / 2 šalice sjeckanih orašastih plodova: badema, oraha, lješnjaka, indijskih oraščića (po želji) / 2 šalice grubo sjeckanog suhog voća: marelica, smokvi, šljiva, datulja, grožđica, brusnica (po želji) / 1-2 žlice meda. Preljev: 25 g kokosovog ulja / 3 jušne žlice kakaa u prahu / 2 jušne žlice meda.

Postupak: Zgnječiti banane, pa dodati mokre sastojke: mlijeko, ulje, sok od naranče, aromu vanilije, med i mijesati dok smjesa ne postane tekuća. U posebnoj posudi pomiješati suhe sastojke, zatim ih dodati tekućim sastojcima i promiješati da se sjedine. Smjesi dodati nasjeckane orašaste plodove i suho voće. Pleh obložiti papirom za pečenje, pa u njega izručiti smjesu. Peći oko 40 minuta u pećnici zagrijanoj na 190 stupnjeva. Kruh ostaviti da se ohladi, pa preliti preljevom napravljenim tako što se prvo otopi kokosovo ulje, pa dodaju kakao prah i med. Preko preljeva posuti sjeckane listiće kokosa.

Dodatak: Vrijeme stajanja je dobar saveznik ovog kruha, pa ga možete pripremiti i tjedan dana ranije. Dobar tek!

Gorana Koporan

Sport u nekadašnjim vinogradima

Ime **Lajosa Vermesa** (1860. – 1945.) najviše se vezuje za Palić i stvaranje sportskih terena, objekata i brojnih natjecanja kraj Paličkog jezera, gdje danas na obali postoji njegova bista u znak sjećanja na Subotičanina koji je ne štedeći obiteljska i vlastita materijalna sredstva obilježio ovu banju sportskim duhom. Ljubav prema sportu naslijedio je od oca. Studirao je medicinu i filozofiju, a kao vrstan sportaš predavao je fiskulturu u subotičkoj Gimnaziji, kasnije u Klužu. Organiziranje natjecanja u raznim sportskim disciplinama, inspirirano olimpijskim igrama u antičkoj Grčkoj, počelo je od 1880. godine uz obalu Paličkog jezera, gdje je obitelj Vermes posjedovala veliki plac. U godinama koje su uslijedile sportska natjecanja su proširena novim disciplinama. Počeli su opsežni građevinski radovi: izgradnja dvije vile koje postoje i danas. Potom su podignute drvene tribine za publiku i napravljena jedna od prvih asfaltnih staza u Europi za biciklizam i trčanje.

Obitelj Vermes ostavila je izuzetna djela u povijesti Palića, kojima se bavilo više publicista. Međutim, manje su istraživani počeci bavljenja sportom Vermesovih prije palićkih događanja. Prema podacima dr. **Dragutina Rajića** (*Povijest subotičkog sporta*, izdanje 2018., strane 20 i 22), organizirane sportske aktivnosti odvijale su se već od 1878. godine na imanju Lajosevog oca u »Segedinskim vinogradima«, što je danas Kertvaroš. Lokacija tih aktivnosti je »Vermesov vinograd«, a danas ugao Tesline i Banijske ulice (na karti u prilogu iz 1928. godine Radićeva ulica). To je velika površina na kojoj su u ovo vrijeme osnovna škola, visoka škola strukovnih studija i šumica koja je, vjerojatno, dio nekadašnjeg parka na imanju.

Ljudevit Vujković Lamić stariji – Moco

Lijepo sačuvana fotografija iz obiteljske kolekcije vrijedan je materijalni dokaz o nastajanju i razvijanju atletike na ovim našim sjevernobačkim prostorima. Na njoj je negdje koncem dvadesetih godina prošloga stoljeća, u punoj atletskoj opremi na stadionu *Bačke*, fotografiran **Ljudevit Vujković Lamić stariji**, opće poznatiji po svom nadimku **Moco**. Otac suvremene subotičke atletike, koji je kraljicu sportova promovirao isprva kao uspješni natjecatelj i šampionski trkač srednjih pruga, a potom kao sudac i neumorni sportski djelatnik.

Životopis

Ljudevit Vujković Lamić stariji rođen je 12. kolovoza 1907. godine u srednje imućnoj obitelji koja je imala kuću u Keru, dijelu Subotice oko crkve sv. Roka, ali ga je strašna kob Prvog svjetskog rata rano ostavila bez oca **Roke** koji je poginuo na istočnom ratištu u Galiciji. Osnovnu školu završio je u Kerskoj školi, a potom i Državnu mušku gimnaziju nakon koje je upisao Pravni fakultet u Zagrebu. Nažalost, smrću njegova djeda koji je bio glavni financijer akademskih studija, bio je primoran vratiti se u rodni grad i nastaviti studij na ovdašnjem fakultetu. Niti iz drugog pokušaja nije uspio okončati studiranje pravne znanosti, ali ovoga puta je krivac bila atletika i stalno zaposlenje u Gradskom poglavarstvu koje je dobio sredinom 1932. godine. Ipak, uporan i radan kao vrhunski sportaš nije se predavao i konačno je 1955. godine, uz aktivnu radnu službu u Narodnoj banci, uspio stići na svoj akademski cilj - diplomiranjem na Ekonomskom fakultetu u Subotici. Do odlaska u mirovinu 1969. radio je na bankarskim poslovima kreditiranja i poziciji financijskog inspektora u gospodarstvu.

Atletika

Prije gotovo stotinu godina, danas već jako davne 1923. godine, mladi Vujković Lamić je kao talentirani šesnaestogodišnji nogometaš otišao s prvom momčadi NK *Bačka* u Zagreb na proslavu 20-godišnjice NK *HAŠK*. Šetajući gradom u jednoj knjižari je vidio knjigu *Moderna atletika*, kupio ju od džeparca namijenjenog

za dodatnu prehranu i nepovratno se zaljubio u »kraljicu svih sportova«. Iz glavnog grada Hrvatske se vratio kao budući atletičar, jer je sve svoje sportske potencijale odlučio usmjeriti na razvoj u novootkrivenom sportu. Tjelesna predispozicija i čvrst karakter, uz višemjesečni samostalni trening rukovođen instrukcijama iz atletskog udžbenika, ubrzo su urodili plodom. Isprva je uspio nagovoriti nekoliko viđenijih *Bačkinih* nogometaša da mu se pridruže u trkačkim disciplinama, ali i da pomognu u organiziranju prvoga lakoatletskog mitinga, 15. kolovoza 1924. godine na stadionu pokraj Somborske kapije.

Sudac

Pored bogate natjecateljsko-trenerske karijere, Ljudevit Vujković Lamić stariji je bio i sportski nogometni i atletski sudac, a vrhunac je doživio kao član službene delegacije ASJ na OI u Rimu 1960. godine i član vrhovne sudačke komisije na Prvenstvu Europe u atletici održanom 1962. godine u Beogradu.

U svojoj prvoj službenoj utrci, na stazi dugoj 1500 metara, sedamnaestogodišnji Moco je zauzeo drugo mjesto s vremenom 4 minute i 58,9 sekundi i osvojio svoj prvi sportski trofej – kolajnu za drugo mjesto. U godinama koje su slijedile Ljudevit Vujković Lamić stariji je izrastao u velikog atletskog šampiona srednjih pruga, osvajajući brojna natjecanja najviše sportske razine na kojima je sudjelovao. Izdvojimo primjerice njegov prvi veliki naslov 1925. godine na *Cross country* prvenstvu Vojvodine u utrci na 4.500 m i naslov momčadskog prvaka Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca za 1928. godinu u majici zagrebačkog *HAŠK*-a za koji je nastupao tijekom studija u Zagrebu i još mnogo osvojenih utrka tijekom aktivne natjecateljske karijere. Ipak jedna utrka, održana 5. srpnja 1929. godine, ostat će posebno podcrtana i po svojoj grandioznosti zauvijek upamćena kao vjerojatno najveći domet njegovog osobnog bavljenja atletikom. Pred 80.000 gledatelja na stadionu *Strahov* u Pragu, tadašnji predsjednik subotičkog ogranka hrvatskog katoličkog orla, popularni Moco je stazu utrke na 3.000 metara istrčao u vremenu 9 minuta i 37,4 sekunde, vodeći od samoga njenoga početka sve do ulaska u cilj kao šampion svjetskog prvenstva katoličkih tjelovježbača. Predsjednik Čehoslovačke Republike **Tomaš Masarik** osobno mu je uručio pobjednički pokal i diplomu.

Trenerski poziv

Pored atletike, Ljudevit stariji se još nekoliko godina aktivno bavio i nogometom, a potom se u oba sporta prihvatio i trenerske uloge. U *Bačkoj* je trenirao mlade nogometaše i perspektivne atletičare od kojih je jamačno najpoznatiji **Jovan Mikić Spartak**, višestruki državni prvak, balkanski rekorder u troskoku i skoku u vis i sudionik Olimpijskih igara u Berlinu 1936. godine.

D. P.

Manifestacija *Divanim šokački*

Čuvamo svoje riči

Manifestacija *Divanim šokački*, koju godinama organizira KUDH *Bodrog* iz Monoštor, ove godine zasjala je u novom ruhu – *U potrazi za blagom riči*. Zaista je tako i bilo, u potrazi za starim i pomalo zaboravljenim riječima. Za »blagom« su se u potragu uključila djeca, članovi dječjeg folklo- ra KUDH-a *Bodrog*, a neki od njih su i učenici cjelovite nastave na hrvatskom jeziku u mjesnoj školi 22. oktobar ili pohađaju izborni predmet Hrvatski jezik s elementima naci- onalne kulture.

Razdijeljeni u četiri skupine obišli su ci- jelo svoje mjesto, sve znamenitosti sela, te se dobro našetali, ali i zabavili. Zelena sku- pina pod nazivom *Šume Kazuka* predstavl- jala je ZRAK, plava skupina *Dunav pod bašcom* - VODU, crvena skupina *Paprikaš alasa* - VATRU, dok je žuta skupina *Klasje žita* predstavljala ZEMLJU. Sve to elementi su Gornjeg Podunavlja.

»Željeli smo na ovaj zabavno-eduka- tivni način djecu upoznati s riječima koje koriste možda još samo njihovi djedovi i bake, te na ovaj način sačuvati naše blago – šokačke *riči*. Riječi su bile dio smislene rečenice koju su trebali na kraju sastaviti, no one nisu bile posložene po redu, nego je trebalo koristiti, pratiti i znakove inter- punkcije. U hodu smo s djecom razgova- rali i objašnjavali riječi i njihova značenja.

Šokačke riči

Dio riječi koje su su- dionici »potrage za blagom« naučili: flajbas – olovka atidžak – ruksak škula – škola šifonjer – stari ormar kredenac – ormar u kuhinji ili trpezariji firangla – zavesa cakli se – sjaji se vankuš – jastuk cubanka – ljuljačka andrminje – stvari, sve i svašta obočić – naušnica opaklija – zimski ogrtač od janjeće kože kijer – velika ostava pisanka – bilježnica

zagonetki **Anita Đipanov-Marijanović.**

Manifestacija *Divanim šokački* je knji- ževno-jezična manifestacija posvećena očuvanju šokačke ikavice, a djeca su je ove godine ocijenila najvećom ocjenom – zadovoljstvom i željom da tako bude i svake naredne godine.

»Bilo je zanimljivo i poučno. Naučio sam što je firangla, otomak, pisanka... pa i druge riječi«, kaže **Marko Brdar**. Istoga mišljenja je i **Nina Vasija Kovač** koja kaže: »Bilo mi je baš *lipo* i zabavno. Morali smo

Također, razvijali smo orijentaciju po selu, mozgali, podsjetili se ulica i važnijih lokacija, a najvrjednije: naučili smo 20-ak starih šokački *riči*«, kaže idejni tvorac ove zanimljive potrage i autorica

tražiti papiriće po selu na kojima su pisale šokačke *riči*. Bilo je odlično. Voljela bih da ovako bude i ubuduće.»

»Bilo je jako lijepo, odlično smo se proveli, našetali smo se, ali

je vrijedilo. Tražili smo znakove po selu, plave strelice. To je bio naš znak da idemo u dobrom smjeru i onda smo tražili papire i čitali zagonetke», kaže **Sanela Bur**. **Ana Kusturin** je kazala: »Nisam znala da će ovako dobro biti, jesmo se umorili, ali je bilo odlično«. **Manuela Antunić** je cijelu potragu ocijenila odličnom ocjenom: »Bilo je zanimljivo i uzbudljivo. Tražili smo riječi koje smo kasnije sastavili u rečenicu. Naša rečenica je glasila: *Cakli se zvizda ko šljoka na pregaču*«. **Ivana Đipanov** je, kao i svi, poželjela da ovako bude i ubuduće: »Bilo mi je odlično i šetanje i potraga. Tražili smo riječi kako bismo mogli sastaviti rečenicu, a sve riječi su bile na šokačkoj ikavici«.

Ž. V.

Čitanjem do zvijezda i u novoj školskoj godini

Gradska knjižnica Subotica u suradnji s NIU Hrvatska riječ priključila se i ove školske godine projektu za poticanje čitanja i kreativnosti *Čitanjem do zvijezda* koji za osnovne škole već dvanaestu godinu organizira Hrvatska mreža školskih knjižničara. Tema kviza znanja i kreativnosti u školskoj 2020./2021. godini je »U svijetu knjige«, a potrebno je pročitati sljedeće naslove:

1. **Jadranka Klepac:** *Miris knjige*
2. **Roald Dahl:** *Matilda*
3. **Morea Banićević:** *Demon školske knjižnice*
4. **Liz Pichon: Tom Gates:** *Svjetski dan knjige: Najbolji u povijesti (dosad)*

Osim učenika osnovnih škola u Republici Hrvatskoj u ovom interesantnom kvizu već šestu godinu sudjeluju i učenici koji pohađaju cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku u Subotici, Maloj Bosni, Tavankutu i Đurđinu. Natjecanje se provodi u dvije kategorije: ispit znanja i izrada kreativnog uratka-plakata na tri razine: školska, međuškolska (županijska) i državna, koja bi trebala biti u svibnju 2021. godine u Čakovcu (Hrvatska).

Ne znamo kako će nepredvidiva epidemiološka situacija u našoj zemlji i Hrvatskoj utjecati na tijek natjecanja, ali smo sigurni da će djeca koja se odluče sudjelovati u kvizu sigurno uživati čitajući ponuđene naslove, jer lijepo je biti »U svijetu knjige«.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Anđela Balog**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Ivan Goran Kovačić*, Sonta – 5. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: karate

VOLIM: hakere i vukove

NE VOLIM: povrće

U SLOBODNO VRIJEME: crtam

NAJ PREDMET: tehničko

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: haker, pisac ili policajka

Too Optika

DR. TOOTH

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m². Dragan 063-509-902.

Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, virangoši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Dvobrazni plug 14, roleri, bunjevačka ruha, papuče, marama i slično, starinska kolijevka. Tel.: 024/528-682.

Prodajem plac u Borči, 12 kilometara od centra Beograda, veličine 5 ari i tražim njegovateljicu za teško pokretnu osobu. Tel.: 060 3105572.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Tel.: 064 18-39-591.

Hitno i povoljno prodajem zemlju u Subotici, 1 h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Mičurinoj 22, Subotica. Informacije na mobilni: 066-555-49-61.

Prodaju se: dunje, dvije nekoristene perne punjene novim sitnim gušćijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel.: 024 532570

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, suncokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormani i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.

Prodaje se peč za etažno grijanje na čvrsto gorivo Podvis Knjaževac 30 kw. Tel.: 024 528682.

Izdajem u zakup 8,3 katastarskih jutara livade u Žedniku kod dola. Nela 063 8765 071.

Prodaje se poslovni prostor i stan od oko 600 m² u Ulici Huga Badalića 6, Subotica. Tel.: 069 2887213.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Podnositelj zahtjeva, Miloš Atić PR radnja za projektiranje »DESIGN OFFICE« Subotica, Braće Radić br. 12/1, ovlašten od strane poduzeća »NORTH LINE« d.o.o., Subotica, Josipa Lihta br. 76, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »Rekonstrukcija i adaptacija magacinskog prostora s promjenom namjene dijela objekta u administrativni prostor«, zaveden pod brojem IV-08/I-501-260/2020, a koji se planira na katastarskim parcelama 14488 i 14484 K.O. Novi grad, u Ulici Lošinjska br. 8, Subotica (46.091362°; 19.686813°).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 128).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronski na adresu zivotna-sredina@subotica.rs.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 1. 12. 2020.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel.: 024/556-898 ili 555-589.

INTERNET + TELEVIZIJA + TELEFON

STANDARD
MIX PAKETI

Astra
Telekom

024 555 765

Karadordev put 2, Subotica
www.astratelekom.com

Na temelju članka 37. stavka 11. Pokrajinske skupštinske odluke o pokrajinskoj upravi (*Službeni list APV*, broj: 34/2014, 54/2014 drugi propis, 37/2016, 29/2017 i 24/2019), sukladno članku 79. Zakona o utvrđivanju nadležnosti Autonomne Pokrajine Vojvodine (*Službeni glasnik RS*, broj: 99/2009, 67/2012 – Odluka US RS i 18/2020 – drugi zakon) i članka 2. stavka 2. Pravilnika o stalnim sudskim tumačima (*Službeni glasnik RS*, broj: 35/2010, 80/2016 i 7/2017), pokrajinski tajnik za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice raspisuje

OGLAS

ZA POSTAVLJENJE STALNIH SUDSKIH PREVODITELJA I STALNIH SUDSKIH TUMAČA ZNAKOVA SLIJEPIH, GLUHIH ILI NIJEMIH OSOBA ZA PODRUČJE VIŠIH SUDOVA NA TERITORIJU AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINE

I. Raspisuje se oglas za postavljenje stalnih sudskih prevoditelja i stalnih sudskih tumača znakova slijepih, gluhih ili nijemih osoba za sljedeća područja:

Višeg suda u Novom Sadu, za:

albanski jezik - 1; turski jezik - 1; arapski jezik - 1; njemački jezik - 2; engleski jezik - 1 i slovenski jezik - 1.

Višeg suda u Zrenjaninu, za:

engleski jezik - 1; njemački jezik - 1; talijanski jezik - 3; mađarski jezik - 1; romski jezik - 2; arapski jezik - 1; rumunjski jezik - 2; slovački jezik - 1; slovenski jezik - 2; ruski jezik - 3; makedonski jezik - 1; grčki jezik - 1; španjolski jezik - 1; francuski jezik - 1; bugarski jezik - 1 i znakovni jezik - 1.

Višeg suda u Subotici, za:

kineski jezik - 1; albanski jezik - 2; turski jezik - 1; arapski jezik - 1; farski jezik - 1; urdu jezik - 1; paštunski jezik - 1; makedonski jezik - 1; rumunjski jezik - 1; francuski jezik - 1; talijanski jezik - 1; španjolski jezik - 1; švedski jezik - 1; nizozemski jezik - 1 i znakovni jezik - 1.

Višeg suda u Srijemskoj Mitrovici, za:

slovenski jezik - 1; njemački jezik - 1; francuski jezik - 1; urdu jezik - 1; arapski jezik - 1; perzijski jezik - 1; paštunski jezik - 1; engleski jezik - 1 i hrvatski jezik - 1.

Višeg suda u Pančevu, za:

engleski jezik - 1; njemački jezik - 1; mađarski jezik - 1, hrvatski jezik - 1 i makedonski jezik - 1.

Višeg suda u Somboru, za:

mađarski jezik - 2; rusinski jezik - 1; engleski jezik - 2; njemački jezik - 2; hrvatski jezik - 1; talijanski jezik - 1; kineski jezik - 1; španjolski jezik - 1; francuski jezik - 1; slovački jezik - 1; češki jezik - 1; romski jezik - 1; arapski jezik - 1; albanski jezik - 1; slovenski jezik - 1 i znakovni jezik - 2.

II. Kandidat za stalnog sudskog prevoditelja ili za stalnog sudskog tumača znakova slijepih, gluhih ili nijemih osoba (u daljnjem tekstu: kandidat) može biti osoba koja ispunjava sljedeće opće i posebne uvjete, koje dokazuje na način utvrđen u oglasu.

Opći uvjeti za kandidate:

da je punoljetna osoba i da ima prebivalište na teritoriju AP Vojvodine; ispunjavanje uvjeta dokazuje se osobnom iskaznicom (čipirana osobna iskaznica mora biti očitana);

da je državljanin Republike Srbije;

ispunjavanje uvjeta dokazuje se uvjerenjem o državljanstvu koje ne smije biti starije od šest mjeseci;

da ima završeno najmanje visoko obrazovanje (za stalne sudske prevoditelje);

ispunjavanje uvjeta dokazuje se diplomom o stečenom visokom obrazovanju;

da ima završeno najmanje srednje obrazovanje u trajanju od četiri godine – četvrti stupanj (za stalne sudske tumače znakova slijepih, gluhih ili nijemih osoba);

ispunjavanje uvjeta dokazuje se diplomom o stečenom srednjem obrazovanju;

da mu/joj ranije nije prestajao radni odnos u državnom tijelu zbog teže povrede dužnosti iz radnog odnosa;

ispunjavanje uvjeta važi samo za one kandidate koji su bili, odnosno za one koji su još uvijek u radnom odnosu u državnom tijelu. Ispunja-

vanje uvjeta dokazuje se pismenom izjavom kandidata da mu/joj nije prestao radni odnos u državnom tijelu zbog izrečene stegovne mjere. Kandidat sam sastavlja i potpisuje izjavu;

da nije osuđivan na kaznu zatvora od najmanje šest mjeseci;

ispunjavanje uvjeta dokazuje se na temelju uvjerenja iz kaznene evidencije nadležne Policijske uprave MUP RS, koje ne smije biti starije od šest mjeseci.

Posebni uvjeti za kandidate:

da ima odgovarajuće visoko obrazovanje za određeni strani jezik ili da posjeduje potpuno znanje jezika s koga prevodi i na koji prevodi usmeni govor ili pismeni tekst;

- ispunjavanje uvjeta dokazuje se:

diplomom o stečenom visokom obrazovanju odgovarajućem za određen strani jezik (za stalne sudske prevoditelje) i

provjerom znanja jezika koju provodi povjerenstvo.

da poznaje pravnu terminologiju koja se koristi u jeziku s koga se prevodi i na koji se prevodi;

- ispunjavanje uvjeta dokazuje se:

provjerom znanja pravne terminologije koju provodi povjerenstvo.

da ima najmanje pet godina iskustva na prevoditeljskim poslovima, odnosno iskustva kao tumač znakova slijepih, gluhih ili nijemih osoba;

- ispunjavanje uvjeta dokazuje se na temelju potvrda o iskustvu na prevoditeljskim poslovima.

III. Uz prijavu na oglas, kandidat dostavlja izvornik ili ovjerenu presliku traženih dokaza, ovjerenu kod javnog bilježnika ili u općinskim upravama za koje nisu imenovani javni bilježnici.

Dokaze o ispunjenosti uvjeta iz članka II. stavka 1. točaka 2. i 6, sukladno članku 103. stavku 2. Zakona o općem upravnom postupku (*Službeni glasnik RS*, broj: 18/2016 i 95/2018 – autentično tumačenje), po službenoj dužnosti, pribavlja Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice.

IV. Povjerenstvo – koje formira pokrajinski tajnik – razmatra prijave kandidata i podnesene dokaze, te provodi provjeru znanja jezika i pravne terminologije radi dokazivanja ispunjenosti posebnih uvjeta.

Troškove provjere snosi kandidat.

V. Prijave na oglas, s dokazima o ispunjavanju uvjeta iz točke II. ovog oglasa, dostavljaju se u roku od 30 dana od dana objave oglasa na adresu:

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Bulevar Mihajla Pupina broj 16, 21000 Novi Sad, s naznakom Prijava na oglas za postavljenje stalnih sudskih prevoditelja/stalnih sudskih tumača znakova slijepih, gluhih ili nijemih osoba za područje viših sudova na teritoriju APV.

Prijave se podnose na obrascu koji se može preuzeti na mrežnoj stranici Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice: www.puma.vojvodina.gov.rs u dijelu »Servisi« – rubrika »Sudski tumači«.

Nepravodobne, nedopuštene, nerazumljive i nepotpune prijave neće se razmatrati.

Provjera znanja jezika provodi se najranije u roku od 30 dana od posljednjeg dana roka za podnošenje prijave.

VI. Sukladno Zakonu o republičkim upravnim pristojbama, tarifni broj 1, kandidat je prilikom podnošenja prijave dužan uplatiti **870,00 dinara** na ime podnošenja zahtjeva i izdavanja rješenja, na ziro račun broj: **840-742221843-57**, poziv na broj: **97 11-223**, svrha uplate – Republička upravna pristojba, primatelj: Proračun Republike Srbije.

POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE, PROPISE, UPRAVU I
NACIONALNE MANJINE – NACIONALNE ZAJEDNICE
AUTONOMNA POKRAJINA VOJVODINA
REPUBLIKA SRBIJA

klasa: 128-74-25/2020-02 od 25. studenoga 2020. godine
POKRAJINSKI TAJNIK, Zsolt Szakállas

Nogomet Srpska liga Vojvodina

Preduhitrili pištaljku

SUBOTICA – Pretposljednje, 18. jesensko kolo, donijelo je nogometašima subotičke *Bačke 1901* olakšanje prije nastavka prvenstvene utrke. Pogotkom u posljednjim trenucima sudačke nadoknade porazili su neugodnog gosta, fenjeraša *Vojvodinu 1928* iz Perleza, rezultatom 2:1 (1:0). Iako su od početka domaćini igrali u grču, pogotkom **Durovića** u 24. minuti došli su u prednost. Nakon odmora trener **Kurčubić** u igru uvodi **Manojlovića** i *Bačka 1901* u potpunosti preuzima inicijativu. U prvih deset minuta nastavka domaćini su imali tri idealne prigode, ali bez realizacije. Nesmotren start i drugi žuti **Bursaća** u 69. minuti ostavio je Subotičane s igračem manje na travnjaku, a dvije minute kasnije gosti su poravnali. Domaćini su ipak uspjeli zatresti mrežu Perležana u posljednjim trenucima utakmice, pogotkom Manojlovića za sva tri boda. U narednom kolu Subotičani će gostovati u Bačkoj Palanki, kod jedanaestoplasiranog *Starog grada*.

Preokret za pet minuta

ČONOPLJA – Nogometaši čonopljske *Sloge* u 18. kolu su na svojem travnjaku protiv ekipe *Jedinstva* iz Stare Pazove zabilježili pobjedu rezultatom 2:1 (0:1). Iako su gosti već od 4. minute bili u prednosti, Čonopljanci su diktirali tempo i stvarali sve ozbiljnije prigode. Nakon odmora domaći su pojačali tempo i unutar pet minuta preokrenuli rezultat. Poravnali su pogotkom **Vukovića** u 56. minuti, a svega pet minuta kasnije brzu akciju napadačkog reda efektivno je završio **Ninković** pogotkom vrijednim tri boda. Ova pobjeda Čonopljanca je dovela na 12. mjesto prvenstvene ljestvice, pa će utakmice u nastavku prvenstva odigrati bez velikog pritiska izazvanog strahom od ispadanja. *Sloga* će u posljednjem jesenskom kolu gostovati u Somboru, kod izrazitog favorita, *Radničkog 1912*.

*** Suđenje ispod razine pristojnosti ***

U dopisu, upućenom Nogometnom savezu Vojvodine, Sudačkoj organizaciji NSV i sportskoj javnosti, NK *Sloga* je upozorila na ponašanje sudaca tijekom utakmice 17. kola u Bečeju. Čonopljanci navode da je glavni arbitar **Milorad Subašić** iz Veternika od samog početka susreta svojim ponašanjem bio glavni akter, uz »nešto nezabilježeno i neviđeno na nogometnim terenima, čak i najnižeg ranga natjecanja«. Čelništvo *Sloge* ukazuje na njegovo psovane i vrijeđanje gostujućih igrača i klupe, obraćanje najpogrdnijim riječima i pitaju kako tako neodgojene osobe mogu suditi na utakmicama trećeg ranga natjecanja. »Mi nismo poraženi, pa se zbog toga žalimo. Zaslužno smo pobijedili i pokazali kako se i seoski klubovi mogu nositi s puno poznatijim ekipama. Arbitri su imali namjeru pomoći domaćinima, svirajući im penal, ne dižući zaleđa, izmišljajući prekršaje u blizini našeg kaznenog prostora... Prigodom naših kontri jasno je putem interne veze naređivao pomoćniku da označi zaleđe. Nismo to čuli samo mi nego i delegat **Šibul** i svi nazočni na stadionu. Na naše reak-

cije psovao je i vrijeđao nas, vjerojatno želeći da prouzročimo prekid utakmice. Domaćinu ništa ne zamjeramo, sama igra bila je korektna i nije bilo čak ni verbalnih sukoba igrača dviju ekipa, a na pojedine sudačke odluke iščuđavali su se i smijali čak i predstavnici i igrači domaćeg kluba«, piše u priopćenju srpskoligaša iz Čonoplje.

Pobjeda favorita

STARI BANOVCICI – Očekivano, nogometaši *Radničkog 1912* na gostovanju u Starim Banovcima, kod dofenjeraša *Dunava*, zabilježili su pobjedu rezultatom 0:4 (0:2). Nakon šest neodlučnih i tri poraza na gostovanjima, ovo je prva pobjeda Somboraca u gostima, zabilježena u jesenskom dijelu prvenstva. Gosti su krenuli u napade od prvog sudačkog zvižduka, a već u 2. minuti **Antunić** je zatresao mrežu domaćina. Prednost je podvostručio **Terezić** dvadeset minuta kasnije. I nakon odmora viđena je ista slika. Već u 47. minuti **Unković** i u 55. mladi **Molnar** svladali su domaćeg vratara za konačni rezultat utakmice. Ova pobjeda dovela je Somborce na 3. mjesto prvenstvene ljestvice. U posljednjem jesenskom kolu *Radnički 1912* će ugostiti ekipu *Sloge* iz Čonoplje.

Vojvođanska liga Sjever

Otkinuli bod lideru

SOMBOR – Somborski *Radnički* je u 16. kolu na svojem travnjaku ugostio apsolutnog favorita, *Bajšu*, i na opće iznenađenje, rezultatom 1:1 (1:1), dotadašnjem lideru pomrsio račune. Utakmica je počela obostrano oprezno, a gosti su zatresli mrežu **Zorića** iz prve ozbiljnije akcije. Nedugo potom, ozbiljnu prigodu za poravnanje propustio je **Ožegović**. Bolju igru do poluvremena domaći su materijalizirali minutu prije odlaska na odmor. **Knežević** je sigurno realizirao opravdano dosuđeni kazneni udarac nakon igranja rukom jednog od defenzivaca *Bajše*. Lider je u nastavku pojačao tempo, imao inicijativu, ali bez izrazitih prigoda za nove pogotke. Desetak minuta prije posljednjeg sučevog zvižduka **Žeželj** je bio u vrlo izglednoj situaciji, međutim slabo je šutirao, pa nije svojoj ekipi donio potpunu radost. U narednom kolu *Radnički* će gostovati u Tovariševu, kod fenjeraša *Vojvodine*, a pobjeda bi zadržala klub u sigurnoj ligaškoj zoni.

Treća pobjeda zaredom

TAVANKUT – *Tavankut* je u utakmici 16. kola na svojem travnjaku pobijedio devetoplasiranu *Bačku* iz susjednog Pačira i porazio ju rezultatom 1:0 (1:0). Za konačni rezultat utakmice mrežu je zatresao **Vojnić** već u 2. minuti, nakon kardinalne greške vratara Pačiraca. U nastavku utakmice igralo se vrlo dinamično, stvoren je veliki broj izglednih situacija u oba šesnaesterca, a u posljednjih dvadeset minuta **Skenderović** i **Šimić** su snažnim udarcima pogodili vratnice. Ovom pobjedom Tavankučani su zabetonirali sedmo mjesto na prvenstvenoj ljestvici, a u narednom kolu gostovat će u Gajdobri, kod desetoplasiranog *Hercegovca*.

Područna liga Sombor

Očekivani poraz

STANIŠIĆ – Očekivano, somborski ŽAK je u posljednjem jesenskom kolu na gostovanju u Stanišiću od lidera *Stanišića 1920* poražen rezultatom 4:1 (3:0). *Željezničari* će prezimiti na 10. mjestu, a u klubu se nadaju da će ih u proljetnoj polusezoni zaobići nedaće koje su ih pratile ove jeseni. U prvom proljetnom kolu Somborci će ugostiti šestoplasiranog *Borca* iz Bačkog Gračaca.

Neočekivani poraz

BAČ – U posljednjem jesenskom kolu *Tvrđava* je u Baču od izravnog takmaca u borbi za opstanak, *Korduna* iz Kljajićeva, neočekivano poražena rezultatom 1:2 (0:2). Ovo je sedmi poraz Bačana zaredom i doveo ih je u vrlo nezavidnu poziciju na ljestvici. Prezimit će na poziciji dofenjeraša, sa svega bodom više od fenjeraša *Omladinca* iz Bukovca. U prvom proljetnom kolu očekuje ih vrlo težak ispit, ugostit će doprvaka, *Budućnost* iz Paraga.

Područna liga Subotica

Goleada u derbiju začelja

ZMAJEVO – Na gostovanju u Zmajevo, u derbiju začelja posljednjeg jesenskog kola, *Radnički 1905* je od *Obilića* poražen rezultatom 7:3 (4:2). Bajmačani će zimsku pauzu provesti na pretposljednjoj poziciji, sa svega bodom više od fenjeraša *Budućnosti* iz Savinog Sela. U prvom proljetnom kolu *Radnički 1905* će gostovati u Adi i vrlo teško će ekipi AFK-a otkinuti i bod.

Promašaji kumovali porazu

MALI IDOŠ – Đurđinčani su u posljednjem jesenskom kolu na gostovanju u Malom Idošu jednu od najugroženijih ekipa, *Egység*, porazili rezultatom 0:1 (0:0). Ovom pobjedom *Đurđin* se priključio ekipama iz sredine ljestvice i prezimit će na sigurnoj bodovnoj udaljenosti od zone ispadanja. U prvom proljetnom kolu Đurđinčani će gostovati u Njegoševu, kod susjeda na ljestvici *Proleter*a.

Rvanje

Somborci drugi u slobodnom stilu

PETROVAC NA MLAVI – Na dvodnevnom Prvenstva Srbije u hrvanju za sve mlađe dobne skupine pioniri somborskog *Radničkog* osvojili su drugo ekipno mjesto u slobodnom stilu. Najbolji rezultat u svojoj dobnoj kategoriji ostvario je junior **Filip Frgić**. Osvojio je broncu u kategoriji do 70 kilograma. Zbog ozljede, natjecanje je u polufinalu završio **Bojan Kostić**, zabilježivši do tada dvije sigurne pobjede. Prvog natjecateljskog dana nastupali su i pioniri dobi do 15 godina. U kategoriji do 62 kg **Aljoša Ilić** je zauzeo drugo mjesto, a bez odličja su ostali **Stefan Kuruc**, **Milan Tolić**, **Veljko Ranisavljević** i **Luka Šuša**. Predstavnici hrvatske škole *Radničkog* bili su osobito zapaženi u drugom dijelu programa, u kadetskoj i u selekciji pionira do 13 godina. Prvo se okitio zlatom kadet **Mihajlo Stričević** u konkurenciji do 110 kg. U nastupima najmlađih, uz četiri pojedinačna odličja, osvojeno je i drugo mjesto u ekipnom plasmanu. Blistao je **Srđan Todorović** (60 kg). S tri pobjede nastavio je niz nepobjedivosti, započet prije nekoliko tjedana, kad je postao prvak Srbije u grčko-rimskom stilu. **Kristian Dobi** (33 kg) i **David Mazinjanin** (46 kg) osvojili su srebrna odličja. Brončano odličje osvojio je **Nikola Gunj** u konkurenciji do 60 kilograma. Posljednji su nastupali seniori i seniorke. Novi prvak Srbije u slobodnom stilu postao je **Stefan Liščević** u kategoriji do 70 kilograma. Do osvajanja titule zabilježio je četiri pobjede.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA

Nenad

Šezdesetih i sedamdesetih godina prošloga stoljeća ime Nenad je bilo vrlo popularno na prostorima nekadašnje zajedničke države. Tako je ime dobio i jedan od najuspješnijih trenera *Dinama*, a danas strateg Osijeka, **Nenad Bjelica**. I sukladno etimološkom značenju svoga imena, posve je iznenadio svoju nekadašnju momčad, aktualnog lidera tablice i branitelja naslova. U derbi susretu 12. kola 1. HNL, Osiječani su nadigrali Zagrepčane (2:0), nanijeli im prvi poraz i približili im se na svega tri boda zaostatka. Ne zaboravimo kako je u 5. kolu momčad iz grada na Dravi zauzimala osmo mjesto s 4 osvojena boda, a danas na kontu imaju impresivnih 23. Za sve je to zaslužan upravo junak ove kolumne, Nenad 'osječki', koji je dolaskom na čelo struke ostvario impresivni niz od šest pobjeda i jednog remija i istakao ozbiljnu kandidaturu za naslov prvaka sezone 2020.-21.

Još jedan rezultat ovoga kola ima etimoloških veza s imenom njegovog tvorca. Naime, novi trener *Hajduka* je **Boro**

Primorac, proslavljeni dugogodišnji pomoćnik velikog **Arsena Wengera**. Jer Boro je na gostovanju u Koprivnici protiv *Slavena* (2:0) izborio prvu pobjedu *bilih* nakon gotovo dva mjeseca rezultatskog posta i vratio Splitskane natrag u borbu za visoki plasman. Kad smo već kod imena, zanimljiva je i relacija pomenutog francuskog stručnjaka Arsena koji je godinama vodio šampionski londonski *Arsenal*.

U petak, kada ovaj pogled bude pred vama dragi čitatelji, znat ćemo kakve su rezulate, u duelima četvrtog kola Lige Europe, izborili hrvatski predstavnici *Dinamo* i *Rijeka*. Modri su gostovali u Austriji kod *Wolfsbergera*, dok je *Rijeka* putovala kod *Napolija*. Na nekoliko pitanja imat ćemo potpuni odgovor. Je li poraz od Nenada Bjelice i razgoropađenog Osijeka unio pometnju kod *Dinamovaca* ili je to bio samo jedan slabiji susret? Ima li *Rijeka* snage konačno uhvatiti euro ritam i uknjižiti bodove na teškom terenu u Napulju?

Jedno je sigurno, a činjenice to najbolje potvrđuju. Sve se bolje igra u 1. HNL (nema više neporaženih), borba za vrh je zahvaljujući usponu Osiječana ponovno neizvjesna, a i donji dom je praktično posve izjednačen (tri posljednje momčadi: *Istra*, *Varaždin* i *Lokomotiva* imaju isti broj bodova – 8). Najbolja potvrda oglada se u još jednoj važnoj činjenici – poslije dugo vremena Hrvatska ponovno ima dva euro predstavnika.

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Petrovaradin

Iz Ivković šora

Rondzam

Piše: Branko Ivković

Faljnīs, čeljadi moja lipa. Šta radim? Ta evo rondzam sam sebi u brk, jel drugim nit vridi nit bi kogod poslušo, pogotovo ovi mladi što stalno pilje u telefone pa se nemaju kada ni napit ni naist. Gledim i ove moje ukućane, ta ne stignu, stalno njim se štogod istreplja novog pa ne ostavljaju telefon iz šaka ama baš nikad. Niki dan mi unuka veli da je zdravo žedna, zgrabila čašu s kredenca pa oma dvi vrvom iskapila i trk opet za kompjutor. Sve se mislim šta će bit kad njim i škulu opet primiste na taj »onlajn«, ta neće stignit ama ni ist ni spavat. A rondzam jel nikako već da pospremam ovu avlijetinu, otac je prokarto i ko je taku veliku izgustiro. No, doduše, kadgod je bila puna josaga i pileža, a sad vam sve to nikako ne vridi ni držat, skupa rana a nikaka cina. Sad samo raste korovčina i skuplja drlog pa imam šta kositi i spremat. Čovik ni sam sebi ne viruje koliko se nastaci tog drloga kojikakog za par godina, a sve ono: »ostaviću, moždar će tribat«. E, borme, neš više tako, moj Braniša, divanim ja sam sebi, neg lipo sve ispilati u drvinjak, poist će to crvena krava kad dođe zima a triba borme i napripravljat ogriva za katlanku kad dođu disnotori. Naslonio sam se na vile, pa se zagledo vamo u atar nuz Ivković šor a kad od malog Tavankuckog puta ide jedan na bicigli. Ta, šta ide, mislim se ja, leti kugod vijar po tim treskavim tucaniku. Samo mu fali da se skrndavi so te bicigletine, mislim se. Kad ono moj rođo Joso, došo već do moje kapije sav zadijan. Viče mi da otvaram i puštam krmaču na avliju, ja ga sav začuđen pitam zašto a on veli da idu izbeglice, ima i bar tridesetak. Svi muški, kaže, skobili ga tamo na raskrižju za Mirgeš na Bečar ataru pa samo švabikaje, a on njim nije znao odgovorit pa pobigo. Moro sam se smijati, čeljadi moja. Josi je svaki stranski jezik švapski, valjda je naletio na ove azilante što bi stalno išli u Mađarsku priko keriteša divani svit da prilaze. Tamo ji dočekaju mađarski renderi, izvošte pa odvijaje a oni opet. Čitam niki dan u novinama da se baš namirili ode na varoš, pogotovo na Tavankut, upadaju u salaše i čuda prave, a svit se žali a kandar nema kome. Ni milicija njim ne mož ništa, a oni malo-malo pa naprave kaku nevolju. Nije u redu, čeljadi moja, da nam i ovo malo sirotinje što nam još nisu pootimali taku uništavaju. No, ako ćemo bit iskreni, uništavamo je i mi sami. Jeto, na priliku, niki dan sam išo prema Rvackim Majuru i kod farne imam šta vidit: kogod teškom tanjiračem navuko zemlje na ovaj nov sad opravljen put. Gledim i sve ne virujem. Ta za taj put se istiravamo i kukamo već od mladosti. Sad kad su nam ga opravili mi se vako vladamo. Nije u redu, čeljadi. Ta doteće nam, neće se s tim redom kuruzu više niko obogatit. Al šta ćeš, taki smo kaki smo. E dosadilo mi, i sutra je dan za spremanje avlije, Bog je za sve ostavio vrmena. Neg, idem sist na biciglu pa se provozat šorom. Zbogom i bute mi dobri.

Bač Ivin štodir**Zna se ko
će koga očupat**

piše: Ivan Andrašić

Bač Iva baš ne može brez kakegod sikiracije, makar mu dan počme lipo. Marka u subotu još pri ručka došo natrag iz varoši. Malo poobilazijo rodove, red je. Nikoliko nji ga zadržalo i na spavanju, pa ga vodali koidi, a bome, po njegovomu divanu, lipo ga i izgostili. Jedan ga vodijo na pljeskavice i čevapčice, drugi, ope, nono što se sramocki zove, treći vamo, četvrti namo, ko da u varoši niko ne kuva doma. A i ko kuva, pozaboravljo starovircka jila. On ji u petak uveče okupijo sve, pa ji odvejo u bircuz di se na ražnju pečū prasad i jagnjad, a koišta se kuva i u kotlića. Ščim došo iz varoši, pito bač Ivinu jal bi tila za ručak napraviti sose i trzani valjušaka, ni ji već godina jijo. A već mu dosta svega što se ji gospocki. Dono š njim i kamaru novina, veli nakupovo ji, al ni stigo pročitati. Prvo latijo jedne što nigdi u čošu natrukovano da u varoši prvoga svituje jedan što ve godine prominijio partiju. Za njega natrukovano, ekonomista. »Pajto, moj pobratić ga poznaje, bili kadgoda zajedno u partije, uvik i svud divanijo da je KV dučandžija. Potli avanzovo za ložača, radijo nekoliko godina, pa ka došo u partijuukojuutriba, ope avanzovo. A i jeste vam kako je, ka vam prve svituju taki ko on«, veli Marka. Bač Ivina jim skuvala kafu i čaj o titrice, pa se latila ručka. U svi državni novina opazili, spominje se otranjivanja gusaka i asna otoga posla. »Bome, pajto, u posljednji dvajspešes godina svitu se nudilo svašta. A svit ne štodira. Tako se dosta nji upušćalo u kredite i latilo krmača. Nudilo ji se zabadva, reklo jim se ništa nećedu morat platiti, odužice se države kroz prasad. Na godinu najedamput više nikomu ni tribalo prasadi, nakupovalo ji se iz drugi država. Krmače tribalo otplatiti novcima, a ni kredite nisu mačke izlizale. Koji imali otplatili, koji nisu, ostali ne samo brez krmača i prasadi, neg i brez kuća. Puno nji i potli toga virovalo države. Došli na red puževi, pa za par godina, ka ji tribalo prodat, ni ji imo ko kupiti. Potli puževa novi divan, dosta nji se latilo jagoda, pa malina, potli nikaki koštunjavi plodova, pa voga, pa noga, a evo kakigod što svituje sitijo se i stari pripovički o gusaka«, veli bač Iva i otpije malo čaja. »Ne znam, pajto, kako sve ide, kanda se u ve vaše države još uvik više isplati čerupat sirotinju, neg guske«, veli Marka i srkne malo kafe. »To ni ništa novo. Još davno cenzari stali obilaziti sela i kupovat perje. Bome, obogatilo se puno nji, al o vi što kljukali i čupali guske, niko. Gle samo i naše selo, pri pedešezdes godina i sokakevi i cili atar bili nam puni gusaka. Kljukalo ji se, cenzarima se prodavale džigirice, perje, mast, zaradilo se, ne kažem da ni, al obogatili se jedino ni što otkupljivali. Meso ni niko tijo, a na pijaca se puno nudilo, pa teško bilo prodat. Jedino se dica radovala, baram se dobro najila. Izgleda mi da će se stara pripovijčka samo navući u novo ruvo, pa će i vaj put asne imati jedino država«, veli bač Iva i popije no malo čaja što mu ostalo u bukarice. Ni sam ne zna zašto se najedamput stresao, ko da ga uvalila kaka zimomorija.

NARODNE POSLOVICE

- * Riječi treba mjeriti, a ne brojati.
- * Tko se pred jednim klanja, drugom pokazuje leđa.
- * Dobar čovjek uvijek ostaje početnik.

VICEVI, ŠALE...

Pita gost konobara:

- Što se ovdje kod vas može najbrže dobiti?

Konobar odgovara:

- Račun, gospodine!

- Sine, dat ću ti svaki dan po sto dinara ako bar dva sata dnevno budeš vježbao svirati klavir.

- Premalo je to mama. Susjedi su se udružili i već su mi ponudili 150 dinara dnevno da ga ne sviram.

MUDROLIJE

* Plašljiv čovjek se prepadne prije opasnosti, kukavica dok opasnost traje, hrabar poslije nje.

* Čuda počinju da se događaju onda kada snovima dajete istu količinu energije kao i svojim strahovima.

* Najveći i najvažniji životni problemi su u svojoj osnovi nerješivi. Oni se ne mogu riješiti, oni se mogu samo prerasti.

Vremeplov – iz naše arhive

Peta godišnjica Uredništva
na hrvatskom Radio Subotice, 2003.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-isp. 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US 132/14, 145/14, 83/18 i 31/2019) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

urbanističko-arhitektonska razrada lokacije na katastarskoj parceli broj 35530/1 K. O. Donji grad
(naručitelj projekta RPG »Andrija Ivanković«)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 4. do 10. prosinca 2020. godine, svakog radnog dana od 8 do 13 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je *Arhitop*, d.o.o. Bačka Topola.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 4. do 10. prosinca 2020. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u Zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

.....

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-isp. 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US 132/14, 145/14, 83/18 i 31/2019) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

Urbanistički projekt za uređenje i izgradnju kompleksa objekata višeporodičnog stanovanja s poslovanjem (ukupno 4 lamele iz 5 faza) s urbanističko-arhitektonskom razradom lokacije na k. p. br. 710/1 i 709/5 k. o. Novi grad
(naručitelj projekta *City Building* d.o.o.)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 4. do 10. prosinca 2020. godine, svakog radnog dana od 8 do 13 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je *Kurbarch*, d.o.o. Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 4. do 10. prosinca 2020. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u Zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

.....

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-isp. 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US 132/14, 145/14, 83/18 i 31/2019) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

za izgradnju višeporodičnog stambenog objekta na k. p. br. 1140, 1141 i 1142 K. O. Stari grad u Ulici Ognjena Price u Subotici s urbanističko-arhitektonskom razradom lokacije
(naručitelj projekta *Izgradnja DaKriSo* d.o.o.)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 4. do 10. prosinca 2020. godine, svakog radnog dana od 8 do 13 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je *Kurbarch*, d.o.o. Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 4. do 10. prosinca 2020. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u Zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

.....

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-isp. 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US 132/14, 145/14, 83/18 i 31/2019) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

za izgradnju višeporodičnog stambeno-poslovnog objekta na Somborskom putu na k. p. br. 7083 i 7084/2 K.O. Donji grad u Subotici s urbanističko-arhitektonskom razradom lokacije (naručitelj projekta *Dunav Coop d.o.o.*)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 4. do 10. prosinca 2020. godine, svakog radnog dana od 8 do 13 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je *Kubarch*, d.o.o. Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 4. do 10. prosinca 2020. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u Zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

.....

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispisak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US 132/14, 145/14, 83/18 i 31/2019) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

za izgradnju objekta doma za stare osobe na k. p. br. 26168 i 26169 K. O. Novi grad u Ulici Samoborska u Subotici s urbanističko-arhitektonskom razradom lokacije (naručitelj projekta *Olga Tót Bagi*)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 4. do 10. prosinca 2020. godine, svakog radnog dana od 8 do 13 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je *Kubarch*, d.o.o. Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 4. do 10. prosinca 2020. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u Zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

.....

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU KOJIM JE DANA SAGLASNOST NA STUDIJU PRO- CJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 18. 11. 2020. godine nositelju projekta »RAVNICA« D.O.O., Bajmak, Zubačište br. 72 a, je dana suglasnost na studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: »Objekti u okviru postojeće farme svinja, kapaciteta 900 krmača, 4.500 prasadi i 5.000 tovljenika«, na katastarskim parcelama 7442 i 7443/1 K. O. Bajmak, Grada Subotica (45.966815°, 19.390173°).

Glavni razlozi na kojima se odluka zasniva se mogu vidjeti u obrazloženju rješenja koje se u cijelosti može preuzeti sa sljedeće adrese:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-218-2020.pdf

Studija, u kojoj su dane mjere koje je nositelj projekta dužan poduzimati u cilju sprječavanja, smanjenja ili otklanjanja štetnih utjecaja može se u potpunosti preuzeti sa sljedeće adrese:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Studije/501-218-2020.pdf

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Druhom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

It's The Most Wonderful Time Of The Year

Advent u Dresdenu

Kad je započela cijela ova priča s virusom, hitnim slučajevima i ostalim mjerama predostrožnosti, bila sam prestravljena. Bojala sam se za svoje najbliže, za sve one koji nisu vjerovali, pa se nisu brinuli ni za sebe, za sve narušenog zdravlja, za sve... Vremenom sam se navikla i prilagodila, ali nikada nisam uspjela prihvatiti tu udaljenost, tu fizičku udaljenost koja mi je uskratila zagrljaj, proslavu novih beba, proslave rođendana i sve ostale proslave i intimnosti. Mislila sam da sam zaista sretna što mi je rođendan u prosincu, pa ću barem imati pravo slavlje. Mislila sam da nije važno što smo za Uskrs razdvojeni, jer ćemo provesti najljepši blagdan zajedno, jer ćemo biti zajedno za Božić. Evo nas na kraju godine koja nije sjajno započela i nismo krenuli na bolje. Možda smo malo iskusniji, ali situacija se nije puno promijenila. Zapravo je sve više i više ljudi zaraženo.

Malo drugačiji advent

I premda ništa nije kao prije, ovoga tjedna putujem na vašar. Pravim se da je sve normalno, pakiram želju u kofere i odlazim u Dresden. Došao je na red ove godine kao najljepši sajam koji Njemačka može ponuditi, a kako nikada nisam išla u Njemačku za vrijeme adventa, ne mogu iznevjeriti ni njega ni sebe.

Svi ljubitelji adventa i posjeta gradovima u ovom razdoblju znaju da veliki gradovi imaju brojne sajmove, ali da definitivno postoji jedan koji prednjači. Glavni sajam u Dresdenu ujedno je i najstariji adventski sajam u Njemačkoj, nazvan po božićnoj slastici poznatoj kao Striezel – biskupski kruh. Izuzetno duga tradicija *Striezelmarkta* započela je davne 1434. godine, na trgu Altmarkt, ispod tornja poznate crkve Kreuzkirche i kupole Frauenkirche malo dalje. Zaljubila sam se u sajam na ovom trgu kada sam vidjela fotografiju snimljenu iz zraka sa savršenom kompozicijom osvijetljenih štandova, lijepo ukrašenih božićnih drvaca, panoramskog kotača i mnogih drugih atrakcija. Kad tome dodamo brojne koncerte i zabavni program koji se organizira i za djecu i za odrasle, s brojnim festivalima, od kojih je glavni onaj koji slavi Striezel, sve to začinjavamo bogatom gastronomskom ponudom kobasica, medenjaka, marcipana, kuhanog vina, čaja ili punča, a naravno i desert striezel, poznat i kao stollen, jasno je zašto je ovaj dio Dresdena izdvojen, voljen i nezaobilazan. S obzirom na veličinu ovog tržišta, broj turista koje okuplja i novonastalu situaciju u kojoj se nalazimo, ovaj je glavni market u Dresdenu otkazan za ovu godinu. Ali, definitivno će biti bajkovito ukrašen.

Prilikom opstati u ovom je razdoblju dobio advent u Neumarktu, koji okuplja manje ljudi, ali nudi autentičniji sadržaj. Poseban naglasak stavlja se na zanate koje su posljednjih 100 godina proizvodili povijesni cehovi oko područja Neumarkta, među kojima su osnivači zvona, graveri, satovi, kao i prodavači ručno

rađenih igračaka. Klasična kulinarska ponuda, kao i nastupi crkvenih zborova, doprinose pravoj atmosferi.

Romantična božićna tržnica, smještena između Striezelmarkta i srednjovjekovnog božićnog sajma u dresdenskom dvorcu, zvuči mi posebno primamljivo, odiše nostalgичnom atmosferom, dok jedinstveni raj za klizanje privlači u neposrednoj blizini. Unutarnje dvorište hotela *Taschenbergpalais Kempinski Dresden* pretvara se u ledeni pokrov i poziva na fantastično zimsko zadovoljstvo.

Zimska svjetla Dreždna

Božićna tržnica na Prager Straße južni je ulaz u božićni grad Dresden i poziva vas da prošetate najpoznatijom trgovačkom miljom Dresdenu. Tržište, koje se od 2012. godine naziva »Zimskim svjetlima Dresdenu«, nudi i svijetli vrhunac uz brojne prodajne štandove s regionalnim specijalitetima iz Dresdenu i okolice. Petnaest metara visoko božićno drveće fantastično je osvijetljeno, cijela je predstava glazbeno uokvirena svake večeri. »Zimski svijet svjetlosti« fasciniira djecu kao i odrasle.

Uz sve navedeno, nekoliko navedenih i par otkazanih, uz sve božićne lampice, ovo je lijepa priča za početak adventa. Palim prvu adventsku svijeću u nadi da će sve ovo proći i da ćemo neke normalnije struje dočekati zdravi i nasmijani.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

5+Plus

Paket SIGURNOSTI

za samo

3.600 RSD

GODIŠNJE

Osiguranje drugačije od svih

Oprez u vožnji i briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti na putu.

Zato Milenijum osiguranje u svojoj ponudi ima polisu koja pokriva najčešće rizike po automobil i lica u njemu, a omogućava Vam da jednom polisom obezbedite sebe, svoj automobil i druge putnike u njemu.

Polisa Paket 5+ predstavlja paket sigurnosti, a za samo 3.600RSD godišnje dobijate osiguranje od sledećih rizika:

1. Lom stakala na vozilu
2. Osiguranje lica u vozilu
3. Zamensko vozilo
4. Troškovi pomoći na putu
5. Prirodni rizici
(oluja, grom, grad, snežna lavina i poplava)

MILENIJUM[®]
OSIGURANJE

www.mlos.rs
011/ 715 23 00

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

